pa veniat.vt.ſ.e.ſi ſeruus. Accur.
a ¶ Culleoꝝ. vaſa quedā erāt de corio q̄b⁹ ānona et vinū menſurabat. vt.ff.de an.leg.l.legatum.§.vini. Ac.
b ¶ Inſtantia. caute ponit inſtantia: vt creditoris diligentia appareat: vt ſic nō teneat. vt in fi.dicit. Accur.
c ¶ Intertriturā .i.deteriorationē
d ¶ Ex opis.i. opationib⁹ q̄s exercebat centurio in eis.
e ¶ Nō teneri. ſcʒ ſeiū creditorē emiſſuʒ ab officio cū ei culpa n̄ poſſit iputari. vt ar. ff.ad.l.rho.d iac. l.fi.§.i.ꝛ.ij.ꝛ ar.ff. de peri.ꝛ ꝯmo.rei ven.l.lectos.Ac.
¶ De exercitoria actiōe. Dictū eſt.ſ.de pignoraticia actiōe q̄ ē acceſſoria: nūc d exercitoria q̄ ꝛ ipſa alteri⁹ obligationis acceſſoria eſt ꝛ idē de aliis ſequētib⁹ dicas. Et no.ꝙ h̄ tit.differt a ſuperiori. nau. cau.qꝛ ille datur ſolūmō pp res receptas: vn̄ niſi reſ recepte ſint locuʒ nō hʒ. hic aūt pp ꝯtcū cū exercitore vel magr̄o dat ſm Azo.
V Tilitatem. q̄ ignoret publica eīn ē. vt.ff.ea.l.§. ideo aūt. Accur.
g ¶ Loc⁹. vt qꝛ piculoſo loco maris ſunt.accur.
h ¶ Tp̄s.vt qꝛ tp̄s eſt bonū: vn̄ vult icipere iter Et ſic notanduʒ eſt ꝙ ex tp̄e ꝛ loco iura varia ſtatuunt.ſic ꝛ.ff.d poſiti.l.i.§.merito. ar.ꝯ.C.de tēpo.i iteg.reſti.ſupuacuā. Item ē ꝯ.ff.d re.iur.qui cū alio. Sʒ ibi q̄n̄ neceſſitas non iminet. h̄ ſic vel dic ꝙ et hic aliqua inq̄renda ſunt.ſ.an ꝛ in eā cāʒ p̄poſitus ſit. vt.ff.e.l.§.non aūt. Itē no.ex hoc qd̄ h̄ dr̄.et ff.e.l.§.io aūt, q̄dā ſpecialia eſſe in hac actione. Accur.

Iura varia ex tp̄e ꝛ loco ſtatuūtur.

a gaio ſeio ſub pignore culleorum[a] accepiſſet/iſtos culleos cū ſei⁹ in horreo haberet miſſus ex officio annone centurio culleos ad annonā ſuſtulit: et poſtea inſtantia[b] gaij ſeij creditoris recuperati ſūt. quero intertriturā[c] q̄ ex operis[d] facta eſt vtrū titius debitor an ſeius creditor agnoſcere debeat. Rn̄. ſʒ ea que pponerent: ob id qd̄ eo noīe intertriture accidiſſet nō teneri[e].

¶ Incipit liber.xliiij.

¶ De exercitoria actiōe. Titu.i.

¶ Dn̄s tenet ex facto magiſtri p eū p̄poſiti ſicut dn̄s ex facto inſtitoris: cū ſit eadē rō immo maior. h.d.bar. Ul lp̄.

V Tilitatem huius edicti patere nemo eſt q̄ ignoret[f]. nā cū iterduʒ ignari cui⁹ ſint conditionis vel quales cū magiſtris ppter nauigandi neceſſitatē cōtraham⁹ equum fuit eū qui magiſtrū naui ipoſuit teneri: vt tenet qui inſtitorē taberne vl' negocio prepoſuit. cum ſit maior neceſſitas cōtrahendi cū magiſtro q̄ȝ cum inſtitore. quippe res patit vt de cōditione quis iſtitoris diſpiciat: et ſic cōtrahat. in nauis magiſtro nō ita. Nā interdū locus[g] tēpus[h] non patitur plenius deliberandi conſilium.

¶ Magiſter obligat dn̄m ex omni facto ad qd̄ preponitur de conditione tn̄ ei⁹ pſone ſeu deſtinatōe diſtictōe nō habita. nauta p̄o ex ſolo d'lito dn̄ʒ obligat. h.d. vſqʒ ad.§.magrȝ.

¶ Magiſtrū nauis accipere debemus eū cui totius nauis anchora[i] mandata eſt. Sed ꝛ ſi cū quolibet nautaꝝ[k] ſit cōtractū/nō dat actio i exercitorem. quāq̄ȝ ex d'licto cuiuſuis eoꝝ q̄ nauis nauigande cā in naue ſint det actio[l] in exercitorē. Alia enim eſt cōtrahendi cā: alia delinquendi. ſiquidē q̄ magiſtrum p̄ponit: ꝯtrahi cuʒ eo permittit. qui nautas habet nō contrahi cū eis pmittit: ſed culpa ꝛ dolo carere[m] eos curare dʒ. Magiſtri aūt imponūtur: vel locandis nauibus vel ad merces[n] vl' vectoribus[o] cōducendis armamentiſve[p] emendis: ſed etiaʒ ſi mercibus emēdis vel vēdēdis fuerit p̄poſitus: etiaʒ hoc nomine obligat exercitorem. ¶ Cui⁹ autē conditiōis[q] ſit magiſter iſte/nichil intereſt vtrum liber an ſeruus ſit. Et vtrū exercitorꝭ an alien⁹. ſed nec cui⁹ etatis ſit intererit: ſibi imputaturo q̄ prepoſuit.

¶ Magiſter habet auctoritatē aliū ſubſtituēdi etiaʒ ſi ſibi fuerit interdictū. ꝛ ex ſubſtituti pſona obligat dn̄s. Bar.

¶ Magiſtrū aūt accipimus nō ſolū quē exercitor p̄poſuit ſʒ etiā eū quē magr̄[r]: ꝛ ex hoc ꝯſult⁹ Julian⁹[s] in ignorāte exercitore rn̄dit. Ceteꝝ ſi ſcit ꝛ paſſus ē eū i naue magiſterio fungi: ipſe eum impoſuiſſe[t] videtur. que ſn̄ia michi videt

i ¶ Anchora.i.gubernatio a dn̄o.
k ¶ Nautaꝝ.q̄ dicunt naute. dic vt.ſ.nau.cau.l.i.
l ¶ Det actio.ſ.in ſactū ex q̄ſi maleficio. ꝛ ſic no.ꝙ ex ꝯtcib⁹ nautaꝝ dn̄s nō tenet. ſʒ ex delictis ſic ſi mō damnū datū fuit in naui: aliud ſi ex. vt.ſ.nau.cau.l.dʒ.ꝛ.i. parui.§.fi. ꝛ ē rō q̄re teneat: qꝛ vtit opa maloꝝ hoim vt.ff.de act.ꝛ ob.l. ex maleficiis.§.fi. ꝛ inſti.de ob.ex q̄ſi delic.§.penul. ꝛ.ff.fur.aduer. nau.cau.l.i.i p̄n. ꝛ.ſ.nau.cau.ſta.l.fi.§.hac autem actione.
m ¶ Carere. qꝛ nō carent ſi delinquant. vt.ſ.nau.cau.l.fi.§.hac autē actione. ꝛ inſti.de ob.ex q̄ſi ꝯtcu.§.pe.in prin.
n ¶ Uel ad merces.ſ.emēdas vl' vendēdas. h. vl' dic cōducendas vt portentur.
o ¶ Uel vectoribus. dr vector q̄ vehit: et ita hic. Itē q̄ vehit. ꝛ ſic.ff.tit.i.l.ij. Sic dr hoſpes qui recipit ꝛ qui recipit.
p ¶ Armamentiſve.ſ.p naue.
q ¶ Cui⁹ autē cōditionis. ſic et in inſtitore. vt.ff.d inſtito. ſed et ſi dſ.§.parui. Et i eo cui p me reſtituit hr̄ditas. vt.ff.ad treb.l.q̄uis.§.fi. ꝛ.l.fi. ꝛ arg.ſ.de mino. denīqȝ.§.fi.
r ¶ Magiſter.ſ. vt ex ꝯtcu ſecūdi magiſtri exercitor etiā ignorans teneat. vt hic ꝛ.ſ. nau. cau.l.i.§.et ſunt. ꝛ.ff.de tributo.act.l.pcuratoris.§.itē pui.ac.
s ¶ Julian⁹. ſubaudi de eo q̄ p̄poſit⁹ ē a magr̄o. ſcʒ ignorante exercitore.
t ¶ Impoſuiſſe. q̄ȝ h̄ ꝯuenit nō tāq̄ȝ ali⁹ p̄poſuit: ſʒ tanq̄ȝ ipſe. a ꝯ o. No.ꝙ d patiētia ꝙ p̄ ꝯſenſu hēat.ſic ꝛ.ff.loca.cuʒ pſes.§.locator horrei.ꝛ.ff.d tribut.l.i.§.ſciaʒ. Itē notādū ē ꝙ facere vr̄ q̄ paſſū fa

Paciētia p cōſenſu habet.

probabilis. Oia ei facta[a] ma
giſtri dʒ pſtare: q eum ꝑpoſu-
it. alioquin ↄtrahentes deci-
pient. Et facilius hoc in ma-
giſtro ꝙ in inſtitore[b] admittē
dum ꝓpter vtilitatem. Quid
tamē ſi ſic magiſtrū ꝑpoſuit
ne aliū ei liceret ꝑponere[c]: an
adhuc iuliani ſententiā admit
timꝰ vidēdū eſt. Finge enim ꝛ
noiatim eū ꝓhibuiſſe ne titio
magiſtro vtaris: dicēdū tamē
erit eo vſqꝫ ꝓducēdā vtilita-
tem nauigantium[d]. ¶ Nauē
accipe debemꝰ: ſiue marinā
ſiue fluuialem: ſiue in aliquo
ſtagno nauiget: ſiue ſinedria[e]

¶ Hic ē valde notabilis (ſit
ſſet. h. d. Si magiſter contra
hit in re in qua prepoſitꝰ ē ta-
cite dñs obligat̃ ſi in hāc cāʒ
ſe ↄtrahere exprimat. hoc pri
mo. Itē ſi contrahit ſimplici
ter nulla cā expſſa dñs nō te-
net̃: niſi in eꝰ vtilitatē verſuʒ
appareat. Itē ſi ↄtrahit in cā
in qua expſſe ꝓhibitꝰ eſt: ſuf-
ficit tunc expreſſio: lʒ vera nō
fuerit. h. d. ꝛ ſic hʒ tres ptes.
ſcḋa ibi / ꝙ ſi ab iītio. tertia ibi
ſed in precijs. itē prima ſubdi
uidit̃. q2 primo ponit vnum di
ctū ꝛ illud exēplificat. ſecūdo
mouet vnū dubiū circa illud
ꝛ declarat. ſcḋa ibi / vñ q̄rit. vſ
qꝫ ad. ß. ſʒ ꝛ ſi in precijs. Bar.

¶ Non aūt ex omni cauſa ꝑ
tor dat in exercitorē actioneʒ
ſed eius rei nomine cuiꝰ ibi ꝑ
poſitus[f] fuerit: id eſt in eā rē
cui ꝑpoſitus fuit. vt puta ſi ad
onus vehēdū locatū[g] ſit: aut
aliquas res emerit vtiles na-
uiganti: vel ſi q̄d reficiēde na
uis cā contractū vel impēſū[h]
eſt. vel ſi quid naute operarū
nomine peterēt[i]. Quid ſi mu
tuā pecuniā ſumpſerit an eiꝰ
rei nomine videat̃ geſtum. ꝛ
pegaſus exiſtimat: ſi ad vſum
eius rei in quā ꝑpoſitus ē fue
rit mutuatus[k] dandā actionē
quam ſententiā puto veram.
Quid enim ſi ad armandam
inſtruendā ve nauē vel nautas
exhibendos mutuatꝰ eſt: Vñ
q̄rit offiliꝰ ſi ad reficiēdā na-
uē mutuatus nūmos in ſuos
vſus conuerterit: an in exerci
torē dat̃ actio. Et ait ſi hac le
ge accepit quaſi in nauem i-
penſurus: mox mutauit volū
tatē[l] teneri exercitorē: ꝛ ipu-
taturū ſibi cur talem[m] prepo
ſuit. Qȝ ſi ab initio conſiliuʒ
cepit fraudandi creditores: ꝛ
hoc ſpāliter non expreſſerit[n]
ꝙ ad nauis cauſam accipiat
ↄtra eſſe. quaʒ diſtinctionem
pedius ꝓbat. ¶ Sʒ ꝛ ſi i pre
cijs rerū emptaꝝ fefellit[o] ma
giſter: exercitoris erit dānum
nō creditorꝫ[p]. Sʒ ꝛ ſi ab alio
mutuatus liberauit[q] eū q̄ i na
uis refectionē crediderat: pu
to etiā huic dandā actionem
quaſi in nauē crediderit.

¶ Modus preponēdi eſt cō-
ſiderandꝰ: q̄ ſi excedat̃ domi-
nus non obligatur. h. d. B.

¶ Igit̃ prepoſitio certā legē
dat ↄtrahētibꝰ. Quare ſi eū
prepoſuit naui ad hoc ſolum
vt vecturas exigat: nō vt lo-
cet q̄r forte ipe locauerat: nō
tenet̃ exercitor ſi magiſter lo
cauerit. Vel ſi ad locandū tm̄
nō ad exigendū: idē erit[r] dicē
dū. Aut ſi ad hoc vt vectori-
bus locet nō vt mercibꝰ na-
uē preſtet: vel cōtra modum
egreſſꝰ / nō obligauit exercito
rē. ¶ Sed ſi vt certis merce
dibus eā locet ꝑpoſitus eſt:
puta legumini cānape:[t] ꝛ il-
le marmoribꝰ vel alij materie
locauerit: dicendū erit non te
neri. Quedam enim naues
onerarie: quedā vt ipſi dicūt
emphate[v] ſunt. et pleroſqꝫ
mandare ſcio ne vectores re
cipiant: et ſic vt certa regiōe
ꝛ certo mari negociēt̃: vt ecce
ſūt naues q̄ brūduſiū vel a ca
pſia: vel a durachio vectores
traijciunt ad onera inhabiles
Item quedaʒ capaces flumi
nis ad mare non ſufficientes.

eit. vt ꝛ. ß. qḋ cu-
iuſqꝫ vni. no. l. itē
ß. ſi decuriones.
a ¶ Oia ei fctā.
interueniētia gr̃a
eꝰ rei in qua ꝑpo
ſitꝰ ē. vt ß. ꝛ. ſ. e. l.
ß. nō alt. ꝛ. C. e.
l. i. Accur.
b ¶ Inſtitore. ſʒ
ꝛ ſi inſtitore admit
tit̃. vt. ſ. ḋ inſtito.
l. cuicūqꝫ ß. ſi. ac.
c ¶ Preponere.
id eſt ſubſtituere
d ¶ Nauigātiū
ſcʒ vt teneat̃ exer
citor. nā q̄ ↄhit cū
titio videt̃ ↄhere
cū magr̃o q̄ ꝑpo-
ſuit eū. cuʒ ḡ ego
exercitor ↄueniar
de eo qḋ ē cū ma-
giſtro ↄctū: et de
hoc tenebor qḋ ↄ
ctū eſt cū titio ſʒ
Io. Secꝰ tñ ē in i
ſtitore. vt. ſ. ḋ inſti
to. l. ſʒ ꝛ ſi pu. ß. i.
Sine-dria qd ſit. e ¶ Sinedria ſit
nauis eſt q̄ naui-
gat in illū locum
vbi hic inde voluī
tur eq̄: vel dic. i.
paruula nauis. vel
dica portu. vel a
loco ſic dicta.
f ¶ Prepoſitus
nō aſit in alijs. vt
ſ. e. l. ß. igit̃ pre-
poſitio. ꝛ ſic in in
ſtitore. vt. ſ. ḋ iſti.
l. cuicūqꝫ ß. nō tñ
ſed ar. ß. ſ. qḋ cuʒ
eo. l. ſi. So. ibi fe-
cit q̄ dñs erat ſo-
litꝰ facere: lʒ nō i
eā rē ſpāliter pre
poſitꝰ ſit. vt ar. ß.
ti. i. l. vel vniuer-
ſorum. Accur.
g ¶ Locatū ſit.
i. locatio nauis
facta.
h ¶ Impēſum
ad qḋ reficiēduʒ
ſꝓ ꝑpoſitꝰ itelli-
git̃ niſi cōtrariuʒ
ſit expreſſum.
i ¶ Peterent. et
ſumpta ē mutua
pecunia ꝓ hoc.
vel verius dic pe
terent ex ↄctiōe

facta cum magr̃o.
k ¶ Mutuatus
q. d. obligat̃. Et
dic exhibēdos. i.
alendos. Accur.
l ¶ Voluntatem.
dū tamē creditor
ſciat pecuniā re-
fection neceſſari
am. vt. ſ. e. l. ſi.
m ¶ Cur talem
ſic ergo primū ꝓ
poſitū inſpicitur
vt hic. arg. ſ. de ſo
lu. cum q̄s ß. i. ſʒ
arg. ß. ſ. ad mace
do. ſed iul̃. ß. ſʒ ſi
ab iitio. ꝛ. ſ. ḋ i rē
ver. l. iij. ß. q̄d tñ.
n ¶ Expreſſerit
nec creditor expſ
ſerit ſe ad hoc da
re. nā ſi creditor
exprimat: lʒ ipſe
a ꝑncipio habuit
cōſiliū fraudan-
di creditores: tñ
dabit̃ actio credi-
tori in exercitorē
ſi mō ſciebat pe-
cuniā refectioni
neceſſariā. vt. ſ. e.
l. fina.
o ¶ Fefellit. ſcʒ
creditorem.
p ¶ Creditorꝫ. ſꝓ
itelligas niſi q̄d
poſſit iputari cre
ditori. vt. ſ. e. l. ſi.
q ¶ Liberauit.
no. ꝙ creditor li-
berat̃. ꝛ ſic ipꝛope
ſic. ſ. de accepti. l.
i. ꝛ. ß. de neg. geſ.
ſi pupilli. ß. i. ꝛ. ſ.
ad mace. ſed iul̃.
ß. pe. Sʒ ꝛ ꝓprie
hoc poſſet poi: vt
q2 eū ab alio alio
ſuo creditore libe
raret. Accur.
r Qȝ. i. quia.
ſ ¶ Erit. vt. ſ. de
iſti. cuicūqꝫ ß. nō
tñ. ꝛ ar. ſ. ḋ re. eo.
ſi pupillorū ß. ſi
pretor.
t ¶ Cānape. q̄
ſūt leuia pōdera.
v ¶ Emphate. i.
habiles ad portā
da leuia pōdera:
vel dic habiles ad
portādos hoīes.

¶ Iſte .§. habet tres partes principales. primo loquit̄ q̄ñ plures magiſtri ſunt ꝓpoſiti ſimplr̄. ſc̄do q̄ñ diuiſim. t̄tio q̄ñ ↄditione adiecta. ſc̄da ibi, ſi diuiſim. t̄tia ibi, ſ3 et ſi. ⁊ .h.d. Adminiſtratio priuata ⁊ vtilis ordinaria plurib⁹ ſimplicit̄ ↄceſſa intelligit̄ inſolidum: ſecus ſi diuiſim vel aliud ſit expreſſum. h.d. vſq3 ad .§. exercitorē. B.

¶ Si plures ſunt magiſtri non diuiſis officijs[a]: quodcūq3 cum vno geſtū erit obligabit exercitorē[b]. Sed ſi diuiſis officijs, vt alter locando alter exigēdo: pro cuiuſq3 officio obligabitur exercitor. Sed ⁊ ſi ſic prepoſuit (vt plerūq3 faciunt) ne alter ſine altero quid gerat: qui cōtraxit cū vno ſibi imputabit[c].

¶ Supra dixit q̄s dicat̄ magiſter: hic declarat quis dicat̄ exercitor. ⁊ .h.d. Exercitor dicit̄ ad quē oēs reddit⁹ veniūt nec ꝑſone cōditio inſpicit̄ niſi ſit minor: q2 tūc tutoris vl̄ curatoris auctoritas i̅ſpicit̄. Bar.

¶ Exercitorē autē dicim⁹ eū ad quē obuētiōes[d] et reddit⁹ oēs ꝑueniunt: ſiue is dn̄s nauis ſit: ſiue a dn̄o nauem ꝑ auerſionē[e] cōduxit: vel ad tempus vel inꝑpetuū. Paruī autē refert q̄ exercet maſcul⁹ ſit an mulier[f]: paterfa. vel filiuſfami. vel ſeruus. Pupillus autem ſi nauem exerceat: exigemus[g] tutoris auctoritatem.

¶ Contrahentes poſſunt eligere inſtitorē ſiue magiſtrū: ſ3 exercitor nō pōt eligere cōtrahētes niſi in ſubſidiū. B.

¶ Eſt aūt nobis electio vtrū exercitorē[h] an magiſtrū cōuenire[i] velimus. Sed ex cōtrario exercēti nauem aduerſus eos q̄ cū magiſtro cōtraxerūt actionē non pollicetur[k]: q2 nō eodem auxilio indigeat. Sed aut ex locato cum magiſtro ſi mercede operaȝ ei exhibeat: aut ſi gratuitā, mādati agere pōt[l]. Solēt plane prefecti ꝓpter miniſteriū annone[m]. itē in prouincijs preſides ꝓuinciarū extra ordinē[n] eos iuuare ex contractu magiſtroꝝ.

¶ Cōtinua primo ad ꝑcedentia. ſupra dixit q̄ tenet̄ exercitor ſiue inſtitor ſiue ſit ſui iuris ſiue fili⁹ ſiue ſuus. Sed vtrū ex ꝑſona inſtitoris q̄ eſt in poteſtate alteri⁹ teneat̄ pater vl̄ dn̄s ponit̄ in hoc .§. diuide. primo ponit ꝟba edicti. ſc̄do pſequit̄ edicti expoſitionē r̄ndendo tacite cuidā obiectioni. tertio ponit̄ quedā alia q̄ſtio ex ꝑmiſſis deſcendēs. ſc̄da ibi, licet. tertia ibi, ſed ſi ſciente. et .h.d. Qui exercitorē h3 in ptā te ſi fuerit volēs in merce dn̄ica et nauali obligatur i̅ſolidū ſed i̅ peculiari tributoria obligatur. idē in nauali ſi ſola ſciētia ſuperuenerit. Bar.

¶ Si is q̄ nauē[o] exercuerit in aliēa ptāte erit: eiuſq3[p] volūtate nauē exercuerit: qđ cū eius magr̄o[q] geſtū erit: in eū i̅ cui⁹ ptāte is erit q̄ naueȝ exercuit iudiciū[r] datur. Licet aūt det

a ¶ Officijs. i. nō aſſignato cuiq3 officio ſuo. Accur.
b ¶ Exercitorē. cuilibet eni̅ inſolidū cōmiſiſſe videtur vt h̄. Sic ⁊ in pluribus tutorib⁹. vt. C. de auc. pre. l. fi. et plurib⁹ curatorib⁹. vt. ff. de cura. furi. l. cōſilio .§. queſitū. ⁊ plurib⁹ fabricēſib⁹. vt. C. đ fabri. l. iure ꝓuiſum ē. li. xi.
c ¶ Imputabit. ſeruāda eſt eni̅ talis lex. i. pactū. vt ⁊. ff. de inſti. l. ſed ⁊ ſi .§. conditio. et. ff. mā. l. idemq3 .§. ſi q̄s ea. ⁊. ff. đ arbi. l. paruī. i̅ fi. ⁊. ff. de poſſ. l. i. §. antepe. Sed ↄ. ff. de admi. tu. q̄dā decedēs. §. papi. vbi cōmiſit tutelā pr̄fami. cuidā cōſilio matris adminiſtrandā. Sed ibi iō nō tenet̄ tutor ex neceſſitate cōſilium matr̄ aſſumere: q2 nec tutrix ipſa eē poterat: al's d3 ſtare ei⁹ conſilio. vt. ff. eo. ti. l. titiū. Itē eſt ↄ. ff. e. l. §. mgr̄m. i̅ fi. §. So. hic h3 duo, ꝓ vno habet̄ tm̄: ſi ei cū vno tm̄ ↄhat̄ cuȝ ꝓpoſito nō videt̄ ↄtrū: ſ3 ibi ↄtrit cū titio quē ꝓponi ꝓhibuerat: et nō ex perſona titij, ſed eius magiſtri.
d ¶ Obuētiōes. id eſt parui et magni reddit⁹. Ac.
e ¶ Aduerſionē id eſt in ſe periculo recepto, lucret̄ vel non lucretur.
f ¶ Mulier. vt ⁊ C. e. l. ⁊ ſi a muliere. et ad hoc. ff. ad mace. ſ3 iuli. §. interdum.
g ¶ Exigemus. ad eū obligāduȝ: al's nō obligat̄. et ſic in adulto habēte curatorē. vt C. đ in itreg. reſti. mi. l. ſi curatorē.
h ¶ Exercitorem. ſ. pretoria vt exercitoria. Accur.
i ¶ Cōuenire. ſ. ciuili. vt ex empto ⁊ ſi͂li. ſic et. ff. nau.
k ¶ Non pollicet̄. ſ. ex ↄctu (cau. l. i3 .§. poſſum⁹. Ac. magr̄i. ⁊ eſt paſſiui gn̄is hic. ſ3 cur nō r̄. Rn̄. ſm̄ Ol. q2 nō eſt ꝓcurator ſpālis: ſed gn̄alis. ſed tu dic rōnē vt ſubijcit. q2 ⁊c̄. ſec⁹ aūt i̅ inſtitore. vt. ff. de inſti. l. i. in fi. ⁊. l. ij. Ac.
l ¶ Mādati agere pōt. exercitor. vt. ff. e. l. ſi eum qui. Ac.
m ¶ Miniſterium annone. qđ naues exhibent.
n ¶ Ex̄ ordinē. ſ. ſi magr̄ nō fuerit ſoluēdo. vt arg. ff. de inſti. l. i. in fi. ⁊ dic ex̄ ordinē. i. officio iudicis dādo vel vtilē actionē. Sed cū ſit actio in magiſtrū ordinaria: non videt̄ ex̄ ordi. auxiliū dādū. vt. ff. de mino. in cauſe in ꝑn. q̄ eſt ↄ. Rn̄. hic cōpetere non videt̄ cū nō eſt ſoluendo. vt ⁊. ff. de dolo. nā is. vl̄ ibi ipo iure erat minor tutus: h̄ ope exceptionis.
o ¶ Si is q̄ nauē. hic .§. no. differentiā inter exercitoriā ⁊ tributoriā actionē: vt ſi voluntate dn̄i expreſſa vel tacita ⁊ i̅ corde retēta exerceat nauē filiuſ vel ſuus: teneat̄ dn̄s i̅ſolidū exercitoria actione. ſi aūt negocietur in merce peculiari volūtate dn̄i exp̄ſſa vel tacita: teneat̄ dn̄s tributoria n̄ i̅ſolidū: ſ3 inquātū peculiares merces patiunt̄: in q̄bus negociat̄. Ei aūt qđ dixi exp̄ſſe volentē nō teneri i̅ſolidū tributoria. eſt ↄ. ff. de trib. l. i. §. ſcientiā. vbi v̄r nō tm̄ volūtatē exp̄ſſaȝ inducere tributoriā, ſ3 patientia: ſubaudi ibi tm̄ ac ſi diceret nō tm̄ exp̄ſſa ſ3 ēt tacita. Itē eidē ē ↄ. ff. qđ iuſſu. l. i. §. ſ3 ſi mādaueris: et .§. ſi ratum. Sȝ rn̄. illđ q̄ñ ageret̄ qđ iuſſu. i. vt i̅ſolidū det. aliđ ſi tributoria: vt dictū ē. Ul' dicas q̄ tributoria tenet̄ dominus inſolidū vbi exp̄ſſa ei⁹ volūtas infuenerit: ſi ſo tacita nō inſolidū ſ3 in mercib⁹ tm̄ in q̄b⁹ negociat̄ ſu⁹.
p ¶ Eiuſq3. i. in cuius poteſtate eſt qui exercet.
q ¶ Magiſtro. ſubaudi de eo qđ ⁊c̄.
r ¶ Iudiciū. i. actio exercitoria: ⁊ nō de voluntate. ſic ⁊. C. qđ cum eo. l. i. ⁊. ff. ad munici. quotiens.

actio in eū in cui⁹ p̄tāte ē q̄ nauem exercet: tamē ita demū dat̄ ſi voluntate[a] eius exerceat. Ideo[b] aūt ex volūtate ei⁹ inſolidū tenet̄ qui hȝ in p̄tāte exercitorē: qꝛ ad ſummā[c] reipublice nauiū exercitiū pertineat. At inſtitor[d] nō idē vſ⁹ eſt. eapropter ī tributū dūtaxat vocant̄: qui ꝯtraxerūt cuȝ eis qui in merce peculiari ſciēte dño negociāt̄. ¶ Sȝ ſi ſciēte[e] dño dūtaxat: nō etiā volēte cū magiſtro ꝯtractum ſit: vtrū quaſi in volētē dam⁹ actionē inſolidū: an vero exemplo tributorie[f] dabimus. In re igit̄ dubia meli⁹ eſt verbis edicti[g] ſeruire: et neq̧ ſcientiā ſolā et nudā[h] pr̄is dñive ī nauibus onerare: neq̧ in peculiarib⁹ mercib⁹ voluntatē[i] extendere ad ſolidi obligationē. Et ita videt̄ Pōponius ſignificare[k] ſi ſit in aliena p̄tāte. Siq̄dē volūtate[l] gerat[m] / ī ſolidum eum obligari. ſi minus[n] / in peculium[o].

¶ Supra expoſitū eſt verbū ex volūtate. hic expōit v̄bū ex p̄tāte et. h. d. Verbū ex p̄tāte accipit̄ pro p̄tāte dñica ꝛ etiā pro ea quā hȝ qui iuri alteri⁹ eſt ſubiectus. Bar.

¶ In p̄tāte em̄ accipiemus vtriuſq̧ ſexus filios vel filias ſeruos vel ancillas. Si tñ ſeruus peculiaris voluntate dñi vel filijfa. in cui⁹ peculio erat vel ſeruus vicarius[p] eius nauē exercuit: pr̄ dñſve q̄ voluntatē nō accōmodauit: dūtaxat de peculio[q] tenebit̄: ſȝ filius ipſe inſolidū. Plane ſi voluntate dñi vel patris exerceat: inſolidū tenebunt̄. Et p̄terea etiā fili⁹ ſi et ipſe voluntatem accommodauit/inſolidū erit obligatus. ¶ Quāq̧ autē ꝛ ſi cū magiſtro ei⁹ geſtum ſit: dūtaxat polliceat̄ pretor[r] actionē: tamē vt Julian⁹ quoq̧ ſcripſit: etiam ſi cū ipſo exercitore[s] ſit ꝯtractū: pater dominuſve inſolidū tenebitur.

¶ Exercitor ꝛ magiſter tenētur inſolidum: ſed vnius ſolutio aliū liberat. h. d. B.

¶ Hec actio ex perſona magiſtri in exercitorē dabit̄: ꝛ idō ſi cū alterutro eoꝝ actū[t] ē: cū altero agi non pōt. Sȝ ſi q̄d[v] ſit ſolutū: ſiq̄deȝ a mg̃ro ipſo iure minuit̄ obligatio: ſed ꝛ ſi ab exercitore: ſiue ſuo noīe id eſt ꝑpter honorariā[x] obligationē ſiue magiſtri noīe ſoluerit: minuet̄ obligatio. qm̄ ꝛ alius ꝓ me[y] ſoluēdo me liberat

¶ Si plures nauē exerceant ꝑ tertiū liberū vel ſeruū: vel ꝑ vnū ex ipſis quilibet tenet̄ in ſolidū. ſecus ſi ſimul exercēt h. d. et eſt valde notabilis et tota die occurrit. B.

¶ Si plures nauem exerceant[z]: cum quolibet eorum inſolidum agi poteſt. Gai⁹.

NE in plures aduerſarios diſtringatur qui cū vno contraxerit. Paul⁹.

NEc quicq̧ facere[b] quotā quiſq̧ portionē in naue[c] habeat: eūq̧ q̄ p̄ſtiterit

a ¶ Voluntate. verbis declarata: vel tacite habita.
b ¶ Ideo. reddit rationem quare teneatur inſolidum
c ¶ Sūmā. i. ad ſummā vtilitatē reipu. vt. ſ. e. l. i pn.
d ¶ Inſtitor. improprie ponit̄ nomē inſtitoris ꝓ eo q̄ dño patiente negociatur in peculiari merce. vt. J. ſubijcit. ꝛ. J. de inſti. l. ſed et ſi pupillus §. penul.
e ¶ Sciente. eſt ergo qñq̧ expſſa volūtas: qñq̧ tacita: qñq̧ ſciētia ſola ſine volūtate: ꝛ qñq̧ cū volūtate tacita. qñq̧ ſcīa cū ꝓhibitiōe expſſa. qñq̧ ignorātia. vt. J. ð tribu. l. i §. ſciam. Ac.
f ¶ Tributorie qð eſt verum: vt ſubijcit in rei git̄ ꝛc. Accur.
g ¶ Edicti. que ſunt in principio hui⁹ §. vel equipollētia. ſ. vt ſnia verboꝝ nō vlterius porrigatur q̄ꝫ fuerit: vt ſi voluerit teneat̄ inſolidū non aliter. Et no. hic mirabile verbū in dubijs ſtandū eē verbis legis. vt ꝛ. J. de lega. iij. l. nō aliter. ꝛ. J. qui et a qui. ma. li. nō fi. l. proſperit. ꝛ. J. de reg. iur. l. ea q̄ in ptes §. i. Sȝ arg. ꝯ. J. ð iure pa. adigere. §. Quis. ꝛ. ſ. de i ius voca. l. Quis
h ¶ Et nudam ſcȝ ſcientiam: qꝛ non adeſt voluntas expreſſa vel tacita in corde retenta.
i ¶ Voluntatē etiam expreſſam ſi tributoria agatur. vt dixi ī prin. huius §. licet ſit ſecus ſi agatur quod iuſſu. vt. J. quod iuſſu. l. i. §. iuſſum.
k ¶ Significare. dicēdo hec v̄ba q̄ ſequūt̄ ſi ſit ꝛc. ſȝ az.
l ¶ Voluntate. ſ. expſſa vel tacita in corde retenta.
m ¶ Gerat. i. nauem exerceat.
n ¶ Si minus. i. non cum voluntate nec cum ſcientia. vt. ſ. e. ſi ſeruus. in princi.
o ¶ In peculium. ſi de peculio agere velit: ſi autem tributoria agere velit: poteſt cum dñs ſciuerit eū exercere nauem. vt. J. de trib. l. i. in pn. ꝛ. ſ. e. ſi ſu⁹. i. rñ. Ac.
p ¶ Vicarius. voluntate ordinarij.
q ¶ De peculio. ſ. filij vel ſerui ordinarij: ſi velit actor Azo. nā et ipſum filiū ꝯuenire pōt vt ſubijcit.
r ¶ Pretor. vt ſ. e. l. ſi is qui nauem. Accur.
s ¶ Exercitore. ſcȝ. filio vel ſeruo Accurſius.
t ¶ Actum eſt. et exactū totū. nā perceptiōe non litis ꝯteſta. alius liberat̄: vt ſubijcit. ꝛ. ſ. de his q̄ deie. vel effude. l. i. in fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. iij. et. iiij.
v ¶ Si quid. nō totum. vt. ſ.
x ¶ Propter honorariam. i. exercitoriam.
y ¶ Pro me. etiā inuito. vt. ſ. ð nego. geſ. ſoluendo et. J. de ſolu. ſolutionē. ꝛ. l. ſi debitor tuus. ꝛ facit. J. de regu. iur. bona fides.
z ¶ Nauē exerceant. ſcilȝ non ꝑ ſe ſȝ per communem magiſtrum: vt differat a caſu primo. qui eſt. J. l. ſi tamen. in pn. Alij dicunt q̧ hic exercēt ſimul. in l. autem illa. ſi tamē. ſeparatim exercent: ſemper tamen ipſimet dñi. p̄ma verior eſt.
a ¶ Inſolidum ꝯtra. ſ. nau. cau. ſta. l. fina. §. ſi plures. vbi pro partibus dicit eos conueniri. So. hic fuit aliquis prepoſitus alicui negociationi in naui: vt ꝯheretur cū eo: ubi vt traiciat vectores. Vel melius ibi per ſe nauē exercebant: hic per communē magiſtrum: vnde q̄ cum vno contrahit nō dȝ ꝯ plures compelli agere. vt. J. l. pr. et. J. de pecu. l. et ancillarū. §. fi. ꝛ. J. iudi. ſol. iam tamen. §. pe. ꝛ. J. de inſtito. l. habebat. §. fi. Accur.
b NEc quicq̧ facere. q̧ mutē reſponſionem. Accur.
c ¶ In naue. i. in queſtu nauis. Azo.

Legis ſtandū eē verbis legis. vt in dubijs ſtandū eſt.

a ¶ Societatis. est eñ qdã ſocietas nauẽ ſĩl exercere. eſt an.l.i.in princi. Accurſius.

Si tñ videbitur. vt alter pro altero cõueniat. ſed ar. ff. ſi cer.pe.ei⁹ qui in pro.in fi. vbi ſunt plꝛes et vnus fingitur alium poſſidere.

c ¶ Exercitorib⁹. ſ. qui ꝑ ſe nauẽ exercent vt ꝓ portionibus cõueniant. vt. ff.in prin.hui⁹ legis. Sz hoc corrigit ſtati vbi dicit/et ideo ⁊c. et hoc ſm Jo. Alij dicunt idẽ placuit qð in pluribus ⁊c. ſ. exercentib⁹ per cõem mgr̃m vt inſolidũ teneãtur. vt. ff. e. l.i. in fi. et.l.ſeq. et qð hic ſubijcit. et iõ puto ⁊c. refert ad primũ caſum huius legis qñ ꝑ ſe plures exercuerĩt vt tunc teneant i ſolidũ. ⁊ ſic erit correctũ prin. l. ſed hoc falſum ẽ immo ꝓ ꝑtibus tñ tenẽtur: ⁊ nõ corrigitur. vt. ff. nau.cau.ſta.l. fi. §. ſi plures. pria ḡ expoſitio melior eſt. Accur.

b ¶ Exercuit. ſ. ſu⁹. ſ. ⁊. ff. õ neg. geſ. ſi ex duobus

e ¶ In ſupiori caſu. vbi ſeruus plurium exercet voluntate illorũ ſcʒ expꝛ: ſſ. Jo. ſed alij ad primũ caſum. l. referunt

f ¶ Hec actiões id eſt actio exercitoria: ⁊ tñ nõ dicas exercitoriam eſſe ꝓpriũ nomẽ actionis: ſed adiectiuũ. ⁊ idẽ i ceteris ſequentib⁹ vſqz ad velleia. ſenatuſcon. Licet qdã ff. Et q̃ hic dicunt intelligas ſm qualitatẽ actiõis vt ſi ſit ꝑpetua alr̃s: hic ſit. ſi vero tẽpalis: ⁊ hic ſit qñ fit hec adiectio. Et qð de tranſitu ad hr̃des dicit eodẽ mõ itelligas. ⁊ ſicut h̃ ſunt in exercitoria: ita i tributoria. vt. ff. de tributo. l. qꝛ nõ de dolo. Jtẽ idẽ in iſtitoria. vt. ff. de inſtit.l. nouiſſime. et idẽ in actione de in rem ver. vt. ff. qñ actio de pecu. eſt an. l. q̃ſitũ. in fi. cũ ſuis ſi. Et qñ de ipo ſeruo litigat emptor iudicio liberali. nã poſt mortẽ etiã ſui agit. vt. C. õ aſſer. tol. l. fi. i fi. alr̃s añt de peculio ſui vltra ãnũ a tpe mortis nõ agit. vt. ff. quãdo act. de pecu.

societatis[a] iudicio a ceteris conſecuturum. Vlpian⁹

Si tamen plures per ſe nauẽ exerceant: ꝓ portionib⁹ exercitatiõis conueniuntur. neqz eñ inuicẽ ſui magiſtri videbuntur[b]. Sz ſi plures exerceant: vnũ aũt de numero ſuo magiſtrũ fecerit: huius nomine inſolidũ poterũt cõueniri. ¶ Sz ſi ſeru⁹ pluriũ nauẽ exerceat voluntate eoꝝ idẽ placuit quod in pluribus exercitoribus[c]. Plane ſi vn⁹ ex cõmuni voluntate exercuit[d]: inſolidũ ille tenebit. ⁊ ideo puto etiã in ſuperiori[e] caſu in ſolidum omnes teneri.

¶ Etiã mortuo magiſtro dat actio in dominum.

¶ Si ſeruus ſit qui nauẽ exercuit voluntate dñi: et alienatus fuerit: nichilomin⁹ is q̃ eum alienauit tenebitur. Proinde ⁊ ſi deceſſerit ſeruus tenebit. nam ⁊ magiſtro defuncto tenebitur. He actiões[f] ꝑpetuo et heredib⁹ ⁊ in heredes dabuntur. Proinde et ſi ſeruus qui volũtate dñi exercuit deceſſerit: etiam poſt annũ dabit hec actio: qͣuis de peculio vltra annũ nõ detur.

¶ Tenet exercitor lz iter magiſtrũ ⁊ contrahentẽ ſecũ nõ cadat obligatio. ⁊ dñs magiſtri ſerui tenetur actiones ſibi queſitas exercitori cedere. h.d.B.

Paulus.

Si eum q̃ in mea ꝑtãte ſit magiſtrũ nauis habeas[g]: michi quoqz in te ꝯpetit actio: ſiquidẽ cũ eo cõtraxero. Jdẽ eſt ſi cõis ſeru⁹ nobis erit[h]: ex locato[i] tamẽ mecum ages ꝙ operas ſerui mei conduxeris. qꝛ et ſi cum alio cõtraxiſſet ageres mecuz: vt actiões quas eo noie habui[k] tibi preſtarem: queadmoduz cum libero (ſiquidẽ conduxiſſes) experireꝛ[l]. Ꝙ ſi gratuite opere fuerit: mandati ages[l].

¶ Tenetur magiſter contrahenti ſecum lz inter exercitorem et eum non cadat obligatio. Bar.

¶ Jtẽ ſi ſeruus me⁹ nauẽ exercuerit ⁊ cum magiſtro ei⁹[m] ꝯtraxero nichil obſtabit q̃minus aduerſ⁹ magiſtratũ experiar actione q̃ michi vel iure ciuili[n] vel honorario[o] cõpetit. Nam et cuiuis alij non obſtabit hoc edictum[p]/ quominus cum magiſtro agere poſſit[q] hoc enim edicto non transfertur actio: ſed adijcitur[r]. Si vnus ex multis exercitorib⁹[s] cuz magiſtro nauis ꝯtraxerit agere cum alijs exercitorib⁹ poterit[t].

Paulus.

Si ſeruus nõ voluntate dñi nauẽ exercuerit: ſi ſciẽte eo/ quaſi[v] tributoria[x]. ſi ignorãte/ de peculio actio dabit[y]. ¶ Si cõis ſu⁹ volũtate dñoꝝ exerceat nauẽ: in ſingu-

Si eũ. michi quoqz. nõ ſolũ alijs cũ eo ꝯtrahẽtib⁹: ſz etiã michi vt hic. ⁊. ff. nau. cau. lz. §.i. ⁊. ff. de inſti. ſz et ſi pupill⁹. §. fi. et. l. ⁊ iõ. Jtẽ et ego teneoꝛ. vt. ff. õ fur. l. ſi ſeru⁹ nauẽ. lz ego cũ ipſo agere nõ poſſim. vt inſti. õ obli. q̃ ex dlic. §. hi q̃. ⁊. ff. de iudi. l. lis nulla.

h ¶ Nobis erit vt in te michi cõpetat actio ſi cuz eo contraho.

i ¶ Ex locato. qꝛ h̃ ſu⁹ locauit michi dño nauez vel qd ſimile. vel meli⁹ ex locato. i. ex cõducto. vt. ff. de act. emp. l. veteres. ⁊ ad h⁹ bñ accedit ratio ſequens qð opas ſerui ⁊c. ⁊ veniet in ea id qð debeo ex ꝯtu quẽ ſecuz iniui. Accur.

k ¶ Habui. ꝯtra eos cũ qb⁹ ꝯxi.

l ¶ Mandati ages. mãdatũ eñ gratis hꝫ fieri. vt hic et inſti. man. §. pe. ⁊. ff. e. l.i. §. ſed ex ꝯrio. et. ff. nau. cau. ſta. licz. in princi.

m ¶ Ei⁹. qui eſt liber.

n ¶ Ciuili. vt ex empto. azo.

o ¶ Honorario vt tributoria. az.

p ¶ Hoc edictũ hoc eſt quia habz exercitoriam.

q ¶ Agere poſſit. vt ⁊. ff. e. l.i. §. eſt autem. Azo.

r ¶ Sed adijcit ac ſi dicat nõ ideo qꝛ dat exercitoria eſt exinanita ciuilis directa q̃ ꝯipſꝫ ꝯtrẽtem dat. ſ. ꝯ mgr̃m. ⁊ ad hoc. ff. de publi. l.i. §. dixerit aliquis. ⁊ arg. ff. de ſena. l. ſenatoris filius. in fi.

ſ ¶ Exercitorib⁹. i. qui ꝑ mgr̃z nauẽ exercẽt. az.

t ¶ Poterit. ſec⁹ aũt ſi pluriũ ſu⁹ alri dãnũ dederit: qꝛ ñ poterit noxalr̃ agere aduerſ⁹ alios. vt. C. de fur. l. pe. ⁊. ff. ad. l. aquil. ſi ſeruus ſeruum. §.i. Accur.

Si ſu⁹ nõ volũtate. quaſi. expreſſiuum veritatis.

x ¶ Tributoria. ꝓpter eñ locũ nõ hꝫ cũ non ſit merx peculiaris: vel cum non ſit prepoſitus ſm quoſdam.

y ¶ Dabit. ſi ſuo ſciente ⁊ volente expſſe vel tacite: tũc

los dari d̄bebit iſolidū actio[s]

¶ Mutuās magiſtro habet exercitoriā quattuoꝛ cōcurrē tibus. ſ. cauſe veritatꝫ ꝑpoſitiōis 7/ cauſe ſciētia 7 credulitas/ cōgrua q̄ntitas/ 7 loci congruitas: idē in iſtitorib9. h. d. vſq̄ ad fi. titu. Bar. Africa.

Lucius titius ſtichū magiſtruꝫ naui ꝑpoſuit: is pecuniā mutuatus cauit ſe in refectionē nauis eā accepiſſe qͥſitū ē an nō aliter luci9 titi9 exercitoria teneret̄ q̄ ſi creditor ꝓbaret pecuniā i refectionē nauis eſſe cōſumptā. Rn̄di creditorē vtiliter[b] acturuꝫ ſi cū pecunia crederet̄ nauis in ea cauſa fuiſſet vt refici deberet[c]. etenī nō opꝫ creditorē ad hoc aſtringi vt ipſe reficiēde nauis curā ſuſcipiat: et negociū dn̄i gerat. Qd̄ certe futurū ſit: ſi neceſſe hēat probare pecuniā in refectionem erogatā eſſe. Itaq̄ aliud exigendū vt ſciat in hoc[d] ſe credere cui rei magiſter qs ſit ꝑpoſitus[e]. Qd̄ certe aliter[f] fieri nō pōt: q̄ ſi illud quoq̄ ſcierit neceſſariā refectioni pecuniā[g] eſſe. Quare et ſi in ea cā fuerit nauis vt refici deberet multo tamen maior pecunia credita fuerit q̄ ad eā rē eēt neceſſaria: nō debere[h] inſolidū aduerſus dn̄ꝫ nauis actionē dari. ¶ Interdū etiā illud eſtimādū an in eo loco pecunia credita ſit: i quo id ꝓpter qd̄ credebat̄ ꝯparari potuit. Quid enim inqͭ ſi ad velum emēdū in eiuſmodi inſulā pecuniā qs crediderit in qua oi modo velū cōparari nō pōt[i]: et in ſumma[k] aliquā diligentiā in ea re creditoreꝫ debere ꝑſtare. Eadē fere[l] dicēda ait 7 ſi de inſtitoria actione q̄rat̄ nā tūc quoq̄ creditorē ſcire debere neceſſariā eē mercis cōparationē: cui emēde ſeru9 ſit ꝑpoſitus: et ſufficere ſi in hoc crediderit. nō etiā illd̄ exigendū vt ipſe curā ſuſcipiat: in hanc rem pecuniam erogatam eſſe.

¶ Ad legem rhodiam de iactu. Titu. ij. Papi.

Lege rhodia[m] cauetur vt ſi leuande nauis[n] gratia iact9[o] merciū factus eſt: oim cōtributione ſartiat̄[p]/ qd̄ ꝓ oibus datum eſt.

¶ Dn̄i iactaꝝ merciū habent actionē cū magiſtro et magiſter cum ceteris non ſoluꝫ hꝫ actionē: ſꝫ etiā retētionē merciū vt fiat ꝯtributio. B. Idē

Si laborante[q] naue iactus factus eſt: amiſſarum mercium dn̄i (ſi merces vehendas locauerint) ex locato[r] cum magiſtro nauis agere debent. Is deinde cū reliquis quorū merces ſalue ſūt ex ꝯducto (vt detrimētū pro portione cōicet̄) agere pōt[ſ].

exercitoria. vt. ſ. e. l. i. §. ſi is qui nauem.
s ¶ Actio. exercitoria. vt. ſ. e. ſi tn̄. §. ſꝫ ſi plꝛes. et §. ſꝫ ſi
Lucius. vtiliter. i. efficaciter. 7 no. q̄ quattuor (ſu9 oꝛ ſūt ꝯſideranda creditori ꝑ hanc legem.
c ¶ Ut refici deberet. no. mirabiles ꝯiecturas. hoc eſt ſolo ꝓbato poteſt creditor agere. vt hic innuit.
d ¶ In hoc. i. in eā rem. Azo.
e ¶ Prepoſitus tacite vel expreſſe. vt. ſ. e. l. i. §. nō aūt. 7 §. qd̄ ſi mutuā. 7 §. vn̄ q̄rit̄.
f ¶ Aliter. ſ. ad plenum.
g ¶ Pecuniam quo ſcito ſtatim ſcit̄ q̄ i eā rē ꝑpoſit9 ē ſaltē tacite.
h ¶ Nō debere inſolidū. ſꝫ ꝓ ea dūtaxat q̄ i eā rē nccīa ſunt. Itē et facit ad hoc. j. de iſti. l. hēbat. Sꝫ ei qd̄. ſ. dixit ſatis eſſe ſi tūc indiget 7 nō ē neceſſe ꝓbare i refectionē ꝯuerſam. ē arg. ꝯ C. de ſa. ſanc. ec. aut̄. hoc ius porrectū. 7 arg. C. ſi aduer. cre. l. ij. et arg. ꝯ j. de re. eo. q̄ ſub tu. l. magis §. ne tn̄ titulore nus 7c. 7 ar. ꝯ. ſ. ſi cer. pe. l. ciuitas 7 ar. j. d in rē v̄. q̄ ſi ſu9. §. ſꝫ ſi ſic. 7 ſ. e. l. i. §. ſi aūt vbi dr̄: ſꝫ ſi i ꝑciis rex ꝯ ad id qd̄ h̄ ſubuēit creditorē mutuaſſe āpliorē pecuniā q̄ indigebat Sꝫ h̄ aliquā diligētiā potuit adhibere creditor. ſꝫ ſ. non potuit.
i ¶ Comparari non pōt. q2 nō inuenitur ibi.
k ¶ In ſumma. i. vt breuiter dicam.
l ¶ Eadē fere. fere iō dr̄: q2 in exercitoria diligentē. in inſtitoria diligētiorē. in actiōe de in rē ver. diligētiſſimū eē opꝫ. nā in exercitoria nō tenet̄ ſcire ad quā mercē vl̄ ad quā rē mgr̄ ſit ꝑpoſit9: in iſtitoria ſic. ſꝫ in actiōe de in rē ver. dꝫ ſcire pl9. ſ. in quā rē pecunia ſit verſa. vt. j. de in rē ver. q̄ ſi ſu9. §. ſed ſi ſic. ſed aliȷ̄ dicūt hoc philoſophicū tēperamētū eſſe. pōt ēt dici q̄ iō dr̄: q2 opꝫ creditorē q̄ mgr̄o credit ſcire an in eo loco ꝯparari poſſit id ꝓp qd̄ credit: qd̄ nō exigit̄ i eo creditore q̄ mutuat iſtitori. vl̄ dic fere: q2 nō ē idē vl̄ iſtitorꝫ. vt. ſ. e. l. i. §. ſi is. ſꝫ. h.
¶ Ad legē rhodiā d iactu. Dixit d exercitoria q̄ ſubuenit ꝯtrahētib9 cū mgr̄o. nūc de lege rhodia q̄ ſubuenit his q̄ iactū fecerūt ſimiliter ꝯtra magiſtrū. vt. j. e. l. ij. in prin. Accur.
m Lege rhodia ſic dicta: q2 i rhodo inſula ei9 frequētia pri9 fuit ꝓpt̄ frequētē vſū mercatoꝝ q̄ ibi fuit. vt i dcre. diſt. ij. c. rhodie.
n ¶ Nauis. periclitātis. vt. j. l. ꝓxi. in prin. 7 dic. i. alleuiande.
o ¶ Iact9. vl̄ q̄ſi. vt. j. l. px. §. ſi conſeruatis. in fi. 7 j. e. nauis. §. cū aūt in princi.
p ¶ Sartiat̄. i. dānū qd̄ 7c. ſic ꝯ et is cui9 ē nauis q2 nauē hꝫ ſaluā vt. j. l. pri. §. cū in eadē. Itē et is q̄ fecit iactū rei ſue cā leuāde nauis ꝯtribuere dꝫ etiā ꝓ reb9 iactatꝫ. vt j. e. nauis. in ꝑn. 7 ſic ē hic arg. q̄ ſi fidiuſſor ſoluat creditori q̄ actiones ceſſas nō tenet ꝯ fideiuſſoreꝫ niſi in pte. nā ptē videtur ſoluiſſe ex ſua perſona: partem ex perſona cōfideiuſſoris vt. j. l. proxi. i ꝑn. 7 j. de tu. et ra. di. l. cū pupill9.
q Si laborāte. alr̄s non fieret collatio.
r ¶ Ex locato. hoc verbum ꝓmiſcue accipit̄ hac. l. omnia tn̄ erūt plana ſi dicas q̄ q̄ nauē locat dr̄ locator quo ad naueꝫ 7 ꝯductor quo ad merces vehēdas. Sic ecōtra vector dr̄ locator quo ad merces: ꝯductor quo ad nauē. vtriq̄ ergo ex locato et ex conducto agi pōt. Et idē dici poteſt in quolibet opere locato. Sed quid ſi gratis ferebat̄. Rn̄. adhuc hꝫ locū ꝯtributio. vt. ſ. nau. cau. ſta. lꝫ. i. rn̄.
ſ ¶ Agere pōt. ſ. magr̄: ſed vr̄ q̄ non poſſit agi. vt. j. de

preſcrip.ver.q̄ ſeruā̄dar.in pn̄.q̄eſt ꝫ. Sʒ dic nō ꝑt agi vt ibi ōt actiōe le.aq̄lie ꝫ.ꝓiciente vel ſilr.ſed de eq̄tate rōne ꝯtributiōis tenet vt hic vector magr̄o.et magiſter dānū paſſo.meliꝰ tn̄ eēt vt via recta ageret dānū paſſus ſublato circuitu. vt.ſ.ō ꝯdi.ide.l.dñs teſtō. et hoc admitto ſi mgr̄ agere nolit vl' retinere. vt.ſ.de eo per quē fac.eſt.l.fi.in pn̄.pōt ēt agi act. neg.geſ.q̄ vtilit' geſſit.vt.ſ.de nego.geſ.ſed an vltro.§.i.

als enim refundit.vt in fi.huiꝰ.§.⁊.ſ.e.l.cū ante arbor.

k Earū.ſ.merciū iacta℞.Ac. l Aliq̄s.ſ.magr̄.

m Incudē.inſtrumētū fabri ſuꝑ quo fabricā exercet.

n Locauerit.i.conduxerit operas eius.

o Detrimētū.⁊ ſine cl'pa mgr̄i:vt nō ꝯdicat pn̄cipio.

Sed ſeruius[a] quidē rn̄dit ex locato agere cū magr̄o nauis debere: vt ceterorū vectorum merces retineat/ donec portionē dāni preſtēt: imo etiā ſi nō retineat[b] merces:magiſter vltro ex locato habituruꝰ eſt actionē cum vectoribꝰ[c]. Quid eñ ſi vectores ſint qui nullas ſarcinas habeāt:'plane ꝯmodius ē ſi ſint[d] retinere eas.aut ſi nō: ſi totā[e] nauē cōduxerāt ex cōducto aget: ſicut vectores q̄ loca[f] i naue cōduxerūt: ex ꝯducto agēt[g]. Equiſſimū[h] eñ eſt cōe detrimētū fieri eorū qui ꝓpter amiſſas res aliorum cōſecuti ſunt:vt merces ſuas ſaluas haberent.

Si nauis deteriorat nō fit cōtributio niſi acciderit volūtate mercatorum vel alio iuſto metu.h.d.Barto.

Si cōſeruatis mercibꝰ deterior fctā ſit nauis: aut ſi q̄d exarmauerit[i] nulla faciēda eſt collatio:q̄ diſſimilis earū rerū cā ſit/q̄ nauis grā parent: et earū[k] ꝓ q̄bus mercedē aliquis[l] accepit.nā ⁊ ſi faber incudē[m] aut malleum fregerit: non imputaret ei q̄ locauerit[n] opus. ſʒ ſi voluntate vectorū/ vel propter aliquem metū id detrimētū[o] factū ſit: hoc ipm̄ ſarciri oportet[p].

Dn̄s nauis ⁊ dn̄i omniū rerū in ea exiſtentiū excepto libero corpore ⁊ cibarijs ꝓ portione eſtimationis cōtribuūt: ad q̄ð magiſter ex locato tenebitur.h.d.B.

Cū in eadē naue varia merciū genera cōplures mercatores coegiſſent.preteaq̄ multi vectores ſerui liberiq̄ in ea nauigarēt: tēpeſtate graui orta nc̄c̄io iactura facta erat:q̄ſita deinde ſunt hec[q]: an oēs iacturā preſtare oporteat[r]. et ſiquidē[ſ] tales merces ipoſuiſſent q̄bus nauis nō oneraret veluti gēmas margaritas: et que portio[t] preſtāda eſt: ⁊ an etiā ꝓ liberis[v] capitibus dari oporteat:⁊ q̄ actiōe[x] ea res expediri poſſit.placuit[y] oēs quorū interfuiſſet iacturā fieri cōferre oportere:q̄ id tributum obſuare[z] res debēt. itaq̄ dominū etiā nauis pro portione obligatū eſſe[a]. Iacture[b] ſummā ꝓ rerum[c] precio diſtribui oportet. Corporū[d] liberorū eſtimationē nullaʒ fieri poſſe: ex cōducto[e] dn̄os rerū amiſſarū cū nauta.i.cū magr̄o acturos Inde agitatū eſt[f] an etiā veſtimentorū cuiuſq̄: ⁊ anulorū[g] eſtimationē fieri oporteat. et oīm viſū eſt: niſi ſi q̄ ꝯſumēdi cauſa impoſita forēt:quo i numero eſſent cibaria.eo magis q̄ ſi q̄n ea defecerit in nauigatione:quod quiſq̄ haberet in commune conferret[h].

Preciū redēptionis eſt ab oībus conferendum: ſecus in ꝑcio rerū perditarū.h.d.B.

Si nauis[i] a piratis redempta ſit: Seruiꝰ offiliꝰ et labeo oēs ꝯferre debere aiunt. Q̄d ꝟo ꝑdones abſtulerint eū ꝑdere cuiꝰ fuerint:nec cōferendum[k] eis q̄ ſuas merces redemerint. Portio aūt ꝓ eſtima=

a Sed ſeruiꝰ. nō aduerſat: ſed addit.

b Nō retineat ꝑx.als nō eſt nō: als eſt in lr̄a nō.

c Cū vectoribꝰ. vectores dn̄r oēs q̄ vehunt: et ita hic. Itē ⁊ q̄ vehūt vt hoſpes et alūnꝰ. vl' dic q̄ vectores ſunt illi q̄ grat' ferebant:q̄ magiſtruʒ nauis iuuant.

d Si ſint.ſcilʒ merces.eſt eñi tutius ⁊c̄.vt iſti.de ob.q̄ ex deli.§.furti.ſʒ ſi nō ſint q̄lit' tenent ꝯtribuere. nā ꝓ corꝑe ſuo nō vt.ſ.e.§.cū i eadē. ſʒ dic non hʒ merces: ſʒ ſunt gēme et margarite ⁊ anuli: q̄ nec merces dn̄r nec onera.vl' dic nō ſunt: q̄ iā extraxerat.

e Totā.maxie ⁊ dic ꝯduxerat.i.locauerat:⁊ ex cōducto.i.locato.

f Qui loca.ſcʒ certa.

g Agent.cum magiſtro.

h Eq̄ſſimū.et no. q̄ ſi q̄d ꝓ cōi vtilitate vl' alterius dānuʒ patior q̄ michi eſt reſtō faciēda: vt ḣ.⁊.ſ.l.i.⁊.ſ.q̄ð me.cā.metū.§.ſʒ lʒ.⁊.ſ.ꝓ ſoc.l.cū duobꝰ.§.q̄dā.⁊.ſ.ō ꝟ.ſig.ipēſe.⁊.ſ.ō ipē.q̄ð dr̄.ſʒ ꝯ.ſ.e.l.§.q̄ð ꝟo.ſʒ ibi nō ꝓ cōi vtilitate:nec ſua vel aliorū volūtate fuit fa(ctū:ḣ aūt ſic.

i Exarmauerit.paſſiue accipe ⁊ dic propter imperitiā magiſtri:quia non erat iuſtus metꝰ.

p Sarciri oʒ. no.duobꝰ caſiꝰ reſarcit mgr̄o:vt ḣ.⁊.ſ.eo.l.amiſſe.§. arbore.

q Sūt hec.q̄n q̄ facit q̄ōnes q̄s ſoluit:lʒ ñ ꝑ ordi=

r Opteat. (nē. prima queſtio.

ſ Et ſiq̄dē.ſupple fuit q̄ſitū :an ꝓ his ſit faciēda collatio.⁊ ſic ē ſecunda queſtio.

t Portio.i.an ꝓ rerū eſtiatione: an pro pōdere.et hec ē terna q̄ſtio.

v Pro liber'.i.ꝓ liberis hoībꝰ.⁊ hec ē quarta q̄o.

x Et qua actione.quīta q̄ſtio.

y Placuit.rn̄ſio pme q̄ſtionis.

z Obſeruare.als obſuat:⁊ als obſuatas.⁊ tunc ſunt due partes.

a Eſſe.q̄ nauē hʒ ſaluā. vt i pn̄. huiꝰ legis notat.

b Iacture.rn̄ſio tertie q̄ōnis ꝑ quā ⁊ ſcḋa ſoluit. ſʒ tn̄ ⁊ ipa poſtea ſpecialit' ſoluit.

c Rerū.q̄ ſalue ſūt:⁊ q̄ amiſſe ſūt vt.ſ.e.l.i.§.portio

d Corporū.rn̄ſio q̄rte.⁊ fac.ſ.ſi q̄dru. pau.fe.di. l.ex hac. ⁊ de his qui deiec.l.fi.

e Ex cōducto. rn̄ſio q̄nte.ſʒ i pn̄. l.dixit dn̄os ex locato.ſed dic vt ibi no.Accur.

f Agitatū eſt. reaſſumit ſcḋam q̄ōeʒ vt eā ſoluat.

g Anulorū.forte i digit' delatorū.

h Cōferret.ad comedēdū ex ꝯſuetudīe forte ēt cogi poſſet ex hac.l.Et ſic forte illð diuinū itelligit:oīa ſunt cōia.i.cōicāda tpe (nc̄c̄itis:vt ḣ.

i Si nauis.⁊ ſic cū rebꝰ q̄ in ea erāt.

k Cōferendū,q̄ nec voluntate aliorū amiſit:nec etiā

tione rerū que ſalue ſunt[a]: et earū que amiſſe ſunt p̄ſtari ſolet. nec ad rē ptinet ſi he que amiſſe ſunt pluris venīri potuerit: qm̄ detrimēti nō lucri[b] fit p̄ſtatio. ¶ Sʒ i his rebus[c] q̄rū noie ꝯferendū eſt eſtimatio dʒ haberi: non q̄nti empte ſunt/ſʒ q̄nti venire pñt[d]. Seruoꝝ q̄ʒ q̄ in mari[e] perierūt[f] nō magiſ eſtimatio faciēda eſt q̄ ſi q̄ egre ī naue deceſſerit: aut ſi aliqui ſeſe precipitauerit[g]. ¶ Si q̄ ex vectorib⁹ ſoluēdo nō ſint[h]: hoc detrimentū magiſtri nauis non erit[i]. nec em̄ fortunas cuiuſq̄ nauta excutere dʒ. ¶ Si res q̄ iacte ſunt appuerit/exonerat̃ collatio[k]. Q̄ ſi iam ꝯtributio facta ſit: tunc hi q̄ ſoluerūt agēt ex locato cū mag̃ro nauis: vt is ex cōducto experiat̃: ꝛ qđ exegerit reddat. res autē iacta dn̄i manet nec fit app̄hendētꝭ: q̄ p derelicto[l] nō habet̃. P apī.

Cum aūt arbor vl' aliud nauis inſtr̄m remouendi cōis periculi cā delectum eſt: cōtributio debetur[m].

¶ Si perit ſcapha cū mercibus cā leuāde nauis extractꝭ habet locū cōtributio: ſecus ſi nauis pereat et ſcapha ſalua remaneat. B. Calliſtra.

Nauis onuſte leuande cā (q̄ ītrare flumē vel portū nō potuerit cū onere) ſi quedā merces in ſcaphā traiecte ſunt: ne aut extra flumē pericliter̃: aut in ipſo oſtio vel portu/eaq̄ ſcapha ſubmerſa eſt: rō haberi dʒ inter eos q̄ in naue merces ſaluas haberēt cū his q̄ in ſcapha pdiderunt pinde tanq̄ ſi iactura facta eſſet. idq̄ ſabinus q̄ʒ li. ij. rn̄. pbat. Cōtra[n] ſi ſcapha cū pte merciū ſalua eſt/nauis perierit: rō haberi nō dʒ eoꝝ qui in naue[o] pdiderunt: q̄ iactus[p] in tributum naue ſalua venit[q].

¶ Iactantib⁹ fit ꝯtributio ex mercib⁹ recupatꝭ ex naue poſtea pēpta: ſʒ recuperātes ex iactu in naue nō ꝯtribuūt. B.

¶ Sed ſi nauis q̄ in tēpeſtate iactu merciū vni⁹ mercatoris leuata eſt: in alio loco ſubmerſa eſt: ꝛ aliquoꝝ[r] mercatorum merces p vrinatores[ſ] extracte ſunt: data mercede rōnē hr̄i debere eius cuius merces in nauigatiōe leuāde nauis cā iacte ſunt: ab his q̄ poſtea ſuas p vrinatores ſuauerunt[t]: ſabin⁹ eque rn̄dit. Eoꝝ p̄o q̄ ita ſeruauerit inuicē rōnē hr̄i nō debere ab eo qui in nauigatiōe iactū fecit[v]: ſi quedā ex his mercib⁹ p vrinatores extracte ſūt: eoꝝ em̄[x] merces nō pñt videri ſeruāde nauis cā iacte eſſe que periȷt.

¶ Pro reb⁹ deterioratꝭ p̄nte p̄cio fit collatō iactātib⁹: ipſis p̄o deterioratis rōne loci non ꝯfert̃: ſʒ ſi rōne aſpginis ipſis cōfertur ꝛ cōferunt dāno deducto ſiue plus ſiue min⁹ ſit in dāno q̄ in collatiōe. h. d. b.

¶ Cū autē[y] iact⁹ de naue fa-

ſe volente. al's ſecus eſſet. vt. ſ. e. l. §. equiſſimum.
a ¶ Que ſalue ſunt. vt. ſ. e. l. §. iacture.
b ¶ Non lucri. eſtimant̃ em̄ quanti empte ſunt: nō q̄nti valent nūc. arg. ꝯtra. ſ. de eo qđ cer. lo. l. ij. in fi. Sed qđ ſi nūc min⁹ valēt q̄ tunc qn̄ empte fuerūt: forte ſm pn̄s tp̄s eſtimant̃. vt ar. ſ. de le. ꝛ ſe natuſcō. l. nulla.
c ¶ Sed in his rebus. i. ſaluis.
d ¶ Uenire pñt. tp̄e pemptionis.
e ¶ Qui i mari. non iact⁹ cauſa.
f ¶ Perierunt. non ſponte.
g ¶ Precipitauerint. vel et a pdonib⁹ rapti fuerit. vt. ſ. e. l. §. qđ p̄o.
h ¶ Nō ſint. vt q̄ merces ſue alijs obligate ſūt. vl' dic q̄ nichil hʒ nūc: habuit tn̄ tēpore iactus. al's nullo mō teneret vector p ſuo corpore. vt. ſ. ea. l. §. corpoꝝ. Accur.
i ¶ Nō erit. ſed nec ceteroꝝ. nam magiſter ꝯfert vt alij: ſic ꝛ alij ſunt pares mag̃ro. vt ſ. e. l. §. cū in eadē ſecus aūt eſt in fideiuſſorib⁹. vt inſti. de fideiuſ. §. ſʒ ſi plures. erit ḡ dānū ei⁹ cuius res iacte ſunt. Ac.
k ¶ Collatio. et facit. ſ. cōmo. l. in cōmodato. §. fi. et l. ſi rē michi. i pn̄.
l ¶ Pro derelicto. vt h. ꝛ. ĩ. e. q̄ leuāde. ꝛ iſti. de re. di. §. fi. niſi ex q̄litate iact⁹ ꝯ preſumatur: vt quia librū aptuʒ piecit. vt. ĩ. de fur. falſus. §. ſi iactum. ꝛ eſt rō prime preſumptionis: vt nō videatur pro derelicto haberi: q̄ nemo ſuam pecuniā preſumitur iactare. vt. ĩ. de pba. l. cū de indebito. §. i. ꝛ. ĩ. de dam. infe. l. ſi finita. §. ſi quis metu.
Cum autē arbor. cōtributo debet̃. ſ. in duobus caſibus quando. ſ. conſenſerunt vectores: ꝛ qn̄ iuſto metu fuerūt delecta. vt. ſ. e. l. ij. §. ſi ꝯſeruatꝭ. ꝛ. ĩ. e. amiſſe. §. arbore.
Nauis. cōtra. i. econtrario.
o ¶ In naue. ſ. exonerata.

p ¶ Iactus. ſcilʒ factus.
q ¶ Uenit. hi autē qui in naui erant ſalua naue nichil proiecerunt cum ſimul cum naue perierunt.
r ¶ Aliquorū. quoꝝ merces p iactum fuerunt ſalue.
ſ ¶ Per vrinatores. i. natatores. vel dic. i. p eos q̄ ita ſubtiliter perpendunt et vidēt ſub aqua: ſicut medicus p vrinā ppēdit egritudinem. Sed ſi nil recuperauerūt quare nō habēt nego. geſt. actionē illi q̄ primo piecerunt. et vtiliter inceperūt licet effectum nō habuerit. vt. ſ. de nego. geſ. ſed an vltro. §. i. Rn̄. immo tenet̃: ſed tm̄ de his que habebat in naui ſi illa pdidit ſine dolo ꝛ culpa ſua: vn̄ q̄ſi debitor ſpeciei liberat̃. vt. ĩ. de ver. ob. l. ſi ex legati. licet ſit actio perſonalis vn̄ liberari nō videbātur. vt C. ſi cer. pe. l. incēdiū. que eſt ꝯ. ac.
t ¶ Seruauerīt. tp̄e primi iactus: ſʒ poſtea perierīt.
v ¶ Iactum fecit. cauſa leuāde nauis.
x ¶ Eoꝝ em̄. ſ. q̄ res amiſerunt in naue ſubmerſa.
y ¶ Cum autē. tria querūtur h̄. primo ſi dānū eſt datū in mercib⁹ q̄ remāſerūt in naui qualiter p his cōferat̃: ꝛ dicit q̄ preſenti precio rerū. et hoc vſq̄ ad p̄. illū. pōt tn̄ ꝛc. Scđo an eis cōferat̃ rōne talis dāni: in quo diſtinguitur: vt ſi damnū ſit datū in illis mercibus que remāſerūt in naui ratione loci mali in quo erāt res in naue: tunc ei non cōferatur. ſi rōe aſperginis/ſic. ꝛ hoc dicit vſq̄ illuc: ſʒ diſtinctio ꝛc. et etiā in fi. ibi. ſed hic videam⁹ ꝛc. Tertio queritur ſi q̄s dānū habeat in mercib⁹ ꝛ oporteat eū cōferre an debeat duplici grauamine grauari ſiue ſit maius dānū ſiue collatio. ad vtrūq̄ dt q̄ nō: ſed deducto dāno ꝯferat de reſiduo. qđ poterat itelligi p primū caſum.

ctus ſit ⁊ alicui⁹ res q̄ in naue remanſerūt deteriores facte ſunt: videndū eſt an ꝯferre cogendus ſit: q꞉ non dꝫ duplici[a] dāno onerari/⁊ collatiōis: et ꝙ res deteriores facte ſunt[b]. Sꝫ defendēdū eſt hūc ꝯferre debere ꝓ p̄cio pn̄ti rerū. Jtaq; ꝟbi gr̄a: ſi vicenū[c] merces duoꝝ fuerit: et alteri⁹ aſp̄gine x. eſſe ceperit. ille cui res integre ſunt p. xx. ꝯferat. hic p. x.[d] p̄t tn̄ dici[e] ē illa ſn̄ia: nobis diſtinguētib⁹ deteriores ex qua cā facte ſunt. i. vtrū ꝑpter iacturā inundatis reb⁹ dānū ſecutū eſt[f]: an ꝓ alia ex cā: veluti ꝙ alicubi iacebāt merces in aliq̄ angulo: et vnda penetrauit[g]: tūc ei[h] ꝯferre debebit[i]: ſed an ex priore cā[k] collatiōis onus pati nō dꝫ[l]: q꞉ iact⁹ etiā hunc leſit adhuc[m] etſi[n] aſp̄gine ꝑpter iactū res deteriores facte ſunt. Sꝫ diſtictio ſubtilior adhibēda eſt[o]: an ſi pl⁹ ſit in dāno q̄ꝫ i collatiōe. ꝟbi gratia he res[p]. xx. fuerūt: ⁊ collatio[q] quidē facit. x.[r] dānū autē duo: deducto[ſ] hoc qđ dānū[t] paſſus eſt: reliquum[v] cōferre debeat. Quid ergo ſi plus in dāno erit q̄ꝫ in collatiōe: vtputa. x. aureis res deteriores facte ſunt: duo autē collationis ſunt: indubitate vtrūq;[x] onus pati nō dꝫ. ſed hic videam⁹ nū et ipſi ꝯferri oporteat. q̄d em̄ itereſt[y] vtrū iactas res meas amiſerim: an iundatas deteriores habere ceperi. Nā ſicut ei q̄ ꝑdiderit ſubuenit: ita ⁊ ei ſubueniri opꝫ qui deteriores ꝑpter iactū res habere ceperit. hoc ita papinianus frontoni reſpondit. Hermo.

Amiſſe nauis dānū collationis ꝯſortio nō ſarcitur ꝑ eos q̄ merces ſuas ex naufragio liberauerūt: nā huius[z] equitatē tūc admitti placuit: cū iactus remedio ceterꝫ in cōi periculo ſalua naui[a] cōſultum eſt. Arbore ceſa vt nauis cū mercib⁹ liberari poſſit: eq̄tas ꝯtributōis hēbit locū[b]

Non fit collatio ꝓ impēſis que ad inſtruendā nauem facte ſunt. h. d. B. Iulia.

Nauis aduerſa tēpeſtate depreſſa ictu fulminis deuſtis[c] armamētis: ⁊ arbore ⁊ antēna hyppone[d] delata eſt: ibiq; tumultuariis[e] armamētis cōparatis ad p̄ſens hoſtiā[f] nauigauit: ⁊ onus integrum ꝑtulit. queſitū eſt an hi quoꝝ onus fuit naute[g] ꝓ dāno ꝯferre debeāt? Rn̄. nō debere. hic em̄ ſumpt⁹ inſtruēde magis nauis[h] q̄ꝫ ſeruandarū merciū gr̄a fact⁹ eſt. Paul.

a Duplici. nō enim debet addi afflicto afflictio: vt ꝟ et. ꝟ. e. l. quid ergo. ⁊ ꝟ. de do. pre. l. penul. ⁊ ꝟ. de offi. p̄ſi. l. diuus. et in decre. vij. q. i. cum percuſſio.

b Deteriores facte ſunt. ſ. quocūq; modo ſiue ꝑpter malum locū vbi poſite fuerūt ſiue aſpergine: ſed tamē poſtea diſtinguit nā confert vterq; precio preſenti rerū: ſed primo nō cōfertur. ſcđo ſic. vt in fi. hui⁹. l. Et no. ꝙ in hoc p̄mo caſu loquitur qn̄ ad minus erant tres. in fi. aūt vbi diſtiguit ibi: ſꝫ diſtinctio ⁊c̄. erant duo tn̄ inter quos de collatione tractabatur.

c Uicenū. i. vicenoꝝ ſyncopatiuū em̄ eſt. hoc eſt xx. et. xx. ſic et in auẗ. vt liber. de cetero ꝟ. ſi q̄s autē. colla. vi.

d Pro. x. ſ. tm̄. et ſic quodāmodo videt ei cōferri: q꞉ propter dānū minus ab eo exigitur.

e Pōt tn̄ dici. nō reprobādo qđ dictū eſt: ſed addendo. nā. ꝟ. dixit eſſe ꝯferendū preſenti p̄cio. hic autē icipit diſtiguere an cōferatur ei cui⁹ merces deteriores facte ſunt.

f Secutū eſt. qđ appellam⁹ dānum aſperginis.

g Penetrauit. hoc appellamus dānū ꝑpter locū.

h Tunc enim ſcilicet quando propter locum.

i Conferre debebit. ſ. alij p̄ſenti precio rerum: alius autem non ſibi.

k Priore cauſa. i. aſperginis.

l Nō debet. ſ. ita ꝙ ſibi nō ꝯferat. nā inuicē cōferēt: vt hic. ⁊ in fi. huius. l. vel reuocat in dubium qđ dixit.

m Adhuc. al's adhuc nunquid et eſt piſana littera.

m Adhuc. ſꝫ nunquid conferet? Rn̄. ſic.

n Etſi. i. q̄uis ⁊c̄. vel lege plane. et adhuc. ſ. dꝫ ꝯferre. etſi. i. q̄uis ⁊c̄. ſed prima lectio eſt ſm̄ py. iſam vbi eſt nunq̄d.

o Adhibēda eſt. in determinatiōe predicte q̄ſtionis. ⁊ dicas eſſe duos mercatores ⁊ q̄libet hꝫ merces. xx. vn⁹ ꝓiecit oēs: alius paſſus eſt dānū in duobus. et ſic remanēt. xviij. ꝓ his ergo cōferet. ⁊ ſic detrahuntur duo: vt pro eis non fiat collatio. idem econtra ſi plus fuit damnū: vt q꞉ alter ꝓiecit tn̄ quattuor: ⁊ ſic dꝫ cōferre duo. iſtius autem merces deteriorate ſunt in. x. nā cōfert ad p̄dicta quattuor ꝓiecta tanq̄ꝫ p. x. q̄ ſibi remanſerūt: et ſic ꝓ. x. in q̄bus eſt deterioratio nō cōfert, ſꝫ deducūtur: vn̄ cū al's erat collaturus duo: nunc cōferet vnum tm̄. an aūt ecōtra ſibi conferat? dicit ꝙ ſic: ſi dānū eſt rōne aſperginis: vt in fi. nō ſi rōne loci. et hoc vbi tm̄ fuerunt duo: al's difficilior eēt ꝯputatio: vtpote cuꝫ dānū quod dedit aſp̄go ab oīb⁹ de naui d̄beat reſarciri ꝓ rata portione. ergo et ab illo q̄ ꝓiecit merces. vn̄ ꝓ ea parte dāni aſp̄ginis q̄ ꝓūcientē ꝯtingit fiet compenſatio inter eum q̄ proiecit et aliū cui res inundate remāſerūt: ſed vbi ſunt duo tm̄ ſuatur quod hic dicitur.

p He res. ſ. deteriorate.

q Collatio. rerū amiſſarū. Jo.

r Facit. x. q̄a ali⁹ tot proiecit.

ſ Deducto. ſ. pro rata. vt. ꝟ. eo. l. ij. i. rn̄. nō ꝙ exhat itegra duo.

t Damnū. qđ dedit aſp̄go. Jo. idē dico ſi locus.

v Reliquū. i. p reliq̄: vt ꝓ. xviij.

x Utrunq;. vt diximus. ꝟ. ea. l. ꝟ. cum autem.

y Intereſt. no. nil intēſſe q̄d ex equipollētib⁹ fiat. vt ꝟ. de lega. iij. l. fideicom. ꝟ. ſi cui.

Amiſſe. huius. ſcilicet collationis.

a Salua naui. vt. ꝟ. l. prori. ꝟ. ſed ſi nauis.

b Locū. in duobus caſib⁹. vt. ꝟ. e. l. ij. ꝟ. ſi ꝯſeruatis.

Nauis. deuſtis. quoddā em̄ flumē vrit: quoddā afflat. quoddam diruit.

d Hyppone. nomen loci.

e Tumultuariis. i. in auxiliū ꝯtra tumultū ⁊ impetum maris q̄ſitis.

f Hoſtiā. nomē alteri⁹ loci.

g Naute. i. magiſtro.

h Nauis et ita rem ſuam egit. quare nō agit. vt. ꝟ. de pecu. ſed ſi damnū. ꝟ. ſed ⁊ ſi a ſe. ⁊. ꝟ. de nego. geſt. ſi pupilli. ꝟ. ſi quis ita.

CUm depreſſa.i.ſubmerſa ſub aq̄: deiecta ꝓ in terrā: ⁊ ſic perit vel quaſi vnde nō confert: vt h̄.⁊.ꝫ.e. Cum leuāde.habēt.vt h̄. (.l.nauis.§.ſed ſi nauis. Q ⁊ iſti.de re.di.§.fi.ſed ꝯ.ff.de fur.l.falſus.§.ſi iactū. ſed modū proijciendi attendes vt dixi.ꝫ.e.l.ij.§.fina.

DEprecatio. Qdā hn̄t ꝑ lege: ⁊ alij ſub lege ꝑcedenti.§.voluſius. Et no. ꝙ duob' modis legitur: ſm vnū modū eſt ar.ꝓ ꝯſuetudine ꝙ legi deroget.

d ¶ Facientes.i. patientes.

e ¶ Cyclades.i. inſula eſt italie ⁊ dicebāt forte ꝙ ſi aliqua bona caperēt italici naufragoꝝ eorū eſſent ꝑ legem rhodiā de iactu.

f ¶ Mundi dn̄s ſcʒ ſum. Accur.

g ¶ Maris.i. eorū qui ꝑ mare vadūt ⁊ rerū ipoꝝ.

h ¶ Iudicetur nautica.i.iudicādo ſeruet adeo vt nr̄a lex poſſit aduerſari ꝯſuetudini nautarū: vt q̄dā dicūt. vt ar. in aut. ꝺ nau. vſur. col.ix. ſʒ male.tu ꝫ dic ꝙ lex predicta ſeruet.i.nautica et cōſuetudo eoꝝ in illis tm̄ in q̄b' nō ꝯdicūt nr̄e leges.nā bōa naufragorū eis reſtituēda ſunt. vt.ꝫ. eo.ꝗ leuāde.i pn̄. et.ff.de incen. rui. nau.l.fi.i.ꝓ.

SI vehenda. nō debetur. nec ēt ꝓ iſante in naue nato. vt.ff.loca. ſed addes.§. ſi q̄s ad mulierē.

k ¶ Mācipiū.cū ꝑeū ſi remaneat. vt arg.ff.loca. qui operas. Accur.

l ¶ Si ea conditione. portarētur ad aliquem locū.

m ¶ Actionē. q̄

CUm depſſa[a] nauis aut deiecta eſſet: q̄d quiſq; ex ea ſuū ſeruaſſet ſibi ſeruare rn̄dit tanq̄ ex incendio.

¶ Iactata in dubio nō videntur haberi ꝓ derelicto niſi ex modo iactus aliud preſumatur.h.d.cum glo.B. Iulia.

QUi leuande nauis gr̄a res aliquas ꝓijciūt: nō hāc mentē habēt[b] vt eas pro derelicto habeāt: quippe ſi inuenerit eas ablaturos: et ſi ſuſpicati fuerint in quē locū iacte ſunt req̄ſituros: vt peride ſit ac ſi q̄s onere preſſus in viam rē abiecerit: mox cū alijs reuerſurus vt eādē auferret. ¶ Voluſius metianus ex lege rhodia.

Ualet ꝯſuetudo cui lex nō aduerſatur.h.d.B. Habeo.

DEprecatio[c] endemōis nicomedis ad antoninū impatorē. Dn̄e imperator antonine naufragiū faciētes[d] in italia direpti ſum' a publicanis cyclades[e] inſulā habitātib'. antonin' dixit endemoni: ego quidē mundi dn̄s[f]: lex aūt maris[g]. Lege rhodioꝝ iudicet nautica[h]: in q̄bus nulla noſtraꝝ ei lex aduerſetur: hoc autem ipſum et diuus auguſtus iudicauit.

¶ Ad penſionē cōſequendā ſufficit impoſitū eſſe i naui niſi aliud actū ſit. bar. Habeo.

SI vehēda mācipia cōduxiſti: ꝓ eo mancipio q̄d in naue mortuū eſt vectura tibi nō debet[i]. Paul': imo querit q̄d actū eſt vtrū ꝓ his qui impoſiti: an ꝓ his q̄ deportati eſſent/merces daret. Q̄ ſi hoc apparere nō poterit: ſatis erit pro nauta ſi probauerit impoſitū eſſe mancipiū[k].

¶ Caſus ſuperueniēs excuſat a pena precedentis culpe vbi actio nata non poterat intentari.h.d.B.

¶ Si ea cōditione[l] nauē conduxiſti vt i ea merces tue portaret: eaſq; merces nulla nauta neceſſitate coact' in nauē deteriorē (cū id ſciret te fieri nolle) tranſtulit: ⁊ merces tue cū ea naue perierit: in qua nouiſſime vecte ſunt: habes ex cōducto ⁊ locato cum priore nauta actionē[m]. Paul': imo ꝯtra: ſi modo ea nauigatione vtraq; nauis perijt: cū id ſine dolo[n] et culpa nautarum factum eſſet.

¶ Difficultas ſuperueniens excuſat a pena.h.d.B.

¶ Idē iuris erit ſi prior nauta publice[o] retētus: nauigare cū tuis mercib' ꝓhibitus fuerit[p]. Idē iuris erit[q] ſi cū ea cōditione a te cōduxiſſet[r]/vt certā penā tibi preſtaret: niſi āte cōſtitutū diē merces tuas eo loci expoſuiſſet: in quē deuehendas eas merces locaſſet: nec ꝑ eū ſtaret quomin' merces ſuas eo loci expoſuiſſet[s]: in quē ducendas eas merces locaſſet: remiſſa ſibi ea pena ſpectaret[t]. Idē iuris[v] in eodē genere cognitiōis obſeruabimus: ſi ꝓbatū fuerit nautam morbo īpeditū nauigare non potuiſſe. idē dicem'[x] ſi nauis eius vitium fecerit/ ſine dolo malo ⁊ culpa eius.

¶ Si menſura refertur ad lignum ſufficit ligni capacitas ſi refertur ad onus intelligitur menſura ponderis. B.

¶ Si cōduxiſti nauē amphorarū duomiliū[y]: ⁊ ibi amphoras portaſti: ꝓ duob' milibus amphoraꝝ ꝑciū debes. paul'. immo ſi aduerſione[z] nauis cōducta eſt: pro duob' milibus

culpa preceſſit caſum. vt.ꝫ.cōmo. ſi vt cer.§.ſed interdum.⁊.ff.loca.l.item querit.§.ſi nauicularius. Accur.

n ¶ Dolo ⁊ culpa.adhibita in ꝑdendo.ſuit tn̄ adhibita in mutatione. Et no. ꝙ hoc vr̄ ꝯ Io. qui dicit quē teneri de caſu poſt morā: erat vel nō erat res peritura penes actorē. vt.ff.ꝺ lega.i.cū res. l fi. ſed dic eſſe aliud cū quis eſt in mora: et aliud cū in culpa. Accur.

o ¶ Publice.i.a publicis ꝑſonis. vt.ꝫ. ſi q̄s cau.l. ij.§.fi.⁊.ꝫ.de pig. act.l.fi.§.fi.

p ¶ Prohibitus fuerit.ſubaudi.⁊ iō perit nauis vt conueniat cū predictis: nec enim tenetur nauta.

q ¶ Erit.ſ.vt nō teneatur in pena quā promiſit.

r ¶ Cōduxiſſet. ſcʒ merces vehēdas. Accur.

ſ ¶ Expoſuiſſet. ſcilʒ magiſter.

t ¶ Spectaret.i. differret dū veniet bonū tēpus.

v ¶ Idē iuris.ſ. vt nō teneatur.

x ¶ Idē dicem' ſcʒ vt non teneat ad penā: q̄d h̄ eſt ſpāle: ſicut ⁊ circa iudicia. vt.ꝫ. ſi q̄s cau.l.ij.fere ꝑ totū. ⁊ circa libertatē relictā ſi ſuiret ꝑ ānū. vt.ff.ꝺ ſta.li. l.cū hr̄s.§.ſtich'. al's difficultas vl' impoſſibilitas talis ad incōmodū ꝑtinet ꝓmiſſoris. vt ff.de ꝟbo.ob.l.ꝯtinuus.§.illd̄. h's tn̄ trib' caſib' tenet ad hoc vt remittat mercedē vl' reddat. vt.ff.loca.ſi vno.§.itē cū.

y ¶ Duomiliū. ſcilʒ capacē. ⁊ ponitur pro vna parte vt paterfami.

z ¶ Aduerſiōe. id eſt q̄cq̄d eueniret: ſiue ferat duo milia: ſiue min'.

a ¶ Portaſti.i.ipoſuiſti.ſz quid ſi ſimplr nauē cōdu= xerit:ꝛ dubiū eſt q̄d ſenſerit.pōt dici ꝑ impoſitis tm̄.vt ff.in pn̄.l.Et no.ꝑ hanc.l.ꝙ reprehēdit qui indiſtincte loquit.vt in.l.rn̄.et.§.i.ꝛ.§.fi.huius legis.
¶ De inſtitoria actione Uidimꝰ de nauiū ꝓpoſitione. nunc de ꝓpoſitōe circa negocia.ac

EQuuz ita etiā q̄ ex q̄ pſona ꝛc.ſſe ff.de regu. iur.l.ex qua pſōa Itē no.ꝓtorē eq̄= tatē ſuarē.vt.ff. de eden.l.ꝓtor.§.i ꝛ de ꝑcu.l.ſuuz.§.equum.
c ¶ Deficiet.al's actione deficiēte
d ¶ Poterit.ꝓ cedenda actione vt.ff.de exer.l.ſi eū.§.ſed et ſi pl ꝰ pn̄t ꝯueniri ſi fue rint in culpa in ꝓ hendo ſi mō ſint ſoluendo.
e ¶ Negocioꝝ. q̄ſi ſine mādato liber vel ſeruus geſſit q̄d per inſti torē gerere ſoleba mus.vel dic ꝙ ge ſtor negocioꝝ a= liquez prepoſuit. vt.I.e.l.ſz et ſi q̄s. in prin.
f ¶ Cum eo.ſcz inſtitore.
EO noīe.da= bitur actio.
h ¶ Nō pōt.i.ſi ſoluēdo nō ſint i= ſtitores.ſic ꝛ.I.de eo ꝑ quē fac.eſt.l. fi.i.rn̄.ꝛ.I.de pre= tor.ſtip.l.in oībꝰ et eſt ſpāle ꝙ ꝑ li= berū hoīem actio querat.al's enim ꝯ.vt.ff.de exerci. l.i.§.ſz ex ꝯrio.et I.d acq̄.poſ.l.poſ ſeſſio quoqꝫ.§.ꝛ ſi poſſeſſio.ꝛ.C.ꝑ quas pſo.no.ac= qui.l.i.Accur.

Actio ꝑ liberū hoīez q̄ri pōt.

INſtitor.ne= gociatōi.vt h̄ ꝛ.I.e.inſtitor.dū= mō nō inſiſtat re bꝰ peculiaribus: quia tunc locū hz

merces debet.ſi ꝓ numero i= poſitarū amphoraꝝ merces ꝯſtituta eſt:ꝯtra ſe hz.nā pro tot amphoris preciuz debes quot portaſti[a].

¶ De inſtitoria actione. Titu.iij.

¶ Dn̄s ex teſtamēto inſtito= ris obligat.itē agit ſi eiꝰ ſer= uus eſt inſtitor:nō al's niſi ceſ ſa actione vel in ſubſidium. Barto.

Ulpianꝰ.

EQuū pretori viſuz eſt ſicut cōmoda ſentimus ex actu in ſtitoꝝ:ita etiā[b] obligari nos ex ꝯtracti= bus ipſoꝝ ꝛ cōueniri. Sz non idem facit circa eū q̄ inſtitorē prepoſuit/vt experiri poſſit. Sz ſiquidē ſeruū ꝓpriū inſti= torē habuerit:pōt eſſe securꝰ acq̄ſitis ſibi actionibꝰ.ſi autē vel alienū ſeruū vel hoīem li= berū/actio deficiet[c]:ipm̄ tn̄ in ſtitorē vel dn̄m eiꝰ ꝯuenire po terit[d]:vel mādati:vel negocio rū[e] geſtoꝝ.marcellus aūt ait debere dari actionē ei q̄ inſti= torē prepoſuit in eos q̄ cū eo[f] contraxerunt.

Gaius.

EO nomie[g] quo inſtitor ꝯtraxerit:ſi mō alit rez ſuā ſeruare non poteſt[h].

¶ Inſtitor ē ille qui alicui ne gociationi queſtuarie ꝓponit etiā certo loco nō deſignato ꝛ obligat dn̄m cuiuſcūqꝫ con ditionis ſit negociatio que= ſtuaria.ſecꝰ ſi certe rei vel ne gociationi nō q̄ſtuarie ꝓpon tur.tūc em̄ magis ꝓcurator vocabit.h.d.vſqꝫ ad.§.non tn̄ l.cuicūqꝫ.B.

Ulpianus.

INſtitor appellatus eſt ex eo ꝙ negocio geren=

tributoria.vt.I.e.ſed ꝛ ſi.§.ſi inſtitoria.
CUm interdū.honeſtos.vt ſi afferat fibulas ad pe ctus vel acus.et ſic.ff.de peti.here.ꝛ āncillaꝝ.§.fi.
l ¶ Locus.ex differentia enim ꝛc.vt.C.de tempo.in integ.reſti.l.fina.

do inſtet:nec multū facit ta= berne ſit ꝓpoſitus:an cuilibet alij negociationi[i].

Paulꝰ.

CUm interdum etiā ad hoīes honeſtos[k] affe= rant merces:ꝛ ibi vēdāt:nec mutat cauſā actionis locus[l] vendēdi emendive cū vtroqꝫ modo verū ſit inſtitorē emiſſe aut vendidiſſe.

Ulp̄.

CUicūqꝫ igit negocio ꝓ poſitꝰ ſit/inſtitor recte appellabit.nā et ſeruiꝰ li.i.ad brutū ait.ſi q̄d cū inſulario[m] geſtū ſit:vel cū eo quē q̄s edi ficio ꝓpoſuit:vl' frumēto emē do:inſolidū eū teneri. ¶ La= beo quoqꝫ ſcribit:ſi quis pe= cunijs[n] fenerandis/agris co= lendis/mercaturis[o] redēptu= riſqꝫ[p] faciēdis ꝓpoſuerit:iſo= lidū eū teneri.Sz et ſi in men ſa habuerit q̄s ſeruū ꝓpoſitū noīe eiꝰ tenebit.Sz etiā eos i ſtitores dicēdos placuit:q̄bꝰ veſtiarij vel lintearij dant ve= ſtē circunferendam ꝛ diſtra= hēdā:quos vulgo circitores[q] appellamꝰ.Sz etiā muliōes[r] quis proprie inſtitores appel let ¶ Itē fullonū ꝛ ſarcinato rū ꝓpoſitus/ſtabularij quoqꝫ loco inſtitoꝝ hn̄di ſūt.Sz ꝛ ſi tabernariꝰ ſeruū ſuū peregre mitteret ad merces cōparan das[ſ] et ſibi mittēdas:loco in ſtitoris habēdū labeo ſcribit ¶ Idem ait:ſi libitinarius[t] ſeruum pollicitatorē habue= rit:iſqꝫ mortuum ſpoliauerit: dandam in eum quaſi inſtito= riam actionem:q̄uis ꝛ furti ꝛ iniuriaruz actio[v] competeret. ¶ Idem labeo ait:ſi quis pi ſtor ſuū ſuū ſolitus fuit i cer tū locū mittere ad panē ven= dendū:deide is pecunia acce pta preſenti vt per dies ſin= gulos ei panem preſtaret/

CUicūqꝫ.Iſu lario.i.ꝓpo ſito ad refectio= nē inſule.vel iſu lario.i.inquilino q̄ ꝓpoſitꝰ erat do mui ꝯducēde.ac.
n ¶ Pecunijs. bn̄ loq̄t in plurali nā ſi vni mutatio ni vel vni agro co lēdo ꝓponat non directa:ſz vtilis ꝯpetit.vt.C.e.ſi mutuā.ꝛ.I.e.ſeū.
o ¶ Mercaturꝫ forte captiuoꝝ vt.C.de epiſ.au= dien.l.i.
p ¶ Redemptu riſqꝫ.i.cōductori bus reficiēdaruz domuū.vt.ff.de rei ven.l.redem= ptores.
q ¶ Circitores. qui circueūt ſicut medici.vt.I.de ex cu.tuto.ꝛ cura.l. ſi duas.§.i.
r ¶ Muliones .i.ꝓpoſitos mu= lis locandis.
ſ ¶ Merces cō= parandas.puta agnos vel piſces
t ¶ Libitinari= us:q̄ hz lauellos ſiue ſuas cōchaſ vbi funera lauāt Eſt em̄ libitina ſe pulchrum nobile vl' nobiliū.at ſub gradatum ſepul chrū iſātiū:q̄ nec dū.x.dies impleſ ſent ſandapila ē: ſed feretrum ple beiorum et dam= natorum pollici tores vel pollui= tores ſunt.de q̄= bus ſubdicit:inſti tuti ad hoc vt fu nera morientiū cu rēt:q̄ſi pollutorū vectores ꝛ cura= tores ꝛ vnctores
v ¶ Actio.noxal

côturbauerit[a]: dubitari nō op
tet qn ſi ɔmiſit ei ita dari ſum
mas: teneri debeat. Sed ⁊ cū
fullo[b] peregre pficiſcēs rogaſ
ſet[c] vt diſcipulis ſuis qbꝰ ta=
bernā iſtructā tradiderat im=
peraret: poſt cuius pfectionē
veſtimēta diſcipul⁹[d] accepiſ=
ſet[e] ⁊ fugiſſet: fullonē[f] nō tene
ri ſi quaſi pcurator fuerit reli
ctus[g]. Sin vero qſi iſtitor/ tene
ri eū. Plane ſi affirmauerit[h]
michi recte me credere opa=
rijs ſuis: non inſtitoria[i] ſed ex
locato tenebitur.

¶ Dn̄s tenet ex ɔtractu inſti
toris circa id ad qd prepoſitꝰ
eſt expreſſe vel tacite niſi for=
te ppoſitioni repugnet. Bar.

¶ Nō tn̄ oīe qd cū inſtitore
gerit obligat eum q ppoſuit:
ſʒ ita ſi eiꝰ rei gr̄a cui ppoſitꝰ
fuerat ɔctū eſt. i. dūtaxat[k] ad
id ad qd eū ppoſuit: pinde ſi
ppoſui eū ad merciū diſtracti
onē tenebor noīe eiꝰ ex ēpto
actiōe. Itē ſi forte ad emēdū
eū prepoſuero: tenebor dūta
xat ex vēdito. Sed neqȝ ſi ad
emendū/ ⁊ ille vēdiderit: neqȝ
ſi ad vendendū et ille emerit/
debebit teneri: idqȝ caſſius p=
bat. Sʒ ſi pecunia qs credide
rit inſtitori ad emendas mer=
ces ppoſito: locꝰ eſt iſtitorie[l].
idēqȝ ⁊ ſi ad pēſionē p taber=
na exſoluendā: qd ita verū pu
to/ niſi phibitꝰ fuerit mutuari.

¶ Si ei quē ad vēdendū emē
dū ve oleū ppoſuit/ oleū mu=
tuū datū ſit: dicendū erit inſti
toriā locū hr̄e. Itē ſi inſtitor
cum oleū vēdidiſſet anulū ar=
re noīe acceperit: neqȝ eū red
dat/ dn̄m inſtitoria teneri. Nā
eiꝰ rei cā i qua ppoſitꝰ eſt ɔtra
ctū eſt: niſi forte mandatū ſit
ei pn̄ti pecunia vēdere. Qua=
re ſi forte pignꝰ iſtitor ob pre
ciū accepit: inſtitorie locꝰ erit

¶ Itē fideiuſſori q p iſtitore
interuenit: iſtitoria competit.
eius enim rei ſequela[m] eſt.

¶ Si inſtitor preponat a de=
functo obligat heres: ſi a legi
timo adminiſtratore obligat
ille cuiꝰ negocia gerūt: ſi a p=
curatore obligatur dominus
⁊ preponens. idem in geſtore
ratihabitione ſecuta. B.

¶ Si ab alio inſtitor ſit ppo=
ſitus: is tn̄ deceſſerit q prepo
ſuit ⁊ heres ei extiterit q eodē
iſtitore vtat: ſine dubio teneri
eū oportebit. necnon ſi ante a=
ditā hereditatē cū eo ɔtractū
eſt: equū eſt ignorāti[n] dari in=
ſtitoriā actionem. ¶ Sed ⁊ ſi
pcurator meꝰ tutor vel cura=
tor inſtitorē ppoſuerit: dicen=
dum erit veluti a me[o] ppoſito
dādā iſtitoriā actionē. Pau.

Sed ⁊ in ipm pcuratorē
(ſi oīm rerū[p] pcurator
eſt) dari debebit iſtitoria actō.

¶ De cōditione pſone iſtito=
ris nō curatur: nec etiā prepo
nētis: ſed ſi eſt minor admini=
ſtratoris auctoritas requirit.
h. d. Barto. Ulpianus.

Sed ⁊ ſi qs meā rem ge
rēsꝰ ppoſuerit[r]/ ⁊ ratū
habuero: idē erit[s] dicendum.

¶ Parui aūt refert qs ſit iſti
tor maſculꝰ an femina[t]: liber
an ſeruꝰ: pprius vel alienus[v].
Itē qs que ve ppoſuit. nā ⁊ ſi
mulier ppoſuit cōpetit iſtito=
ria actio exemplo exercitorie
actiōis. ⁊ ſi mulier ſit pppoſita
tenebit etiā ipſa. Sʒ et ſi filia
fa. ſit vel ancilla ppoſita: ɔpe
tit iſtitoria actio. ¶ Pupillus
aūt iſtitor obligat eū q eū pre
poſuit iſtitoria actiōe: qm̄ ſibi
iputare[x] dʒ qui eū prepoſuit.

Nam ⁊ pleriqȝ Gaiꝰ.
pueros puellaſqȝ[y] ta=
bernis preponunt. Ulpia.

Uerum ſi ipſe pupillus
ppoſuerit: ſiquidē tu=
toris auctoritate[z] obligabit: ſi

a ¶ Côturbauerit. i. ſi non fecit quod cōuenit. ſic ff. de
in rem ver. l. quidā fundum.
b ¶ Sed ⁊ cū ful
lo. pone caſum vt
expono lrām.
c ¶ Rogaſſet. pe
ritiorem diſcipu=
lum. Accur.
d ¶ Diſcipulus
ille peritior.
e ¶ Accepiſſet.
ſcilʒ ab aliqbꝰ ad
folliendū. nā ſic
ſtationiſ gerebat
officiū vt ipē dn̄s
f ¶ Fullonē. ſcʒ
profectum.
g ¶ Relictꝰ. ad
cōſumēdū ea que
dn̄s i taberna re=
liqrat: ⁊ vt ea ɔſu
mēda ceterꝫ ſuis
condiſcipulis im
peraret: et ita di=
cerē dn̄ʒ teneri de
veſtimētis q ipſi
dn̄o tradita erāt:
qr qd p ſe debuit
cuſtodire aliū im=
perito commiſit.
Electio Nā ē electio ma=
mala in la i culpa: niſi po
culpa ē nas iperādi: non
ēt cuſtodiēdi res
offīn iniunctū p=
curatori. ſecus in
his que poſt acce
pit h diſcipulꝰ et
cū eis fugit: quia
nō tenet vt hic.
h ¶ Affirmaue=
rit. fullo pficiſcēs
i ¶ Inſtitoria.
ſcʒ tātū. nā qſi ſe=
cū ɔtraxiſſe videor. ⁊
ideo pſonalit ſe=
cū ago. vt ff. eo. ſi
qs. in fi. et facit ff.
mā. ſi vero nō re. §.
ſi qs mādauerit.
vt ⁊ ff. d mino. in
cauſe. §. in ſūma.
in fi. §. Accur.
k ¶ Dūtaxat. ſ.
expſſim vel taci=
te vt in ſeqlis. vt
ff. eo. §. ſi ei. et ff. e.
l. in eū. §. ſuus. et
ff. qd cū eo. l. fi. et
ff. de exerci. l. i. §.
non autem.
l ¶ Inſtitorie.
cū p ɔn̄s ad hoc
ppoſitꝰ fuit. vt ff.
ad macedo. ſʒ iul. §. iterdū. al's ɔtra. vt. C. de exerci. l. i.
m ¶ Sequela. No. cui aliquid ɔcedit: ⁊ ea que ex eo ſe=
quūtur. vt ff. mā.
idēqȝ. §. idē papi=
nianꝰ. ⁊ ff. ɔmo. ſi
vt cer. §. vſqȝ. ⁊ ff.
de leg. iij. l. pdijs.
§. fi. Accur.
n ¶ Ignoranti.
maxime. vt ff. e. ſi
qs. §. eius. Ac.
o ¶ A me. nā ho
rū factū meū re=
putat: vt h. ⁊ ff. ti=
tu. i. l. iij. ⁊ ff. d ex
erci. l. i. §. magſtm
⁊ ff. qd iuſſu. l. i. §.
fina. Accur.
Sed ⁊ i ipm.
rerū. maxi
me. nā ipſe ſp te=
net. vt ff. de dol. l.
ſʒ ſi ex dolo. §. pe.
vel dic ſi oīm reʒ
referri ad. §. ſupe
riorē: qſi tunc det
in me. ⁊ leges ita
dandā inſtitoriā
actionē ſi oīm ⁊c̄.
et hēat liberā. vt
ff. de pcu. l. pcu=
rator cui. ſʒ et in
ipſum ⁊c̄.
Sed et ſi qs.
gerens. ſine man
dato. Accur.
r ¶ Prepoſuerit
inſtitorē. Accur.
ſ ¶ Erit. vt ff. qd
iuſ. l. i. §. ſi ratū.
t ¶ Femia. vt ff.
d exer. l. i. §. parui
v ¶ Alienus. vt
ff. de exerci. l. i. §.
magiſtrum.
x ¶ Imputare.
No. iputandū ei
q minꝰ perito ſe
ɔmittit. vt ff. d ar
bi. idē. §. ſtari. ⁊ ff.
de mlo. cū māda
to. §. fi. ⁊ C. d ac=
qui. poſ. l. fi. §. i.
Nam ⁊ pleri=
qȝ. puellas.
vt ſic puocent cō
trahētes. vt ⁊ C.
de adulte. l. que
(adulteriū.
Uerū ſi. au=
ctoritate obliga=
bit. vt h. ⁊ ff. ti. i. l.
iij. §. fi. ⁊ ff. qd iuſ.
l. i. §. ſi pupillus.

e Aten⁹.locupletior.vt ℸ.e.ſi q̄s mācipio.§.pecul⁹.l.ſi.
SEd ⁊ ſi.xxv.puta adultus curatorē nō habēs.nā ſi hȝ idē q̄d in pupillo dicim⁹.vt.C.ð in integ.reſti.mi.ſi curatorē.

c ¶ Loco nō habetur.tenet̄ tñ de peculio.vt ℸ.eo.ſi q̄s man.§.pecul⁹.et ℸ.de pecu.ſi q̄s ſeruū.§.etiam.

d ¶ Ipſa p̄poſitione.vt h.⁊ ℸ.ad macedo.ſed iul.§.iterdū.Accur.

e ¶ De plano.i.a terra.vel dic.i.ſine alio ſubaudito intellectu.vt ℸ.de his q̄ in teſta.delen.l.i.⁊ facit ℸ.de v̄bo.ſig.palā.

f ¶ Conditionē ſciliȝ eū debere p̄ſcribere.vt ⁊ ℸ.de v̄bo.obli.l.i.§.fi.⁊ iſti.de v̄bo.ob.§.interdum.

g ¶ Poſſit.cum omnes fere ſciāt.vt ℸ.de iur.et fac.igno.l.nec ſupina.⁊.l.regla.§.i.et hic ſubijcit.argu.cōtra.ƺ.de pe ti.here.ſed ⁊ ſi.§.ſcire.

h ¶ Appareret.No.non intereſſe an non ſit:an obſcure ſit.vt hic.et ƺ.de interro.act.de etate.§.nichil intereſt.

Obſcurare eſſe ⁊ nō eſſe/ paria ſunt.

i ¶ Niſi p̄riceps non agit fraudis cōſcius:vt hic.et ƺ.de nego.geſt.ex facto.in fi.⁊.ƺ.q̄d me.cau.l.metuȝ.§.ſed licet.

k ¶ Seruari.vt ſine eius conſilio nō fiat quicq̄.vt hic.⁊ ℸ.ð acquirē.heredi.l.ſi q̄s mi chi bo.§.ſi coram argu.contra ℸ.de admini.tuto.quidam.§.i.⁊ ℸ.de cō di.⁊ demō.l.filie ſue.i.rñ.in fi.

l ¶ Inſtitoria teneri.vt ℸ.eo.ſi q̄s māci.§.peculus.

minus/non. **G**aius.

EAtenus tñ dabit̄ in eū actio:quaten⁹ ex ea re locupletior[a] fact⁹ eſt. **V**lpia.

SEd ⁊ ſi pupillus heres extiterit ei q̄ p̄poſuerat eq̄ſſimū erit pupillum teneri q̄diu p̄poſit⁹ manet.remouēdus eīn fuit a tutoribus ſi nolēt op̄a ei⁹ vti.Sed ⁊ ſi minor xxv.[b]annis erit qui prepoſuit auxilio eius etatis vtetur/ nō ſine cauſe cognitione.

¶ Qui p̄ponit aliquē certo loco videt̄ p̄mittere cū eo ɔ̄hi niſi ɔ̄riū l̄ris publice ⁊ legitie p̄ſcribat:ɔ̄ quā ſcripturā non cadit ignorātia donec durat.ſecus ſi fuerit extīcta:niſi dolus cōtrahentis affuerit.h.d.vſq̄ ad.§.conditio.Bar.

¶ De quo palā p̄ſcriptū fuerit ne cū eo ɔtrahat̄ is p̄poſiti loco nō habet̄[c]:nō eīn p̄mittēdū erit q̄ſi cū inſtitore ɔ̄here.Sȝ ſi q̄s nolit ɔtrahi p̄hibeat Ceterū q̄ p̄poſuit tenebit̄ ipſa p̄pōne[d].Proſcribere palā ſic accipim⁹ claris l̄ris vt de plano[e] recte legi poſſit ante tabernā.ſ.vel ante eū locū in q̄ negociatio exercet̄:nō in loco remoto/ ſed i euidēti.Litterȝ vtrum grecis an latinis:puto fieri ſ̄m loci cōditionē[f] ne q̄s excuſari poſſit[g] ignorātia l̄rarū.Certe ſi q̄s dicat ignoraſſe ſe l̄ras vl̄ nō obſuaſſe q̄d p̄poſitū erat cū multi legerāt:cūq̄ palā eſſet p̄poſitū nō audiet̄.Proſcriptū aūt p̄petuo eſſe optet.Ceterū ſi p id tp̄s q̄ p̄poſitū nō erat:vel obſcurata p̄ſcriptiōe ɔtractū ſit iſtitoria locū h̄ebit.Proide ſi dñs q̄dē mercis p̄ſcripſiſſet:alius aūt ſuſtulit/ aut vetuſtate vel pluuia:vel q̄d ſile ɔtigit ne p̄ſcriptū eſſet vel nō appereat[h]:dicendū eſt eū q̄ prepoſuit teneri.Sȝ ſi ip̄e iſtitor decipiendi mei cā detraxerit:dol⁹ ip̄ius p̄ponēti nocere dȝ:niſi p̄ticeps[i] doli fuerit qui cōtraxit.

¶ Cōditio ⁊ forma p̄poſitionis iſtitoris inſpicit̄.que ſi nō ſuat̄ dñs non tenet̄ niſi poſſit variatio iputari.h.d.Bar.

¶ Cōditio aūt prepoſitionis ſeruāda eſt.Quid eīn ſi certa lege vel iteruētu cuiuſdā p̄ſone vel ſub pignore voluit cū eo ɔ̄hi:vl̄ ad certā rē:eq̄ſſimū erit id ſeruari[k] in q̄ p̄poſit⁹ eſt.

¶ Propoſito vno de ɔtrarijs aliud ceſſat.itē qui ſuccūbit per actionē ineptam recurrit ad aptam.h.d.B.

¶ Itē ſi plures habuerit iſtitores vel cū oīb⁹ ſimul ɔ̄hi voluit:vl̄ cū vno ſolo.Sȝ ⁊ ſi denūciauit cui ne cū eo ɔtraheret:nō dȝ iſtitoria teneri[l].Nā ⁊ certā p̄ſonā poſſum⁹ p̄hibere ɔtrahere:vel certū gen⁹ hominū vl̄ negociatorū:vel certȝ hoīb⁹ p̄mittere.Sȝ ⁊ ſi al̄s cū alio ɔ̄hi vetuit[m]:ɔtinua variatiōe:danda eſt oīb⁹ aduerſus eū actio.neq̄ eīn decipi[n] debēt ɔtrahētes.Sed ſi in totū p̄hibuit cū eo ɔtrahi/ p̄poſiti loco nō habet̄:cū magȝ hic cuſtodis ſit loco q̄ iſtitoris.Ergo nec vēdere mercē hic poterit:nec modicū q̄d ex taberna

¶ Si iſtitoria recte[o] actū eſt:tributoria ip̄o iure locū nō hȝ neq̄ eīn p̄ōt h̄re locū tributoria i merce dñica.Cȝ ſi nō fuit inſtitor dñice mercis:tributoria ſupereſt actio[p].

¶ Tenet̄ prepōnēs lȝ iter cōtrahentē ⁊ inſtitorē nō cadat obligatio ⁊ dñs ſerui tenetur p̄ponenti de peculio.h.d.B.

¶ Si a ſeruo[q] tuo op̄as vicarij eius cōduxero[r]:⁊ eū merci mee inſtitorē fecero[ſ]:iſq̄ tibi mercē vēdiderit[t]/ emptio eſt.

m ¶ Vetuit.puta certis horis in die contrahat:certis non.Et nota contra variātes.vt ℸ.de ie.com.ſi fundus.§.eleganter.argu.contra ℸ.de col.bo.nō nunq̄ et dic vt ƺ.de procura.in cauſe.

n ¶ Decipi.ſciliȝ calliditate cōtrahētis.al̄s cōtra.vt ℸ.loca.item ſi.§.queadmodū.

o ¶ Si iſtitoria recte.quia in eā rem cōpetebat in veritate:al̄s poſſet agi tributoria cū ex alia cā agit vt ℸ.de ex.ep.rei iudi.l.ſi mater.§.eadē.⁊.l.cū queritur.et no.ex hoc.§.q̄ quādo ſunt duo contraria ad poſitionem vnius ſequitur deſtructio alteri⁹.vt.ƺ.de procura.l.pōponius.§.ſed et is.et l.aut.de mā da.princi.§.neq̄ autem.colla.iij.⁊ C.de fur.l.i.

p ¶ Supereſt actio.collige ergo q̄ ſi quis ineptā actionē p̄ponat amittit intentionem:ſed aliā debet p̄ponere meliorem:vt hic.⁊ ℸ.de libe.lega.aurelius.§.fina.⁊.ƺ.ſi men.fal.mo.dix.l.i.§.i.in fi.Et nota ex hoc.§.q̄ inſtitoria in merce dominica.tributoria in merce peculiari dicit̄.vt ℸ.titu.i.l.procuratores.§.mercis.⁊ inſti.quod cū eo.§.tributoria.et §.inſtitoria.

Actōē ineptā p̄ponēſ intētione p̄dit.

q ¶ Si a ſeruo.ordinario.

r ¶ Cōduxero.hic eſt primus cōtractus.

ſ ¶ Fecero.hic eſt ſc̄d̄s ɔtractus ſcȝ mandati.

t ¶ Vendiderit.hic eſt tertius cōtractus.

nã cũ dñs a ſeruo emit eſt emptio: licet non ſit dñs obligatus[a]. vſqꝫ adeo[b] vt etiã ꝑ emptore ⁊ poſſidere: et vſucape dominus poſſit[c]. Iulia.

Et ideo[d] vtilis inſtitoria actio aduerſus me tibi ꝯpetit: michi ꝟo aduerſus te/ vel de peculio diſpenſatoris[e] ſi ex conducto agere veli. vel de peculio vicarij ꝙ ei mercẽ vendendã mandauerim. preciũqꝫ[f] quo emiſti in rẽ tuã verſum videri poterit[g]: eo ꝙ debitor ſerui tui factus eſſes.

¶ Qui ſe aſtrigit ad vnã cauſam ſi non ꝓbat ſuccũbit: nec iterũ eadẽ actione etiam ſi ex alia cã agat agere põt: niſi pzi no reſtõne ꝓhabita. h. d. bar.

Habebat q̃s Ulpia. ſeruũ merci olearie ꝓpoſitũ arelate[h]: ⁊ eundẽ mutuis pecunijs accipiẽdis: ⁊ acceperat mutuam pecuniã: putãs creditor ad merces eũ accepiſſe egit propoſita actiõe: ꝓbare non potuit mercis gra eum accepiſſe: lꝫ ꝯſumpta eſt actio[i]: nec ampli⁹ agere poterit quaſi pecunijs qꝫ mutuis accipiẽdis eẽ ꝓpoſit⁹. tñ iul. vtilẽ ei actionẽ cõpetere ait.

¶ Nouatiõe dñs liberat. B.

¶ Meminiſſe aũt oportebit inſtitoria dñm ita demũ teneri: ſi nõ nouauerit q̇s eã obligationẽ vel ab inſtitore: vl' ab alio nouãdi aĩo ſtipulãdo[k].

¶ Si plures eundẽ inſtitorẽ ꝓponũt qlibet tenet inſolidũ ſi inter eos ꝓ ſocio vel cõi diuidũdo agat: quibus iudicijs ceſſantibus quilibet tenetur pro parte. h. d. cũ. l. ſeq. B.

¶ Si duo pluresve tabernã exerceãt: ⁊ ſeruũ quem ex diſparibus partibus habebant inſtitorẽ prepoſuerint. vtrũ ꝓ dñicis partibus teneãtur: an pro equalibus: an ꝓ portione mercis: an vero inſolidũ Iul. querit. et veri⁹ eſſe Labeo ait exemplo exercitorũ[l]: ⁊ de peculio[m] actiõis inſolidum vnũ quẽqꝫ conueniri poſſe: et quicquid is preſtiterit qui conuentus eſt ſocietatis iudicio: vel cõmuni diuidundo cõſequet. quam ſententiã et ſupra probauimus[n]. Paulus.

Idem erit ⁊ ſi alien⁹ ſeruus cõi merci prepoſitus[o] ſit. nam aduerſus vtrũqꝫ inſolidum actio dari debet. et qd quiſqꝫ preſtiterit eius partem ſocietatis vel cõmuni diuidundo iudicio cõſequetur. Certe vbicũqꝫ actio ſocietatis vel cõmuni diuidundo ceſſat quẽqꝫ pro parte ſua condemnari oportere cõſtat: veluti ſi is cuius ſeruo[p] creditum eſt: duobus heredibus inſtitutis ei ſeruo libertatẽ dederit. nã heredum vnuſquiſqꝫ pro ſua parte conueniendus eſt: quia ceſſat[q] inter eos cõmuni diuidundo iudicium. Ulpia.

Nouiſſime[r] ſciendũ eſt has actiões perpetuo dari: et in heredem et heredibus[ſ].

¶ In negocio non queſtuario ceſſat inſtitoria. alſs ſecus hoc dicit. B. Paul.

a ¶ Obligatus. ſ. ciuilit. naturalr tñ tenet. vt. ſ. de cõdi. inde. ſi id quod. ⁊ ⁊. l. proxi.
b ¶ Adeo. valet emptio.
c ¶ Poſſit. qd. ſ. a ſeruo emit. Et ſic no. ꝙ vſucape poſſum ꝑ emptore/ lꝫ nulla fuerit obligatio: nulla emptio inſpecto iure ciuili. vt. ſ. ꝓ ẽp. l. ij. ſ. ſi a furioſo.
d ¶ Et ideo. i. qr ex eo cõtractu d iure ſtricto neqꝫ dñs neqꝫ alius domino tenetur. et ideo vtilis inſtitoria ⁊c.
e ¶ Diſpẽſatoris. ſcꝫ ordinarij: qui mihi locauit opas vicarij ſui.
f ¶ Preciũqꝫ. rẽ ꝙ habebat ⁊ preciũ: qr nõ ſoluerat.
g ¶ Poterit. ⁊ id actione de in rem ver. teneris ſꝫ q̃ſ dã. Tu dic ꝯ. vt. ſ. de i rẽ ver. l. ſi res in fi. ⁊ l. nã ſi. que ſunt ꝯtẽ. ſꝫ actio ex cõducto de peculio ordiarij datur: qr opas vicarij ab eo cõduxit: vt vl' ꝓſter preciũ de peculio vl' mã dati de peculio vicarij: vel ſi nõ hꝫ tñ in peculio teneat dñs vtili actione ex eo ꝯtractu in ſubſidiũ. vt. ſ. e. l. i. in fi. ⁊ l. ij.
h ¶ Habebat. are late. nomen ciuitatꝫ eſt. Et nota ꝙ ad duo erat ꝓpoſit⁹. ſ. ad oeũ ⁊ ad pecuniã recipiendã: ſꝫ mutuans credebat euꝫ tñ ad mercẽ ꝓpoſitũ: egit q̃ſi ex ea cã: ⁊ probare non potuit vt ſubijcit ideoqꝫ ad aliam cauſam redit.
i ¶ Cõſumpta ẽ actio. q̃liter exceptio rei iudi. nocet cũ ex alia cã agit. vt. ſ. de li. leg. l. aureli⁹. ſ. fi. Dic ergo electiõe facta fecit ſibi ꝑiudiciũ de rigore. vt. ſ. nau. cau. ſta. l. licet. ſ. fi. ⁊ ſ. ti. i ꝙ in heredẽ. ſ. eligere. ſꝫ de equitate qr fuit in iuſto errore ſubuenitur ei: vt ꝑ. ⁊. ſ. de in integ. reſti. l. diu⁹. ſ. nec iter ⁊c. et ſ. q̃ſi ac. de pecu. eſt ap. l. q̃ſitũ. et hoc ſm Io. qui dicit ꝙ certã cãm expreſſit in agẽdo. vel dic ſm azo. ⁊. h. ꝙ hic egit ⁊ periit. ⁊. nõ expſſa tñ cã: tunc eñ directa daret actio. vt. ſ. de excep. rei iudi. l. ſi mat. ſ. ſi qs. ⁊ ſ. eandẽ. vñ cũ ſic ius ſuũ in iudicium deduxit: ꝯſecut⁹ eſt tñ vnã cãm tñ poſtea in iure: et id ſi excipiat d re iudi. ⁊ ipſe replicat. vt. C. d re iudi. lꝫ. qr ꝑſonaliter egit Aliud ſi in rẽ. vt ſ. de excep. rei iudi. et an eadẽ. ſ. actiões. Nõ dico ꝙ ꝑ electionẽ ſibi ꝑiudicauerit: qa ignorabat aliam cãm. vt. C. d fur. l. fi. ſ. ſi naute. Itẽ ſi ſciret nõ tñ ꝑiudicat ſibi: quia ex alia cã agit. vt. ſ. de tribu. ꝙ in hec dẽ. ſ. i. in fi. vl' dic tertio ꝙ iſte cõuẽtus ſciẽs ſe efficaciter teneri ꝑ dolum aliqd allegauit ꝑ qd obtinuit q̃re ei actori dat actio ob dolũ rei. vt. ſ. de iudi. ſi ꝑtor. ſ. marcell⁹.
k ¶ Stipulãdo. vt. ſ. d re iud. l. iiij. ſ. ſi ex ꝯuentiõe.
l ¶ Exercitorũ. vt. ſ. d exer. l. i. ſ. fi. ⁊ l. ſi ſuus. ſ. i.
m ¶ De peculio. nã ⁊ ibi qlibꝫ tenetur iſolidũ peculioten⁹ tñ. vt. ſ. de pecul. l. ſi noxali. ſ. fi. ⁊ l. ⁊ ancillarum. ſ. fi.
n ¶ Probauim⁹ vt. ſ. de exer. nec quicq̃. ⁊c.
o ¶ Idẽ erit. ꝓpoſitus. vt. ſ. d exerci. ſi tñ. ſ. i. ⁊c.
p ¶ Seruo. inſtitori vl' nõ. ⁊ ſic tenẽtur heredes inſtitoris. vt. ſ. l. proxi. vel de peculio.
q ¶ Qr ceſſat. cũ res deſierit eẽ cõmunis. vt. ſ. cõi di. l. i. ⁊ iiij. ſ. ſicut. ⁊c.
r ¶ Nouiſſime. ꝯtũ ad vlpia. qui in vltima parte ſui tractatus hoc dicit.
ſ ¶ Heredibus. quia rem nõ penã ꝯſequitur: ⁊ expone ſi ſua natura tales ſunt actiones ex cõtractibus. vt dixi. ſ. de exerci. ſi tamen. ſ. fi.

Uillic⁹ qd ſit.

a Si cū villico. villic⁹. hic no. qd ſit villicus: ⁊ dic ꝙ etiā pecuniā ꝑdit q̄ ſibi mutuat. vt. C. qđ cū eo. l. fi. niſi circa peculium. vt ibidem dicitur.
b ¶ Inſtitorie. ꝯpetentis in qualibet alia negociatione. vt. ff. e. l. cuicunꝙ. i. rñ.

Si cū villico alicui⁹ cōtractū ſit: nō daꝛ in dominū actio: q2 villicus[a] ꝓpter fructus ꝑcipiēdos: nō ꝓpter queſtū ꝑponiꝛ. ſi tñ villicū diſtrahendis quoqꝫ mercibus ꝑpoſitū habuero: non erit ini quū exemplo inſtitorie[b] actionem in me competere.

¶ Aeditio inſtitoris obligat dominum vt tradat: et etiam redhibitoria. B. I dē

Si quis mācipiis vel iumentis pecoribuſve emendis vendendiſqꝫ prepoſitus ſit: nō ſolū iſtitoria ꝯpetit aduerſus eū qui ꝑpoſuit: ſed etiā redhibitoria[c] vel ex ſtipulatu duple ſimpleve inſolidū actio danda[d] eſt. ¶ Si ſuū titij inſtitorē habueris: vel tecū ex hoc edicto vel cū titio ex inferioribus[e] edictis agere potero. Sꝫ ſi tu cū eo ꝯhi vetuiſti: cū titio dūtaxat agi poſſit.

¶ Mādatū inſtitoris nō finitur morte mādātis. h. d. B.

¶ Si impubes patri habēti inſtitores hēs extiterit[f]: deinde cū his contractū fuerit: dicēdū eſt in pupillū dari actionē ꝓpter vtilitatem ꝓmiſcui vſus[g]. quēadmodū vbi poſt mortē tutoris cui⁹ auctoritate inſtitor ꝑpoſitus[h] eſt: cū eo ꝯtrahiꝛ. Ei⁹ ꝯtract⁹ certe nomine q̄ ante aditā hēditatē intercesſit (etiā ſi furioſus hēs exiſtat) dandā eſſe actionē[i] ēt pōpo. ſcripſit. nō eñ imputādū ei eſt qui ſciens dñm dceſſiſſe cum inſtitore exercente mercem contrahat.

¶ Prohibit⁹ cōtrahere ſi agat inſtitoria repellitur exceptione niſi inceptum prepoꝛnens factus eſt locupletior. h. d. Barto.

¶ Proculus ait: ſi denunciauero tibi ne ſeruo[k] a me ꝑpoſito crederes/exceptionē dandā[l]: ſi ille illi non denūciauerit ne illi ſeruo crederet. ſed ſi ex eo ꝯtractu peculiū habeat aut in rem meā ꝟſum ſit: nec velim quo locupletior ſim ſoluere: replicari de dolo malo oportet. naꝫ videri me dolum facere: quia ex aliena iactura lucrū[m] querā. ex hac cā[n] ēt ꝯdici[o] poſſe verꝫ eſt. I dē

Inſtitor eſt qui taberne locove ad emēdū vendendūve[p] ꝑponiꝛ. quiqꝫ ſine loco ad eūdē actū preponiꝛ.

¶ Si actus nō poteſt ꝓprie dici negociatio: hꝫ locū vtilis inſtitoria. Barto. Papinia.

In eum qui mutuis accipiēdis pecuniis procuratorē ꝑpoſuit vtilis[q] ad exēplū inſtitorie dabiꝛ actio. Qđ eque faciendū erit ⁊ ſi ꝓcurator ſoluendo ſit: qui ſtipulanti pecuniam promiſit.

¶ Mutatione ſtatus inſtitoris nō reuocaꝛ mādatū. Bar.

¶ Si dñs q̄ ſeruū inſtitorem apđ menſam pecuniis accipiendis habuit poſt libertatem quoqꝫ datā idē ꝑ liberū negociū exercuit: varietate ſtatus nō mutabiꝛ periculi cauſa[r].

¶ Adiectio alteri⁹ obligationis iſtitoriā nō extiguit. Bar.

¶ Taberne ꝑpoſit⁹ a pře filii⁹ merciū cā mutuā pecuniā accepit: ꝓ eo pater fideiuſſit: etiam inſtitoria ab eo peteꝛ[ſ] cū accepte pecunie ſpeciem

---

c Si qs. redhibitoria. directa. vt. ff. e. l. §. fi.
d ¶ Mādā. ꝯ ꝑpoſitū ſꝫ q̄ſdā. vt ff. de exerci. l. ſi. eū §. itē ſi ſu⁹. ⁊ ſic nō ob. ff. de pcu. l. ſi ꝓcurator §. fi. vel dic etiā ꝯ proponētē. q. d. non tm̄ teneꝛ iſtitoria vt tradat: ſꝫ etiaꝫ vt de vicio vel de euictione rñdeat ⁊ hoc ſi in eo contractu fuit interpoſita cui hic ꝑpoſit⁹ erat. vt. ff. eo. cuicūqꝫ §. non tñ. ⁊ §. ſed ſi ei. alioquin nō teneꝛ vt vides in ꝓcuratore i ſtipulatiōe illa iudicatū ſolui. vt. ff. de procu. l. ſi ꝓcurator. in fi. q̄ ē ꝯ. vel dic ꝙ h nō denegat i ꝓcuratorē dari: ſꝫ dꝫ teneri ēt euꝫ q̄ inſtituit eū. hoc nō placet. vel etiam aliter hic ab inſtitore ſtipulatus erat: ibi a ꝓcuratore. vel ſol. vt ibi.
e ¶ Ex i'ferioribus. ſ. de peculio qđ iuſſu. ⁊ de i rē ver. Accur.
f ¶ Extiterit. et erat adita hereditas: vt differat a ſequenti.
g ¶ Promiſcui vſ⁹. ē ei vſ⁹ iſtitoris p⁹ mortē přis ꝯficī⁹ ⁊ vicinus vſui añ mortē: et ſic mixt⁹. vt ar. ff. de neg. geſ. eū actum. ⁊. l. at qui §. ſceuola.
h ¶ Prepoſit⁹. qđ fieri potuit. vt. ff. e. cuicūqꝫ §. fi. ⁊ facit. ff. ſꝫ ⁊ ſi pupil
i ¶ Mādā ec actionē. nō ꝫ finiꝛ hic mādatū (l⁹. i ꝑri. morte, ſed ꝯ. ff. ð iuriſ. om. iudi. l. ⁊ q2. ⁊ iſti. mādati §. recte. ſꝫ dic ſpāle i hoc mādato. itē ꝯ. ff. ſi cer. pe. l. ei⁹ q. in prin. vbi dꝫ i eodē gñe mādati. ſꝫ dic ꝙ hic credebat cōtrahēs iſtitorē ꝯhere cū dñi noui volūtate. vt ar. ff. mādā. i ter cās. i ꝑñ. vꝛ h de ꝑſonali obligatiōe: ibi de dñio transferendo.
k ¶ Ne ſuo. ſ. meo: ſec⁹ i alieno vel libero: q2 tunc ēt ſi locupletior eēt nō tenerer. vt. C. de neg. ge. l. fi. ſꝫ Io.
l ¶ Mādā. ſ. hāc q̄ ſeqꝛ: ⁊ mutat ꝑſonas ð ꝑma ad tertiā. ⁊ no. ð predictiōe: vt h. ⁊ ff. eo. ſꝫ ⁊ ſi §. ð quo ⁊ §. item ſi ꝑřes. ⁊ ff. nau. cau. l. fi §. iteꝫ ſi ꝑdixerit. de peculio tñ teneꝛ: vt ſubijcit. ⁊ ff. de peculio. ſi ds ſeruū §. etiā. Accur.
m ¶ Lucrū. no. quē nō debere lucrari ex aliena iactura. vt. ff. de cō. inde. nā natura. ⁊ ff. ei. i. l. iū §. i. et ff. de dolo. ſi ex dolo §. pe. et. ff. de alea. l. fi. ac.
n ¶ Ex hac cā. ex qua agiꝛ iſtitoria. vt hic. ⁊. ff. ſi cer. pe. ſi iſtitorē. ⁊ iſti. qđ cū eo §. fi.
o ¶ Cōdici. directo a me ac ſi ego cōtraxiſſem.
p Inſtitor eſt. vendendūve vel cuilibet negociatōi. vt. ff. e. l. inſtitor. ⁊ l. cuicūqꝫ
q Neū. vtilis. q2 nō ē ꝓpe negociatio accipere mutuā pecuniā: ſcꝫ ad vnū negociū. ⁊ iō daꝛ vtiliſ vt hic. ⁊. C. eo. l. ſi mutuā. ⁊ ff. ð ne. geſ. liberto. i ꝑñ. ſꝫ fenori dare ē ne gociatio. vñ tunc daꝛ directa vt. ff. e. l. cuicunqꝫ § ſi ds cū pecuniis.
r ¶ Periculi cā. vt h. ⁊ ff. ð nego. geſ. pōpo. i neg. ⁊ l. eū actū. ⁊ ff. ꝓ ſocio. l. ſi id qđ § ſi filius. ⁊ ff. de ver. ob. l. ij § i. ar. ꝯ ff. de ſolu. qui res § aream. Ac.
ſ ¶ Peteretur. ſ. pecunia ⁊ iſolidū: ēt ſi ponas eū inutili

fideiuſſiſſe:ꝫ ſec⁹ ſit.ꝭ.qꝺ iuſſu.l.i.§.q̄d ꝫ.ꝛ ē rō:qꝛ h̄ te=
nek iſtitoria nō h⁹ ipo ꝙ fideiubet:ſꝫ qꝛ eū ꝑpoſuit mer
ci emēde:ꝛ data fuit ei pecūia ad hoc vt emeret.ad qꝺ
tacite videk ꝑpoſit⁹ vt accipiat pecuniā.vn̄ ꝫ inutilis
ſit fideiuſſio:ꝛ nō teneak ex ea:tenebik t̄n iſtitoria.at ibi
nō tenek qꝺ iuſſu
qꝛ nec iuſſit: nec
ratū habuit: nec
hoc ipō ꝙ fideiu=
bet. vn̄ ꝫ teneat
vł nō fidiuſſio: t̄n
t̄n tenek qꝺ iuſſu.
a ❡ Miſcuerit.ac
cepit ei eū fideiuſ
ſorē vt ſecurior eſ
ſet:ꝫ ex abūdāti
nō t̄n ꝓ ſuperua=
cuo habēd⁹ ē.vt
ꝭ.de neg.geſ.l.ſi
pupilli §.i.ꝛ ꝭ.rē
ratā ha.quo eni
b ❡ Inſolidū.ſꝫ
nec de peculio.vt
ꝭ.de fideiuſ.l.ſu⁹
inſcio.
c ❡ Qꝺ aūt.vł
dic ꝙ inſtitor tibi
mutuatur⁹ erat:
creditori tuo eū
delegaſti accepit
a te iſtr̄m mutui
tenek dn̄s ſtipulā
ti.ꝛ tu dn̄o:ꝛ ſm̄
hoc dic feneraue
rit.i.fenori accipe
re diſponebat.
d ❡ Fenerauit.
illi cui ſeru⁹ a me
ꝑpoſit⁹ nūeratu=
rus erat pecuniā
ꝛ ita ponek fenera
uit.i.fenori dedit
et ſic ꝓmiſit ſu⁹
creditori credito
ris ei⁹ cui nūera=
tur⁹ erat: vel dic
fenerauit.i.feno=
ri promiſit ſe aliū
daturū cui me de
legauit.
e ❡ Cui.ſ.dn̄o.
LUci⁹.i.s.ſcꝫ
libertus.
g ❡ Octaui⁹.no
men liberti.Ac.
h ❡ Felicis.pa
troni quē ſupra
vocauit lucium titium:quadrinomius enim erat.
i ❡ Domicio felici.quē ſupra vocauit gaiū ſeiū.Ac.
k ❡ Ad fidē.i.vt oñderet ſibi fidē ꝯmiſſā mēſe:nō vt ꝯſti
tuerit ſe ꝺbē.ꝛ ſic n̄ ob.ꝭ.ꝺ ꝯſti.pec.q̄dā.q̄ ē ꝭ.ꝛ.l.luci⁹.
❡ De tributoria actōe. Qualr̄ iſolidū ꝯueniamur ex cō=
ctib⁹ aliorū dixit:nunc quando quaſi inſolidum.i.non
deducto qꝺ dn̄o debetur vel patri:vt ꝭ.e.l.i.in ſi.i.rn̄.

fideiubendo negocio taberne
miſcuerit[a].

❡ Inſtitor nō obligat dn̄z ni
ſi ad id ad qꝺ ē ꝑpoſit⁹. Bar.

❡ Seruus pecunijs t̄m fene
randis ꝑpoſitus ꝑ interceſſio
nē es alienū ſuſcipiens: vt in
ſtitor dn̄m inſolidū[b] iure pre=
torio nō aſtringit.qꝺ aūt[c] pro
eo q̄ pecuniam fenerauit[d] per
delegationē alij ꝓmiſit:a dn̄o
recte petetur:cui[e] pecunie cre
dite contra eū qui delegauit
actio queſita eſt.

❡ Cōtrahens appoſito noīe
officij in dubio ꝯtēplatiōe offi
cij ꝯtrahere videk.ꝛ inſtitor fi
nito officio nō tenek.h.d.B.

LUcius titi⁹ Sceuo.
menſe nūmularie quā
exercebat habuit libertū ꝑpo
ſitū:is[f] gaio ſeio cauit in hec
verba. Octauius[g] libert⁹ ter
minalis rē agens octauij feli=
cis[h] domicio felici[i] ſalutem.
Habes penes mēſam patro
ni mei denarios mille quos
denarios vobis numerare de
bebo pridie kalēdas maias:
queſitū eſt lucio titio defun=
cto ſine herede bonis ei⁹ ven
ditis:an ex epl̄a iure conueni
ri terminalis poſſit.Rn̄.nec iu
re his verbis obligatū:nec e=
quitatē cōueniēdi eū ſupeſſe
cū hic iſtitoris officio ad fidē[k]
menſe ꝓteſtādam ſcripſiſſet.

❡ De tributoria actione
Titu.iiij.

❡ De eo qꝺ cōtractum eſt in
merce peculiari cū eo qui eſt
in alterius poteſtate eo ſciēte

cōpetit tributoria.ꝛ verbum
merces accipik gn̄aliter.ꝛ ver
bum peculiare nulla facta de
ductione.ꝛ verbū ſcientia ꝓ
patientia.ꝛ verbū poteſtatis
etiam generaliter accipitur.
h.d.B.

Ulpianus.
HUius quo=
q̄[l] edicti n̄
minima: ſꝫ
magna vti
litas eſt:vt
dominus q̄
alioquin in
ſerui ꝯtractibus priuilegiū[m]
hꝫ:q̄ppe cū de peculio dūta=
xat teneak:cuius peculij eſtia
tio deducto eo qꝺ dn̄o[n] debe
tur fit: t̄n ſi ſcierit ſeruū i pe=
culiari merce[o] negociari: ve=
lut extraneus creditor ex hoc
edicto i tributū vocak[p] ❡ Li
cet mercis appellatio angu=
ſtior[q] ſit:vt neq ad ſuos ful
lones vel ſarcinatores: vel te
xtores[r]:vel venaliciarios ꝑti
neat:t̄n pedi⁹ li.xv.ſcripſit ad
oēs[s] negociatōes porrigēdū
edictū[t]. Peculiarē aūt mercē
nō ſicuti peculium accipim⁹.
q̄ppe peculiū deducto qꝺ do
mino debek accipitur. Merx
peculiaris ēt ſi nichil ſit[v] i pe
culio dn̄z tributoria obligat:
ita demū ſi ſciēte eo negocia
bitur. ❡ Sciam hic eā acci=
pim⁹ q̄ hꝫ et volūtatē[x]. Sꝫ vt
ego puto nō voluntatē[y]:ſꝫ pa
tiētiā.nō eñ dꝫ dn̄s velle[z]: ſꝫ
nō nolle.ſi igik ſcierit ꝛ nō ꝓ=
teſtatur et non contradicit:te
nebitur actione tributoria.

HUi⁹ q̄q.q.d.nō ſolū ſuperioris.vt.ꝭ.ti.i.l.i.
m ❡ Priuilegiū.ſ.magnū cui ꝑuilegio aliq̄ſ
nō ꝑfert.vt.ꝭ.de pecu.l.ex facto.Accur.
n ❡ Dn̄o.Itē deducik.id qꝺ debek his qui
ſunt in dn̄i ꝑtāte vel patris vel etiā in tutela.vt.ꝭ.de pe
cul.l.ſed ſi dān̄ū.
§.preterea.Ac.
o ❡ Merce.alr̄s
eñ locū nō hꝫ.vt
ꝭ.ti.i.l.ſꝫ ꝛ ſi pu.
§.ſi inſtitoria.
p ❡ Uocak.ſ.a
creditorib⁹:vt ſit
eiuſdē cōditiōis
cū alijs:ſꝫ nō per
oīa:cū dn̄i debitū
vn̄cūq ſit petak:
creditoꝝ aūt ita
demū ſi i eā mer=
cē ꝯtraxerit i quā
agunt.vt.ꝭ.e.l.ꝓ=
curatoris.§.ſꝫ eſt
q̄ſitū.ꝛ §.ſi plēs
q ❡ Anguſtior.
.i.anguſta: vł dic
anguſtior:q̄ꝫ pe=
culij appellatio.
r ❡ Textores.
vt ſi ſu⁹ hēat in
merce ſua ſuos
textores vł fullo
nes vel ſarcinato
res vel venalicia
rios.i.quos emit
ꝛ reuēdit:vt.ꝭ.e.
ꝓcuratorꝭ.§.itē ſi
mācipia.ſūt eni
q̄ſi inſtra.vt.ꝭ.e.
ꝓcuratoris §.ſi
ꝑpter mercem.
ſ ❡ Oēs.ſ.pecu
liaris mercis.nō
alr̄s.vt.ꝭ.e.l.ꝓcu=
ratorꝭ.§.mercꝭ.q̄
eſt ꝭ.Itē h ad mo
bilia t̄m.vt.ꝭ.ꝺ ꝟ.
ſig.l.mercis. Sꝫ
q̄d ſi vn⁹ t̄m ꝯct⁹
fact⁹ ē i merce nō
ꝑt dici negociatō
ſꝫ dic vtilē tributo
riā dari.vt.C.de
inſtit.ſi mutuā.
t ❡ Porrigēdū
edictū.ex ꝓꝑa vo
cabuli ſigtiōe: ſꝫ
aliō ē ex interpre
tatiōe.vt.ꝭ.de ver.ſigni.l.mercis.ſꝫ azo.et hic ſubijcit.
v ❡ Si nichil ſit.qꝛ plus pr̄i vel dn̄o debek:quo caſu
nichil ek vł.vt inſti.qꝺ cū eo.§.cū autem.
x ❡ Et volūtatē.ſ.expſſam vel tacitam.non aliter:ſed
ſtatī corrigik.nā alterꝫ t̄m ſufficit.vt hꝫ ꝛ.ꝭ.ꝺ exerci.l.i.§.
y ❡ Non volūtatē.ſ.expreſſam t̄m. (ſi is qui.
z ❡ Uelle.i.nō eſt neceſſe.ſi t̄n interueniat expſſa volū=

tas pōt agi tributoria. vt h. et pōt etiā agi hic qꝺ iuſſu inſolidū. vt. J. qꝺ iuſſu. l. i. §. i. Et ſic no. q̄ īter velle ⁊ nol le eſt mediū. ſ. nō nolle. vñ ep̄s electꝰ ꝺr volēs nolo ⁊ no (lens volo.

a ¶ Ptātis. talia eñ fuerunt ̄vba edicti forte. q̄ cū eo qui in alteriꝰ ptāte erit eo ſciente ꝯtractū erit in peculiari merce ⁊c. et ſic expo=nit verbū ptātis vt et alʼs. ſ. de ex=er. l. i. §. poteſtatē.

b ¶ Uſufruc. i. ⁊ in actione qꝺ iuſ=ſu. vt. J. qꝺ iuſſu. l. i. §. ſꝫ iuſſu. Ac.

Sed et ſi ſer=uus ex illis ſcꝫ pro portione ſua vt hic. ar. J. ſ ti. i. l. habebat. i. ſi.

d ¶ Dabiť actio ſcꝫ tributoria.

e ¶ Inſolidū. vt hic. et J. de pecu. ſi noxali. §. ſi.

f ¶ Si ipſe. qui ſciuit.

g ¶ Debeť. idē ergo eſſe ꝺꝫ et ſi ignorans ex pſo=na eiꝰ ꝯueniať cū ea ſit actio qua dñi pͥuilegiū hēat

h ¶ Dolū qꝺē qui qualiter com mittiť: dic vt. J. l. illud. §. ſi cuius.

i ¶ Non debere puto. no. ex dolo tutoris pupillū non teneri. qꝺ eſt intelligendū niſi ſit locupletior. vt h. et. J. ſi qs omiſ. cā teſta. l. ſi dolo. ⁊. J. qñ ex fa. tuto=ris. l. iij. §. i. nā nō ꝺꝫ lucrari cū alie no dāno. vt. ſ. de dolo. ſed ſi ex do=lo. ⁊. J. de pecu. ſū=ma. §. ſi dolo. ⁊. J. de nego. geſ. ſi pu pilli. in pn̄. ⁊. ſ. ti. i. l. ſi quis mā=da. §. pe. ⁊. J. ꝺ act. emp. iulianꝰ. §. ſꝫ cum in facto.

Pupil=lꝰ an ex dolo tu toris te neatur.

k ¶ Pupillū teneri. etiā ſi nō ſit locupletior.

l ¶ Preſtet. ſ. ad minus. nā ⁊ p̄ eo quandoq̄ꝫ ſatiſface re teneť. vt. J. de admi. tu. l. ſi. ⁊. J. de edi. edic. l. qꝺ ſi nolit. §. quod in p̄curatore. et. l. ediles etiā. §. ſed notādū.

m ¶ Efficere. ſ. dicendū pupilli dolū effici ⁊c.

n ¶ Scientia eius. ſcꝫ pupilli.

o ¶ Ad negociationē. vt tributoria teneatur.

p ¶ Scientia eiꝰ. ſ. pupilli. et tranſitiue ꝯſtruiť cū illo ̄vbo tutoris: qꝺ ̄vbū p̄mitte an̄ dictionē eiꝰ. alioq̄n falſū (eſſet.

q ¶ Dolus aūt. tutoris vel pupilli. Accur.

r ¶ Quatenꝰ. pro vt.

ſ ¶ Oñdi. i. p̄bari ꝺꝫ ab eo q̄ dicit. vt. J. de p̄ba. l. quotiēs. §. qui dolo. vel dic oſtendi. i. mōſtraui. ſ. e. l.

¶ Poteſtatis[a] verbū ad oēꝫ ſexū. itē ad oēs qui ſunt alie=no iuri ſubiecti porrigendum erit. ¶ Nō ſolū ad ſeruos p̄=tinebit tributoria actio: veruꝫ ad eos quoq̄ꝫ q̄ nobis bona fi de ſeruiunt: ſiue liberi: ſiue ſer ui alieni ſunt: vel in qbꝰ vſum=frucᵇ. habemus. Paulus.

Ut tamē merx i q̄ pe=culiariter negocieť: ad nos pertineat. Ulpia.

Sed ⁊ ſi ſeruus cōis ſit: et ambo ſciant dñi: in vtrūlibet ex illis[c] dabiť actio.

¶ Uniꝰ ſcia nō p̄iudicat igno ranti. itē actionis natura facit inſolidū ſciētē ēt ꝺducere. B.

¶ Qꝫ ſi alter ſcit: alter igno=rauit in eū q̄ ſcit dabiť actio[e]: deduceť tñ inſolidū qꝺ ei qui ignorauit debeť. q̄ ſi ipꝫ quis ignorantē ꝯuenerit: quatenꝰ de peculio ꝯueniť: deduceť ēt id qꝺ ſcienti debetur: et q̄deꝫ inſolidū[f]. nam ⁊ ſi ipſe[f] de pe culio ꝯuenrꝰ eēt inſolidū: qꝺ ei debetur[g] deduceť: ⁊ ita Ju lia. lib. xij. digeſt. ſcripſit.

¶ Dolus tutoris ⁊ curatorꝫ non nocet his quoꝝ negocia adminiſtrant: niſi quatenꝰ ſūt locupletiores et tunc tenētur cedere actionem: ſed ipſorum adminiſtrantium ſcientia ſuf=ficit ad hāc actionē: pupilloꝝ vero et adultoꝝ dolꝰ ipis no=cet: ſed ſcia nō ſufficit: procu=ratoris vero dolus et ſcientia nocet. h. ꝺ. B.

¶ Si ſeruus pupilli vel fu=rioſi ſciente tutore vel curato re in merce peculiari negocie tur: dolū quidē[h] tutoris vľ cu ratoris nocere pupillo vel fu rioſo nō debere puto[i]: nec tñ lucroſuꝫ eē debere. ⁊ iō hacte nus euꝫ ex dolo tutoris tribu toria teneri ſi q̄d ad eū ꝑue=nerit. Idē et in furioſo puto: q̄uis pōpo. li. viij. epl̄aꝝ ſi ſol uendo tutor ſit: ex eiꝰ dolo pu pillū teneri[k] ſcripſerit. ⁊ ſane hactenus tenebiť: vt actioneꝫ quā ꝯtra tutorem hꝫ preſtet[l].

¶ Sꝫ ⁊ ſi ipiꝰ pupilli dolo fa ctū ſit: ſi eiꝰ etatis ſit vt doli capax ſit efficere[m] vt teneať: q̄uis ſcientia eiꝰ[n] non ſufficit ad negociationē[o]. q̄d ergo eſt ſcia[p] eius quidē tutoris et cu ratoris ꝺꝫ facere locū huic a=ctioni: dolus aūt[q] quatenus[r] noceat oſtendi[ſ]. Paulus.

Sꝫ pupillus cuiꝰ tutor ſcierit pubes factꝰ/vel furioſus ſane mentis dolū ad mittat[t]: teneť ex hoc edicto.

Procuratoris[v] Ulp. aūt ſcientiā et dolū no cere debere dño neq̄ꝫ pōpo. dubitat: nec nos dubitamus[x]

¶ Si ſint plures quoꝝ vnꝰ ē dñs aliꝰ q̄ſi dñs: vtriuſq̄ꝫ ſcia ⁊ ignorātia ꝯtēplaľ vt iducat hanc actionem. Barto.

¶ Si vicarius[y] tui mei nego cieť: ſiquideꝫ me ſciente ⁊ tri butoria tenebor[z]. ſi me igno=rante ordinario ſciente: de pe culio eius[a] actionem dandaꝫ pompo. libro. lx. ſcripſit: nec deducendum ex vicarij pecu lio quod ordinario[b] debetur.

t ¶ Sꝫ pupillus admittat. ſ. in diſtribuendo.

v ¶ Procurato=ris. ſ. gn̄alis vt. ſ. ti. i. l. cuicun q̄ꝫ. §. ſi. et habentē liberā. vt. ſ. de p̄ cu. p̄curator cui libera. alʼs J. vt. J. de excep. doli. ſi p̄ curator. que eſt J.

x ¶ Dubitamꝰ. nā ſine dubio no=cet. vt. J. de excep. doli. apud. §. que ſitum.

y ¶ Si vicarius ſiue ābo ſciumꝰ: ſiue ordinariꝰ tñ teneor ex perſona ordinarij de pecu lio vicarij: quia ſi ipſe ordinariꝰ eēt liber teneret ꝺ pe culio vicarij: ſed tñ non deduceretur ſibi debitū: et ita hꝫ naturā tribu=to. quare q̄ nō ꝺr tributoria? Rñ. q̄ ̄vba edicti dicūt i ptāte: ſed ordina rius nō hꝫ vicari um in ptāte p̄p̄e et ſic nō ꝺr p̄p̄ie tributoria: ſed q̄ quaſi in ptāte hꝫ et ideo hꝫ illa de peculio naturem tributorie.

z ¶ Tenebor. meo nōie. Accur.

a ¶ De peculio eiꝰ. ſ. vicarij ſm quoſdā et bñ. alij ſcꝫ ordinarij. qꝺ non placet: ſed de peculio vicarij p̄ ſequiť. ⁊ no. tri=butoriam actionem de peculio dici.

b ¶ Ordinario debetur obſtante ſcientia ipſius ordi narij. alʼs deduceretur. vt. J. de pecu. ſi ſeruus meus. que eſt contra. et regulariter attendas. vt in quo caſu dominus ſibi debitum non prededucit: in eodē caſu ſi conueniatur nomine ſerui ſui vicarij: non poteſt prede ducere ex perſona ordinarij.

cum id[a] qđ michi debeẗ deducatur. Sed ſi vterqȝ ſcierimꝰ ꝛ tributoriā[b]: ꝛ de peculio actionē ꝯpetere ait. tributoriā vicarij noīe: de peculio vero ordinarij[c]. eligere tñ debere agentē qua potius actione experiaẗ: ſic tñ vt vtrūqȝ tribuaẗ ꝛ qđ michi: ꝛ qđ ſuo[d] debeẗ. cū ſi ſuꝰ ordinariꝰ ignoraſſet deduceret[e] integrū qđ ei a vicario deberet. ¶ Sed ꝛ ſi ancilla[f] negociabiẗ: admittendā tributoriā dicimꝰ. Itē parui refert cū ipſo ſeruo contrahatur: an cū inſtitore[g] eius.

¶ Cōtrahētes tñ circa merces hñt actionē: ꝯtrahētes in ptāte deducūt ꝺbitū eis etiā extra cām mercis niſi creditores rōne pignoris preferanẗ: ꝛ ſole merces vł qđ ex eis eſt redactū veniūt i tributū. h. d. vſqȝ ad §. ſi plures.

¶ Mercis[h] noīe merito adijcitur: ne oīs negociatio[i] cū eo facta tributoriā inducat. Per hanc actionē tribui iubeẗ qđ ex ea merce: et quod eo noīe receptū eſt[k]. ¶ In tributum aūt vocanẗ qui in ptāte hñt a creditoribus[l] mercis. Sȝ eſt queſitū vtrū dñs ita demum partieẗ ex merce ſi q̄d ei mercis noīe debeatur. an ṗo ſi ex alia cauſa: ꝛ labeo ait ex quacūqȝ[m] cā ei debeatur. Paruiqȝ referre ante mercē an poſtea ei ꝺbere quid ceperit ſeruus: ſufficere eñ ꝙ priuilegium ꝺductionis ꝑdidit[n]. quid tñ ſi hi q̄ ꝯtrahebāt ipāȝ mercem pignori acceperint. puto debere dici preferendos dño iure pignoris[o]. Siue aūt dño: ſiue his qui in ptāte eiꝰ ſunt debeatur: vtiqȝ[p] erit tribuendū. Sȝ ſi duo pl'eſve dñi ſint: vtiqȝ oībus tribuetur ꝓ rata debiti ſui. Nō aūt totū[q] peculiū venit in tributū: ſȝ id dūtaxat qđ ex ea merce eſt: ſiue merces manent: ſiue ṗciū eaꝝ receptu[r] cōuerſū ve eſt in peculium. Sed ſi adhuc debeatur mercis noīe a quibuſdā quibus ſolebat ſeruus diſtrahere: hoc quoqȝ tribuetur ꝓut fuerit receptū. ¶ Si ꝑ mercē ſuꝰ iſte in taberna habeat inſtrm[ſ]: an et hoc quoqȝ tribuatur: ꝛ Labeo ait ꝛ hoc tribui: ꝛ hoc equiſſimū eſt. plerūqȝ eñ hic apparatꝰ[t] ex merce ē: imo ſp. certa tñ q̄ extra hꝰ in peculiū habuerit nō tribuētur: vtputa argētū habuit vel aurū. niſi hoc ex merce peculiari ꝯpauerit. Itē ſi mācipia i negociatōez habuerit ex merce ꝯparata: etiā[v] hec tribueẗ.

¶ Si plures ſint negociationes vel vna ſȝ plura loca: plures et ſeparate fient contributiones. h. d. B.

¶ Si plures habuerit ſeruꝰ creditores: ſȝ quoſdā i mercibus certis: an oēs in hiſdē cōfundēdi erūt et oēs i tributuȝ vocādi: vtputa duas negociatōes exercebat: puta ſagariā[x] ꝛ lintearīā: ꝛ ſeparatos habuit creditores: puto ſeparatim eos i tributū vocari. vnuſqſqȝ eñ eoꝝ merci magis[y] q̄ȝ ipſi credidit. Sȝ ſi duas tabernas eiuſdē negociatiōis exercuit et ego fui taberne. verbi grā quā ad butinū habuit ratiocinator[z]: alius eius quā trās tyberim: equiſſimū puto ſeparatim[a] tributionem faciendā ne ex alterius re merceve alij indēnes fiāt: alij dānū ſētiāt.

¶ Creditores habētes pſonales actiones vocāẗ in tributū: ꝛ habētes reales ſuū integrū ꝯſequūtur. h. d. B.

¶ Plane ſi in eadē taberna merces deferebanẗ: licet he q̄

a ¶ Cū id. cum pro q̄ȝ ius. vel cum id. ſ. ſolum.
b ¶ Tributoriā. ſ. noīe meo. c ¶ Ordinarij. ſ. noīe.
d ¶ Et quod ſeruo. ordinario.
e ¶ Deduceret. et tunc ex vtriuſqȝ peculio deducam qđ michi dȝ ordinarius directo. ſed nunq̄d ꝑ obliquū dȝ dño vicariꝰ iſte id quod dȝ ordinario. vt. ſ. de pecu. ſi ſeruus meꝰ. id eſt tñ ex vicarij deducitur peculio. ſȝ vbi ſciuit ordinariꝰ: nec de vicarij peculio qđ ei debeẗ deduco: ſed ꝯtribuo ſm Jo. ſed certe qđ dicit Jo. in pñcipio huiꝰ glo. falſum dico: vt in ṗdicta. l. de pecul. ſi ſeruus. §. i. ſed ſi ego ſciui: ꝛ ordinarius ignorauit et conueniar tributoria: an ordinario debitum deducā de peculio vicarij: cuius nomine conuenior tribu. argu. ꝙ nō. ſ. eo. l. §. ſiue aūt. ſed antique glo. dicunt ꝙ ſic: ꝛ bene vt ibi: cuȝ ſi ſeruus ꝛc.
f ¶ Sȝ ꝛ ſi ācilla. vel filiafami. vt. ſ. de pecul. et ancillaꝝ. in prin.
g ¶ An cū inſtitore. et ſic in exercitoria. vt. ſ. de exercito. l. i. §. magiſtrum. Accur.
h ¶ Mercis. ſcȝ peculiaris.
i ¶ Negociatio. i. facta extra peculiū. vt. ſ. de inſtito. ſed et ſi pu. §. penul. ſed intra peculiū facta oīs ꝯtineẗ. vt. ſ. e. l. i. §. licet.
k ¶ Receptū eſt. vt hic. ꝛ inſti. qđ cuȝ eo. §. rurſus de pe.
l ¶ Creditoribꝰ ſcȝ cum his qui crediderint in merce peculiari contrahendo. argu. vt. ſ. eo. l. i. in prin.
m ¶ Ex quacūqȝ. ſic ꝛ debitū ex quacūqȝ cā deducit cū de peculio ꝯueniẗ vt. ſ. de pecu. ſȝ ſi dānū. §. ſiue autē
n ¶ Perdidit in tributoria.
o ¶ Iure pignoris. hoc i tributoria: ſed ſi in actione de peculio nullū priuilegiū pſi vel dño nocet. vt. ſ. de pecu. l. ex fcō
p ¶ Vtiqȝ. i. pro ſe facienda ē diſtributio. Itē hoc ſi ꝛ illi quibꝰ debeẗ ſciunt: alꝰ deduceẗ. vt. ſ. §. i. l. fi. §.
q ¶ Nō aūt totū. vt ħ. ꝛ. ſ. eo. aliqñ. ꝛ iſti. qđ cū eo §. item tribu.
r ¶ Receptum. de hoc ēt cauebiẗ vt. ſ. e. l. illď. i. rñ.
ſ ¶ Inſtrumētū. plauſtruȝ: vel q̄d ſimile quo vtebaẗ in merce.
t ¶ Apparatꝰ. lateẗ accedit ad diffinitionē inſtrumēti. vt. ſ. de fun. inſtru. q̄ſitū. §. ſȝ ſi fundꝰ. Accur.
v ¶ Etiā hec. vt ħ. ꝛ. ſ. e. l. i. §. licet et dic negociatione. ſ. peculiari.
x ¶ Sagariā. de vilibꝰ pānis. vt. ſ. pro ſocio. cū duobus. §. quidam.
y ¶ Merci magis. nota magis q̄nqȝ ad rē q̄nqȝ ad pſonā hñi reſpectū. vt. ſ. de no. ope. nū. l. de pupillo. §. nūciatiōez. ꝛ l. fi. ꝛ. ſ. de an. leg. l. ānua. §. a ticia. ꝛ ſ. de ne. geſ. d alie na. §. vno ꝺfēdēte
z ¶ Ratiocinator. id eſt creditor
a ¶ Separ. qđ ſeparatī ē ñ pꝛiagiẗ. vt ħ. ꝛ. ſ. pri. §. et ſ. d. mo. vſufru. ami. ſi ſub ꝯdi. iſt.

extēt ex vnius creditoris pecunia ſint cōparate: dicendū erit oēs in tributū venire[a]: niſi fuerint creditori pignorate.

¶ Sed et ſi vedi mercē meā vēdendā[b]/ et extat[c]: videamꝰ ne iniquū ſit in tributū me vocari: et ſiquidē in creditum[d] ei abij[e] tributio locum habebit. Enivero ſi nō abij: qꝛ res vendite non aľs deſinūt eſſe mee quis vēdidero niſi ere ſoluto vľ fideiuſſore dato: vel aľs ſatiſfacto: dicendū erit vendicare[f] me poſſe.

¶ Creditores accipiētes cauent ſe reddituros alijs creditoribꝰ emergētibꝰ: ⁊ ēt ipſi domino ꝙ pt ſi vult peculio renūciare. h. d. cū prin. l. ſeq. Bar.

¶ Tributio aūt fit ꝑ rata eiꝰ qđ cuiqꝫ debeať: ⁊ iđ ſi vnꝰ creditor veniat deſiderās tribui integrā portionē ꝯſequit[g]. ſꝫ qm̄ fieri pōt vt aliꝰ ꝗꝫ vel alij exiſtere poſſint mercis peculiarꝫ creditores: cauere dꝫ creditor iſte ꝑ rata ſe refuſurū[h] ſi forte alij emerſerint[i] creditores. Paulus.

Non enī hec actio ſicut de peculio occupātis meliorē cām facit[k]: ſed equalem conditionem quandoqꝫ[l] agentium. Ulpianus.

Illud ꝗꝫ cauere debꝫ ſi quod aliud dn̄i debitū emerſerit: refuſurū ſe ei ꝑ rata. Finge enī ꝯditionale debitū iminere vel in occulto eſſe: hoc ꝗꝫ admittēdū eſt[m]. nā iniuriā dn̄s pati nō dꝫ: licet i tributum vocať. Quid tn̄ ſi dn̄s tribuere nolit/ nec hāc moleſtiā ſuſcipe: ſꝫ peculio vel mercibus cedere[n] paratꝰ ſit. pedius refert audiendū[o] eū. ꝙ ſentētia hꝫ equitatē: ⁊ plerūqꝫ arbitrū in hanc rem ꝑtor debebit dare: cuiꝰ interuētu contribuantur[p] merces peculiares.

¶ Hic iuriſcōſultꝰ incipit tractare de ſcđa pte edicti ſcꝫ qn̄ actio tributoria dať ꝓpter dolum dn̄i cōmiſſum in male cōtribuēdo. ⁊ h. d. Ex dolo commiſſo in male vel nichil cōtribuendo quis hac actiōe tenetur. hoc dicit Barto.

¶ Si cuiusꝗ dolo malo factū eſt/ quominꝰ ita tribuereť: i eū tributoria dať: vt ꝗꝫto minꝰ tributū ſit ꝗꝫ debuerit pſtet. que actio dolū malū cohercet dn̄i Minꝰ aūt tribuere videť/ etiā ſi nichil[r] tributū ſit. Si tamē ignorās in merce ſeruū habere[ſ] minus tribuit: nō videť minus dolo tribuiſſe: ſꝫ re cōperta ſi non tribuat dolo non carere[t]. Proide ſi ſibi ex ea merce ſolui fecit: vtiqꝫ dolo videtur minus[v] tribuiſſe. Sed ſi mercem perire paſſus eſt/ aut eam euertit/ aut vilioris data opa diſtraxit: vel ſi ab emptoribꝰ preciū nō exegerit[x]: dicēdū erit teneri eū tributoria ſi dolꝰ iteruenit. Sꝫ ⁊ ſi negauerit[y] dn̄s cuiqꝫ deberi: videndū erit an tributorie locꝰ ſit: ⁊ eſt ꝓpior labeonis ſn̄ia tributoriā locū habere: alioqn̄ expediat domino negare[z].

¶ Actio iſta nō ē de dolo: iđ dať ꝑpetuo ſꝫ ē ꝓpť dolū: nec purgať ꝑ actionē ex ꝯtractu: ideo heres teneť inquātū ad eum peruenit. h. d. Bar.

¶ Hec actio[a] ⁊ ꝑpetuo: ⁊ i heredē dať de eo dūtaxat qđ ad eum peruenit[b]. Iulia.

a ¶ In tributū venire. no. ꝙ nō ꝓdeſt ꝙ ex ſua pecunia res ſint ꝯparate: vt h. ⁊ C. de pig. ac. pecunia. niſi ſit pupillꝰ: cuiꝰ pecuniares cōparať. vt. ꝭ. de pecu. l. ex ſcrō. §. plane. ꝙ eſt ꝯ. ⁊ niſi ſit miles. vt. C. đ rei vē. l. ſi vt ꝓpōis. ꝙ eſt ꝯ. Itē ſecꝰ ſi agať de in rē ver. vt. ꝭ. de in rē ꝟ. l. i. §. fi. Itē ar. ꝯ. ꝭ. đ ꝓuiť. cre. l. ſi vētri. §. in bonis. ⁊ l. ꝙ nauē

b ¶ Uendendā. ſuo ſuo inſtitori.

c ¶ Extat. merces.

d ¶ In creditū. qꝛ de ꝓcio fidē habui ſuo. ⁊ ei vēdidi. ⁊ ſic mutat cā.

e ¶ Abij. i. (ſū. dn̄ium trāſtuli.

f ¶ Uendicare. qđ pt ꝓ̄pteꝛ itelligi qn̄ dicebat ſe pecuniā patā hēre. vt. ꝭ. đ pig. ac. l. iij. aľs videor eo ipſo ꝙ do fidē hēre ꝓcū ⁊ trāſfero dominiū. vt. ꝭ. pro ſoci. et iſti. de re di. §. vēdite. niſi ſꝫ ꝓcurator fiſci. vt ꝭ. đ iur. fiſ. l. ſi ꝓcurator. Itē poſſuꝫ vendicare niſi ſit paratꝰ offerre ꝓ̄ciū. vt. j. māda. diligēter. ⁊ facit. ꝭ. đ ꝓui. cre. l. ſi vētri. §. in bonis. Accur.

g ¶ Cōſequiť. ſi merces hꝰ patiť.

h ¶ Refuſurū. No. de hac cautione: vt h. ⁊ ꝭ. ſi cui plꝰ ꝗꝫ. ꝑ. l. fal. l. i. l. rn̄. ⁊ ꝭ. đ pet. here. l. penul. ⁊ ꝭ. l. illud. in prin.

i ¶ Emerſerit. i. apparuerit. Ac.

Non ei. facit. hoc enī facit actio de peculio. vt. ꝭ. đ pecu. ſi ꝓo

l ¶ Qn̄qꝫ. i. quādocunqꝫ.

Illđ. admittendū eſt. vt caueat ſe dn̄o refuſurum.

n ¶ Cedere. habendo mercem ꝑ derelicto: vel cedere quo ad diſtributionē: quia nō vult diſtribuere.

o ¶ Audiendū. et laudandū. vt. ꝭ. de alie. iu. mu. cau. fac. l. itē ſi res. §. pōt. arg. th̄ ꝭ. ꝭ. de arbi. l. iij. §. tamē ſi.

p ¶ Cōtribuanť. inter ceteros creditores ⁊ dn̄m. Ac.

q ¶ Si cuius. i. dn̄i.

r ¶ Si nichil. nota ad multa. ſic. ꝭ. de verbo. ſig. l. minus. ⁊ l. verbū amplius. Ac.

ſ ¶ Seruū hēre. quē habebat. Ac.

t ¶ Nō caret. vt h. ⁊ ꝭ. de pecu. l. i. §. eſt aūt apud. ⁊ §. fi. ⁊ ꝭ. đ doli excep. palā. §. itē ſi quis pure.

v ¶ Dolo minꝰ. hoc h ſpāle: ſecꝰ in actiōe de peculio. vt. ꝭ. đ pecu. ſꝫ ſi dānū. §. ꝓterea. que eſt ꝯ. Itē ſecꝰ in eo ꝙ ſciēs debitorē oibꝰ nō ſoluēdo ꝑ ſuo đbito vigilauit. vt. ꝭ. que i frau. cre. l. ꝙ aūt. §. ſciēdū. ꝙ eſt ꝯ.

x ¶ Non exegerit. dolo malo. vt ꝭ. đ her. vē. l. iij. §. ſed ⁊ ſi ꝗđ dolo. ⁊ ſic nō ob. ꝭ. ſo. ma. l. etiā. §. lꝫ. vľ ſi dicas hic culpā puniri in rerū ſuaꝝ adminiſtratione erit ſpeciale.

y ¶ Si negauerit. qꝛ nil eſt i merce et mentiebať.

z ¶ Dn̄o negare. qđ eē nō dꝫ. vt ꝭ. ri. i. ſꝫ ⁊ ſi ex pte. §. i. ⁊ ꝭ. pro ſoc. ſi vnꝰ. §. fi. Accur.

a ¶ Hec actio. ſ. tributoria ꝙ occaſiōe doli ꝯmiſſi in male diſtribuēdo ꝯpetit. nā ſi nullꝰ eſt dolꝰ ēt đ eo qđ nō ꝑuēit i hēditate dať. vt. ꝭ. đ act. ⁊ ob. l. ex ꝯtribus

b ¶ Ad eū peruenit. imo dꝫ inſolidū dari ⁊ ſi nil ꝑuēit cū ſit ex ꝯtractu vt. ꝭ. đ regu. iu. ad ea. §. fi. ⁊ ꝭ. depo. l. ſi hoīeꝫ. §. i. ⁊ ꝭ. de ac. ⁊ ob. ex ꝯtribꝰ. ꝙ ſūt ꝯ. ſꝫ dic ſpāle: qꝛ n̄ olo i ꝯtru dolꝰ ꝯmiſſus ē: ſꝫ in male diſtribuēdo. Itē qđ đt đ vita ⁊ trāſitu: itelliges ſi actio ex ꝯctu ex quo dať ſui natura ſit taľ: vt de exercitoria diximꝰ. vt. ꝭ. đ exer. l. ſi tn̄. §. fi.

Quia nō de dolo. iō dixi dari ꝑpetuo: q; ⁊c. al's ſi referas ad ꝓximū dictū: nulla eſt rō: q; de dolo actio bene dat̄ in heredē. ſ. de eo qđ ad eū peruenit. vt. ſ. de dolo. l. in heredem.

Quia nō de dolo[a] ē: ſed rei perſecutionē continet: quare etiā mortuo ſeruo dñs. item heres ei⁹ perpetuo teneri debebit ꝓpter factum defuncti: ꝗbus nō aliter ꝙ̄ dolo interueniēte ꝯpetat[b]. Ulp.

Quod in heredē dicim⁹ idem erit et in ceteris[c] ſucceſſoribus.

¶ Quādo ad ideʒ cōpetunt plures actiōes cogit̄ q̄s eligere vnā nec poterit poſtea redire ad aliā: ſec⁹ ſi plēs actiones ꝯpetūt ad diuerſa. B.

¶ Eligere[d] quis dʒ qua actione experiat̄: vtruʒ de peculio an tributoria: cuʒ ſcit[e] ſibi regreſſuʒ ad aliā nō futuꝝ[f]. plane ſi quis velit ex alia cā[g] tributoria[h] agere: ex alia cā de peculio: audiendus erit.

¶ Tenetur heres q̄ ſeruo dedit libertatē ſine cautione vel deductione et ex hoc ſuo dolo tenet̄ inſolidum. h. d. Bar.

¶ Si ſeruo teſtamento manumiſſo[i] peculiū legatum ſit nō debere heredē tributoria teneri: q̄ſi neq; ad eū peruenerit: neq; dolo fecerit Labeo ait. ſʒ pō. li. lx. ſcripſit heredē niſi cauerit ſibi a ſeruo vel deduxerit a peculio qđ tribuendū erat: teneri tributoria[k]. q̄ ſnīa nō eſt ſine rōne. ipſe eniʒ auctor doli eſt/q̄ id egit ne in tributoria veniret. Totiens[l] eñi in hr̄dē dam⁹ actionē de eo qđ ad eū ꝑuenit: quotiens ex dolo defuncti cōuenit̄[m]: nō quotiens ex ſuo[n]. Paulus.

De peculio actione etiā cū emptore[o] ſerui agi pōt: tributoria nō pōt.

¶ Scđm diuerſa accidētia q̄nq; melius eſt īētare actionē de peculio ꝙ̄ tributoriam h. d. B.

Gaius.

Aliquando etiā agentib⁹ expedit potius de peculio agere ꝙ̄ tributoria. nā in hac actione de qua[p] loq̄mur hoc ſolū in diuiſionē venit qđ in mercibus eſt quib⁹ negociatur: quodq; eo nomie receptum eſt[q]. At in actione de peculio totius peculij ꝙ̄ti

b ¶ Cōpetat. hic finis vr̄ ee ꝯ principiū hui⁹. l. ſʒ non eſt: nā nō ē ð dolo .ſ. ſimplici ꝓ q̄ de dolo dat̄ actio: ſʒ adhibito i ꝯtu vl̄ circa: vel occaſione ꝯtractus i male diſtribuendo: vñ actiōe ex eo cōtractu tributoria agit̄. vt. ſ. de dolo l. et eleganter. §. nō ſolū. in fi. §.

Quod in heredē. in ceteris. vt bo. poſ. qui nō ſunt heredes. vt inſti. ð bo. poſ. §. quos aūt. Ac.

d ¶ Eligere. no. regulam circa actionē. vt hic. ⁊ ſ. de regu. iur. l. nēo ex his. §. quotiēs ⁊. ſ. ð noxa. in delictis. §. ſi detracta. ⁊ C. ð codi. l. fi. in fi. i. rñ. nō autē in exceptiōe. vt ſ. de excep. l. nēo. Sed ꝯ p̄dictā regulā eſt. ſ. quoruʒ le. l. i. §. q; autem So. ſm Al. poteſt plures ꝓponere vt tñ ꝓteſtet̄ vnā ſe velle ꝓſeq̄: ⁊ ſuper vnā tm̄ iducat teſtes. Jo. ƀo diſtinguit: vt ſi de vna eſt certus ꝙ ꝯpetat eligere dʒ: lʒ de alia dubitet. ſi autē dubitat ð vtraq; tūc nō cogit̄. hoc nō plʒ. q; pōt eē ꝙ ſeruus poſtea cepit debere dño: et ita nichil eſt in peculio. Itē ꝙ dñs ademit ei peculiū ſine dolo: ⁊ ita nō hʒ locū actio de peculio: et ſic non erit certus an de peculio ſibi detur. Iteʒ ignorare pōt an merx ſit peculiaris: vel an dño ſciente ꝯhat: ſicq; de tributoria dubitat. Tertiū diſtinguūt an ex ꝯtu det̄ actio: vt tūc non liceat ignorare vt hic. ⁊ ſ. de re. iur. q̄ cū alio. ⁊. ſ. de exerci. l. fi. an ex q̄ſi ꝯtu. vt in. l. ꝯtraria: q; ibi iuſtā cām hʒ ignorātie. vt ſ. de reg. iur. l. q̄ in alteri⁹. Jo. etiā q̄nq; diſtinxit: an ꝓbabiliter erret ſiue dubitet vel non: vt pmo caſu plēs poſſint ꝓponi: ſcđo nō. Sʒ hoc nō valet: q; vbi q̄s ꝓbabilit̄ errat: cogit̄ tñ eligere: puta an teſtator fuerit dñs. vt ſ. de leg. ij. cū filius. §. varūs. tu ḡ dic ꝙ hic eſt regula cū ſuis ꝯcordantijs: lex aūt ꝯ. eſt ſpālis caſus ea rōne: q; poſſeſſor nō certificabat me an ꝓ hr̄de vl̄ ꝓ legato poſſideat: qđ tenet̄ facere. vt. ſ. de interrog. act. l. i. i. rñ. ⁊ §. i. ideo nō certifico eū an agā peti. her. vel interdicto q̄ꝝ legatoꝝ. vñ dr̄ in ꝓuerbio. A cotale mōtone cotale bocone. vel ſi velim eū preciſe ꝯpelli vt rñdeat poſſum ex edicto. ſ. ð inter. ac. l. i. i. rñ. ſed hec ſolutio lʒ ſit ad caſū illū. nō tñ eſt ad regulaʒ q̄ ibi ſequit̄: vñ dabis ſīles caſ⁹ vt ſi nō certificas me poſſideas ꝓ herede vel titulo: vt rei vendicatione te ꝯueniā. vel peti. here. vel vtrū poſſideas: vel dolo deſijſti poſſidere: vl̄ vtrū ſis heres vl̄ nō et hʒ locū dicta regula vbi ad idem dant̄. ſecus ſi ad diuerſa: q; tūc non tollunt̄. vt. ſ. de ꝯdi. fur. l. ſi ꝓ fure. §. furti. ⁊ ſ. de priua. delic. l. ij. niſi ſint cōtrarie. vt C. de fur. l. i. ⁊. C. ſi ſer. extero ſe emi mā. l. i. Sʒ q̄ro an ð in rē ver. tollit̄ electa actōe de peculio. videt̄ ꝙ nō. q; ex eadeʒ cā poteſt agi pro vna pte ðbiti vna actione: ꝓ alia ꝑte debiti pōt agi alia. vt inſti. qđ cū eo. §. in rem autē ſed forte et hoc i tributū eēt: et ꝓ ꝯmā facie lex videtur velle ꝙ tollat̄ electione. vt inſti. ꝙ cū eo. §. is q̄q;.

Actiōe vna electa an cetere tollant̄.

e ¶ Scit. i. ſcire debeat.

f ¶ Nō futurū. niſi in caſu cum deceptus fuit vl̄ errauit. vt ſ. ti. i. l. ſʒ ſi. §. fi. ⁊ ſ. de inſtito. act. l. habebat. in fi. i. rñ.

g ¶ Ex alia cā. puta ex alio ꝯtu

h ¶ Tributoria. cum vtrūq; habeat. vt inſti. qđ cum eo. §. is quoq;. Accur.

i ¶ Manumiſſo. ſ. per fideicō. et ſic intelligit̄. ſ. q̄ñ act. de pe. eſt an. l. i. §. pegaſus. nō directo: q; tunc nō vr̄ poſſe deducere. vt ſ. de peculio. l. at cum heres.

k ¶ Tributoria. inſolidū. ſec⁹ in actione de peculio: vt ſ. de pecu. ſumma. §. ſed ſi aliū. vel ibi creditori cui tenebat̄ ſoluit. Itē ſec⁹ i alio caſu. ſ. de edē. l. q̄dā. §. ſed nec.

l ¶ Totiens. rñdet tacite obiectiōi: q̄re nō ꝯuenit̄ ð eo tm̄ qđ ad eum peruenit: vt. ſ. e. l. illud. in fi. Rñ. totiens ⁊c. vt hic. ⁊ ſ. de re. iur. l. totiens.

m ¶ Cōuenit̄. dolo ꝯmiſſo extra ꝯtū. ſec⁹ in cōtractu vt ſ. de act. ⁊ obliga. l. ex ꝯtractib⁹. vel dic hoc caſu ſpāle etiā ſi ex contractu: vt dixi. ſ. l. illud. in fi.

n ¶ Ex ſuo. q; tūc iſolidū etiā ſi nil ad eū ꝑuēit. ſʒ Jo.

De peculio. etiā cū ēptore. vt h̄ ⁊ ſ. de pecu. l. ⁊ ācillarū. §. ſi fu⁹. ⁊ l. ſi ex duob⁹. §. fi. ⁊ l. ſʒ ⁊ ſi q̄s. ⁊ l. nō penes. Sʒ tributoria nō vt ſubijcit etiā ſi ēptore ſciēte ꝯxit: q; tūc dñs nō erat. vt. ſ. de noxa. in delictis. §. ſi extne⁹. et pōt eſſe rō: q; nō ſic ſuccedit̄ in ſciaʒ q̄ eſt neceſſaria ad tributū: ſicut in peculium. Accur.

Aliq̄n etiā agentib⁹. de qua. ſ. tributoria. Accur.

q ¶ Receptum eſt. vt hic ⁊ ſ. eo. l. ꝓcuratoris. §.

non autem ei.⁊ .§.ſi preter.Accur.

a ¶ Debeat.⁊ ꝓpter hoc magis expedit de peculio agere ſm Jo.aduocatus ergo ſit cautus in eligendo.vt inſti.quod cum eo.§.rurſus.

ALi⁹.duas ponit q̃ſtiões:⁊ ſecūdā tm̄ ſoluit.i prima fuit dn̄s p̄mo cōuent⁹ actiõe d̄ peculio:⁊ q̄rit an poſſit d̄ducere qḋ eſt daturus hiſq̄ agerent tributoria. Scḋa eſt eẜ qñ primo tributoria fuit cōuētus ⁊ male diſtribuit: an id poſſit poſt de peculio cōuēt⁹ deducere. et dicit ꝙ ſic:ſed quid in p̄ma.videt̄ ꝙ nõ. non eñ inuenit̄ dñm habere p̄uilegiū deducendi niſi qḋ ſibi ⁊ i ſua ptãte vel tutela poſitis debet̄. vt .J.de peculio.ſ ſi damnū.§.peculium. Ecõtra videtur ꝙ ſic.q̄ ⁊ ꝓ creditore q̄nq̃ eſt deducēdū:al's imputatur.vt.s̄.eo. quod in heredē. .§.ſi ſeruo. ſ rñ. dominū non debere deducere: ſ ſi reperiat̄ poſtea aliq̄d habere ex mercibus cōuenitur.al's non: niſi de dolo ſi de dolo feciſſet:quomin⁹ h̄ret.ſi naũt priuſ tributoria conuenitur:hic conſtat ꝙ non deduxit ſibi d̄bitū:⁊ ſi p⁹ea ꝯuenit̄ d̄ peculio prededucet.Ac.

tas ſpectatur:in quo ⁊ merces continentur.⁊ fieri põt vt dimidia forte pte peculij aut tertia vel etiam minore negocietur.fieri preterea poteſt vt patri dño ve nichil debeat[a].

¶ De peculio deducit̄ id ad qḋ quis ex doloſa difficultate tenet̄.h.d.B. Idē.

ALius[b] dūtaxat de peculio:ali⁹ tributoria ſ̄ui noĩe cū dño agit. queſituẜ eſt an deducere dn̄s de peculio debeat qḋ tributoria agenti preſtaturus[c] ſit. Reſpõdi[d] ꝙ tributoria actione tunc demū agi põt[e] cū dñs in diſtribuendo precio mercis edicto pretoris nõ ſatiſfecit.i.cū maiorem partē debiti ſui deduxit[f] q̃ creditoribus tribuit.veluti ſi cū in merce.xxx.fuiſſēt in quā ipſe quidē.xv.crediderat.duo aũt extranei.xxx.tota.xv.d̄duxerit.⁊ creditorib⁹ reliqua.xv.dederit:cū deberet ſola decem deducere:⁊ extraneis dena[g] tribuere. Cum igit̄ hoc fecit:nec intelligēd⁹ eſt.ſeruum[h] a ſe liberaſſe eo ꝙ quinq̃ adhuc nomine ei⁹ tributoria actione preſtaturus ſit.quare ſi agi de peculio ceperit(cum forte extra mercē peculiū eēt)quiq̃ tãq̃ adhuc creditor ſ̄ui d̄ducere debebit

c ¶ Preſtaturus.reſpondeo non.

d ¶ Reſpondi.non ad primam: ſed quandam aliam orditur quam ſoluit.

e ¶ Poteſt.ꝓpter doloſam diſtributionē:quia ⁊ ꝓpt ſcientiā tantum tenetur tributoria.

f ¶ Deduxit.no.ꝑ.M.q̄ dixit tributoria tūc demū h̄ẜ locū cū dñs diſtribuit et male.Sed certe imo ⁊ al's dolo cõmiſſo a dño.vt.s̄.e.illud.§.minus.⁊ .§.ſi tamen.et .§.ſi mercem.et.l.ꝙ in heredē.§.ſi ſeruo. Item ⁊ ꝓpter ſcientiam nullo dolo commiſſo.

g ¶ Dena.i.x.⁊.x.⁊ ſic viginti.vt.J.d̄ le.i.ſi q̄s teſta.i.rñ.

h ¶ Seruū a ſe liberaſſe.i.ſe noĩe ſ̄ui liberaſſe: vl' dic nõ liberatū ſ̄uū ab antiquo debito:quo dño tenebatur: nõ aũt dicas ꝙ tm̄ dño ſ̄u⁹ d̄ẜ q̃tū alij tributoria actione preſtatur⁹ ē. Itē no.ꝙ vna ſolutio nõ parit duos cõtrarios effect⁹:et ꝙ liberetur ſ̄u⁹:⁊ ꝙ dñs alij hoc idē habeat reſtituere.ſic.J.de ſolu.qui hominem.§.ſi.

i ¶ Ceperit.ꝑ aliquē peculiarē creditorē.Ac.

¶ Quod cū eo. Qualiter i ſolidū ꝯueniamur ex ꝯtib⁹ alienis dictū eſt. nunc qualiter ipſe fili⁹ factus ſui iuris teneat̄ audi et no.ꝙ hic titul⁹ ⁊ ſequēs circa filiūfa.tm̄ reſtringunt̄. Iteẜ no.ꝙ actio ex eo ꝙ ſui iurẜ ſit fili⁹ admittit̄ d̄ iure ciuili cū ſit ali⁹:ſed per p̄torem reſtituit̄ ꝑ titulū illū.s̄.d̄ ca.di. Per hūc autē poſtea modificat̄ vt.J.eo.l.ij.et ſic ē vnū b̄ñficiū in reſtituendo:et aliḋ in modificando.

Solutõ vna duos ꝯri os effectus nõ parit.

¶ Qḋ cū eo qui i aliena poteſtate eſt negociū geſtū eē dicet̄. Ti. v. G al⁹

OMnia[k] ꝓconſul[l] agit[m]: vt q̄ ꝯtraxerit cū eo[n] q̄ i aliena poteſtate ſit etiã ſi deficiēt ſuꝑiores actiones.i.exercitoria/ iſtitoria/ tributoria ve:nichilominus tñ iquãtū ex bono ⁊ equo res patitur ſuū ꝯſequat̄[o].ſiue enim iuſſu ei⁹ cuius in poteſtate ſit negocium geſtū fuerit:in ſolidū eo nomine iudicium pollicetur:ſiue nõ iuſſu. Si tñ i rē eius verſum fuerit eaten⁹ introducit actionem:quatenus in rem eius verſuẜ fuerit:ſiue neutrum eorum ſit/de peculio actionem conſtituit[p].

¶ In caſibus hic expreſſis filiuſfa.ſui iuris effectus tenetur inquantum facere poteſt. h.d.B. Vlpian⁹.

AIt pretor[q] in eum qui emãcipat⁹ aut exheredat⁹ erit: q̄ve abſtinuerit ſe ab hereditate eius cuius in poteſtate[r] cum is moritur fuerit:eius rei nomine que cõtracta cū eo erit cū is i ptãte eēt/

OMnia. que ſunt agēda in iure ciuili. vt.s̄.d̄ iuſti.⁊ iur.l.ius autẜ.§.ius pre.Accur.

l ¶ Procõſul.i. pretor.vt.s̄.de alie.iudi.mu.l.i.

m ¶ Agit.ꝓponendo edicta.

n ¶ Cū eo.ſ.filio

o ¶ Suū cõſeq̄t .i.debitū ſibi.ſic s̄.ſi cer.pe.l.ſi et me.⁊.J.ꝓ ſocio.l. cū duob⁹.§.idem rñ.at ꝓprie ſuẜ d̄r qḋ vēdicare p̄t vt.s̄.d̄ rei vē.l.ſolū.§.meum.Ac.

p ¶ Actionem conſtituit.etiam in hoc caſu nõ ſolū in predictis caſibus.azo.⁊ hec explicantur proxime infra per diuerſos ti.Ac.

AIt p̄tor.hic no.ꝙ filius dū eſt in ptãte i ſolidū tenet̄ de ſuis ꝯtib⁹.vt.J.de pecu.l.ſi q̄s cū filio.et.l. et iḋ.⁊.s̄.de iudi.l.tã ex ꝯtib⁹.ſed qñ fit ſui iuris regulariter cõuenit̄ inquãtū facere põt.ſ Jo.vt hac.l.fallit aũt.vt.J.eo.ſed ſi ex pte.in p̄n.⁊ .§.i.⁊ .§.q̄q̃.Meli⁹ videtur econtra ꝙ in totum fiat reſtitutio quando emancipatur per illum titu.de ca.di.vt argu.s̄. de mino.l.qḋ ſi minor.§.reſtitutio.fallit autem in caſibus ſex:q̄ hac l.dicuntur in quibus modificatur.

r ¶ Cuius in poteſtate.ſecus ſi poſtea.vt.J.l.pri.i ſi. ⁊.J.ti.i.ſi filius.§.ſi.⁊.l.ergo.

ſiue ſua[a] voluntate: ſiue iuſſu eius in cuiꝰ ptãte erit ɔtraxerit: ſiue in ipſiꝰ peculiũ: ſiue in pſimoniũ eiꝰ cuiꝰ i ptãte fuerit ea res redacta[b] fuerit: actionẽ cauſa cognita dabo in id qđ facere pōt. ¶ Sʒ ⁊ ſi cõtra emãcipationẽ ſui iuris factus[c] ſit: vel in adoptionẽ datus[d]/deinde pater naturalis deceſſerit. Itẽ ſi quis ex minima[e] parte ſit heres inſtitutus equiſſimũ eſt cauſa cognita etiã in hunc dari actionẽ i id quod facere poteſt.

¶ In hac actione deducitur qđ debeť creditoribus priuilegiatis vel poſtea cõtrahentibus non aliis. B.

Idẽ

SEd an hic detrahi debeat qđ aliis debetur tractari pōt: ⁊ ſiqdem ſint creditores qui cũ eſſet aliene poteſtatis cum eo ɔtraxerũt: recte diceť occupantis meliorẽ eſſe cõditionẽ: niſi quis priuilegiatus veniat. huius enim nõ ſine rõne prioris[f] rõ habebitur. ꝙ ſi q̄ ſint qui poſtea ꝗ̃ ſui iuris factus eſt cũ eo ɔtraxerint: puto horum rationem habendam[g].

¶ Inſtitutꝰ ex parte nõ modica pōt conueniri inſolidum vel pro hereditaria portionẽ et interduʒ hʒ bñficiũ ne ɔueniať vltra ꝗ̃ facere poſſit. B.

Idem.

SEd ſi ex pte nõ modica ſit hẽs ſcriptus filius: in arbitrio eſt creditoris vtrum pro portione hereditaria[h]: an inſolidũ eum cõueniat. Sed et hic[i] iudex eſtimare debet ne forte in id quod facere poteſt debeat cõueniri[k]. Interdũ aũt et ſi exheredatus filius vel emancipatus ſit: inſolidum actio aduerſus euʒ dabitur: vtputa ſi patrẽfa. ſe mentitus eſt cum ɔtraheret cũ eo. nã lib. ij. dig. Marcellus ſcripſit: etiã ſi facere non poſſit ɔueniendũ ꝓpter mendaciũ[l]. Quãꝗ̃ autẽ ex ɔtractu in id qđ facere pōt actio in eũ datur: tñ ex delictꝰ inſolidum[m] conuenietur.

¶ Beneficiũ huiꝰ edicti nõ tranſit ad heredẽ filij. B.

¶ Soli aũt filio ſuccurritur: non etiam heredi eius[n]. naʒ ⁊ papi. li. viij. queſtionum ſcripſit in heredem filij inſolidũ dandam actionem.

¶ Iſte. §. legiť duobꝰ modis tene primã lec. ſm quã. h. d. In hac actiõe tpis rõ habeť: ⁊ ſnīe tempus inſpicitur. bar.

¶ Sʒ an etiã tpis haberi debeat rõ: vt ſiquidẽ ex cõtinẽti cũ filio agať: deť actio i id qđ facere pōt. ſi ṽo poſt multos annos nõ debeat idulgeri. et michi videť rõnẽ habẽdã eẽ[o] in hoc ei cauſe cognitio vertiť

¶ Qui ſemel egit nõ pt iterũ ad actionẽ ex noua adiectiõe agere niſi ꝓhabita reſtitutiõe ex cã iuſti erroris. h. d. quod dic vt. l. habebat. ſ. ti. ij. Bar.

a ¶ Sua. ſ. filij ſpõtanea: ſʒ nõ pris. b ¶ Redacta fuerit. hec aũt tũc ingrunť qñ pr ɔueniret. h aũt filius ɔuenitur. c ¶ Factꝰ ſit. ꝑ dignitatẽ: vt qꝛ patriciꝰ vľ cõſul eſt factꝰ: aut epõs. vt in auť. ɔſti. q̄ de dig. col. vi.
d ¶ Datus. hoc caſu diſſoluiť ius pa. po. vt inſti. q. mo. ius pa. po. ſol. §. pe. ⁊ ad bona iſtiꝰ patris. ſ. naturalis de quo loquiť pōt vocari ꝑ vñ cog. vt inſti. đ here. ab inteſta. §. ad monendi. ⁊ iđ iuſte queriť an dãneť inq̄tũ facere pōt: eo iſpecto an ſucceſſit ei ex modica pte per teſtamentũ dicti pris naturalis.
e ¶ Minima. quã itelligit Jo. eſtimandã arbitrio iudicis. vel dic minimã. i. infra legitimaʒ. vt C. de inoff. teſta. ſi q̄s in ſuo. et eſt ratio huius edicti ⁊ ſupior. quia ꝓ vilibus nõ deberẽt hoies attritiones maximas ſuſtiere: vt i auť. de fide inſtrumẽ. §. fi. col. vi.
f SEd an hic. prioris. i. in pmis. vt qꝛ vxor erat que tunc dedit dotẽ: ⁊ ſolutũ aliis iſti repeterent ɔdictione ex lege: vel officio iudicis: vel ex cautione interpoſita vt. C. de priui. fiſci. l. pecuniã. ⁊ ſ. de pecu. ex facto. §. i.
g. ¶ Rationẽ habendã. vt detrahať qđ eis debeť. Sʒ hoc videť falſum: quia ſolus donator cũ ex donatiõe ɔueniť detrahit et nullꝰ alius vt. ſ. de reg. iur. l. inter eos. §. is quoq̄. ⁊ l. exheredatuʒ §. i. que ſunt ſ. Itẽ q̄re detrahiť poſterioribꝰ nõ pmis ſol. hic vñ inducitur ɔtra creditores poſteriores. ſ. ꝙ primi admittũť ad agenduʒ: qꝛ de iure nõ debẽt admitti cũ ius ſuũ ꝑ ca. di. debitoris ꝑdiderint. vt. ſ. de capi. di. l. ij. vñ hoc ꝑ eis induciť. vt et ſ. de iureiurã. l. eũ q̄. ſed adhuc nõ eſt ſolutũ ɔriũ de illis legibꝰ. vñ dic ꝙ ſolus donator detrahit qđ olbꝰ dʒ ex cã nõ ſimili: ſʒ filius nõ olbꝰ qꝛ nõ pmis: ſʒ tñ vltis: vľ aliter vt ibi. in ꝑdicta ɔũt glo. eſt rõ: qꝛ poſterioribꝰ nõ pmis deducit. Accur.
SEd ſi ex pte. hereditaria. a quo totũ poſſum petere poſſum ⁊ partẽ ſemꝑ ex ſuo ɔtu: vt hic. vľ forte pri fuerat obligatꝰ. ⁊ eũ vt hrdẽ ɔuenio. vt. ſ. l. pater
i ¶ Sed et hic. qñ pro pte hrditaria. vel dic qñ ɔuenio eũ iſolidũ ex ſuo ɔtu.
k ¶ Cõueniri. i. ſpecta parte modica ſit vel non quo ad debitum. lʒ ſit magis q̄ ad ſubſtãtiã: ⁊ ꝑ hoc videť ꝙ nõ refert q̄ ad ſubſtãtiã inſatis vel par ſit iſtitutus: qꝛ freq̄ntiã cõſiderauit.
l ¶ Propť mẽdaciũ. ſ. iſolidũ. ⁊ no. puniri mẽdaciũ: vt ſ. ⁊ ſ. đ re iudi. l. qui cuʒ ſe. et. ſ. de dolo. l. q̄d ei. ⁊ C. de calũ. l. fi. ⁊ C. ad mace. l. i. ⁊ ſi maior ſe maio. di. ſi alterius ⁊ ſ. tit. i. illud §. pe. ⁊ ſ. ad. l. aq̄l. inde neratius §. hec actio. ⁊ inſti. de fideicõ. here. §. fi. ⁊ ſ. de rei ven. l. pe. ar. ɔ ſm. ꝑ. inſti. de act. § alie ⁊ § rurſus.
Mẽdaciũ puniri dʒ.
m ¶ Inſolidũ. qꝛ nõ iuocat legẽ q̄ i eã ɔmittit. vt. ſ. đ mio. auxiliũ. i fi.
n ¶ Heredi eiꝰ. qꝛ eſt perſonale beneficiũ oim taliũ qui ſic cõueniunť: vt ſ. ⁊ ſ. đ re iudi. ſcieđ. ⁊ ſ. ſolu. ma. l. maritũ. et. l. ſequen.
o ¶ Habendam eſſe. vt ſi aliq̄ñ i illo tpe facere potuit: et deſijt dolo poſſe facere teneatur inſolidũ. aľs non vt. ſ. de re iudi. ſed hoc ita. in fi. legis. cũ ex dolo in ɔtractu adhibito inſolidum teneatur. vt. ſ. eo. eum qui. non autem puto ꝙ ſolo temporis curſu obligationis natura mutetur. vt. ſ. de ac. ⁊ obli. l. obligationum fere §. placet. alij dicunt ex curſu temporis hoc euenire vt inſolidum teneatur quaſi dilatione et beneficio priuilegiũ gaudere non debeat. et ſm eos multos ãnos vľ paucos accipe ſm arbitrium iudicis.

a ¶ Qđ iuſſu. cū ſint eedē pſone: ⁊ eadē res q̄ petit: et eadē cā vel rō petēdi: lȝ actio ſit diuerſa. vt. ī. đ excep. rei iudi. ⁊ an eadē. ⁊. ff. de iureiu. l. duobus. §. exceptio. ⁊. §. qui iurauit. niſi fuerit deceptus a domino qui ſibi a ſeruo nichil deberi dicebat: vt h̄ ſubÿcit. ⁊. ī. q̄n act. de pecu. eſt an. l. q̄ſitū. ⁊. ff. de inſti. acti. habebat. in fi. i. reſpon. Accur. iſte iuſte cāe quare debuit dānari. vt. ff. đ exerci. l. i. §. nō aūt. ⁊. §. igit. ſȝ impator in cā appellatiōis meliorē dat rōnē: q̄ ⁊ dñs erat ſolit⁹ hoc facere: ⁊ in ſuū locū ſubſtitut⁹ videbat: vt ſubÿcit. ⁊. ff. de pig. ac. l. vel vniuerſoꝝ.

m ¶ Dicebamus. nos ex parte dñi. ſ. allegando.

¶ Is q̄ de peculio egit cum poſſet qđ iuſſu: in ea cā eſt ne poſſit qđ iuſſu[a] poſtea agere: ⁊ ita pculus exiſtimat. ſȝ ſi deceptus de peculio egit: putat celſus ſuccurrendū ei: q̄ ſententia habet rationē.

¶ Bn̄ficiū hui⁹ edicti hȝ etiā locū ꝯ actionē iudicati. Bar.

Si filiusfa. viuo p[au.] pr̄e cōuent⁹ ⁊ ꝯdēnat⁹ ſit: in emācipatū vl' exhereda tū poſtea iudicati actio in id qđ facere poteſt danda eſt.

¶ Fideicōmiſſarius vniuerſalis in effectu heres eſſe vr̄. B.

¶ Sed ſi filio exheredato ex ſenatuſcō. trebelliano hereditas pr̄is reſtituta ſit / nō debebit inq̄ꝫtū facere pōt: ſed inſolidū ꝯdēnari. effectu[b] enī quo dāmō heres eſt. Sȝ ſi coact⁹ imiſcuerit ſe vt reſtituat hereditatē: pinde obſeruandū eſt ac ſi ſe abſtinuiſſet[c].

¶ Propter mendaciū perdit iſtud beneficiū. B. Vlpia.

Cum q̄ ſe patrēfa. ſimulauit ⁊ mādāre[d] aliquo ſtipulatus eſt[e]: mādati teneri Marcell' ſcripſit: cꝫuis rē preſtare nō poſſit[f]. Et ſane verū eſt teneri eum debere qui dolo fecit. hoc ēt in oibus bōe fidei[g] iudicÿs dicendū erit.

¶ Pōt agi ꝯ heredes p hereditatis portiōe vel ꝯ filiū inſolidū: ſed in cōdēnatiōe fili⁹ habebit hui⁹ edicti bn̄ficiū. B.

Pater filio pmi- [S]ce. ſit mutuā pecuniā accipere: et p epiſtolā creditori mādauit vt ei crederet ſi fili⁹ ex minima pte pr̄i heres extitit. Rn̄. eē in poteſtate creditoris vtrū filiū cui crediſſet inſolidū: an heredes p qua parte q̄ſꝫ ſucceſſiſſet mallet conuenire: ſed filius condēnat in quantū facere poteſt[h].

¶ Ex ſola patientia videt q̄s inſtitorē preponere. itē iudex appellationis pōt ſniam ꝯfirmare ex noua cā. h. d. Barto.

Vlpian⁹ primꝰ p[aul.] Titianus ꝑpoſuerat ſeruū mutuis pecunÿs dādis et pignoribus accipiēdis. ſed huus etiā negociatorib⁹[i] ordei ſolebat p emptore ſuſcipe debitū[k] et ſoluere cū fugiſſȝ hu⁹: ⁊ is cui delegatus vel obligat⁹ fuerat dare preciū ordei conueniret dñm eius noīe inſtitoris: negabat eo noīe ſe cōuenīri poſſe: q̄ nō in eā rem prepoſitus fuiſſet. cum autē ⁊ alia quedā geſſiſſe / ⁊ horrea cōduxiſſe: et multis ſoluiſſe idē ſeru⁹ pbaret: prefect⁹ annone ꝯtra dominū dederat ſniam[l]: dicebamus[m] quaſi fideiuſſorē eſſe[n] videri / cū pro alio ſolueret debitū. non ſolere autē ex ea cā in dñm dari actionem[o]: nec videt hoc dñm mādaſſe: ſed q̄ videbat in oibus eum ſuo nomine ſubſtituiſſe / ſentētiam[p] cōfirmauit imperator.

¶ Ad ſenatuſconſultum macedonianū. Ti. vj.

¶ Ex mutuo facto filiofa. nō cōpetit actio cū effectu cōtra ipm etiā factuȝ ſui iuris: quia obſtat exceptio macedo. h. d. Pau. de caſt.

Vlpian⁹. Verba ſenatuſcō. macedoniani hec ſūt. cū inter ceteras⁹ ſceleris cauſas macedo quas illi natura adminiſtrabat / etiam es alienū adhibuiſſet: et ſepe materiā peccādi malis hominib⁹ p̄ſtaret: q̄ pecuniā ne q̄d'

cu. eſt an. l. q̄ſitū. ⁊. ff. de inſti. acti. habebat. in fi. i. reſpon. Accur.

Si filiusfa. effectu. quo dāmodo cū ſucceſſerit lȝ p obliquū in ius defuncti. vt. ī. đ reg. iur. l. in pari. et. l. q̄ p ſucceſſionē. et idē ſi fuerit bonoꝝ poſſeſ. vt inſti. de bo. poſ. §. q̄s aūt. et no. hic effectuȝ plus q̄ꝫ vba attēdi. vt. ī. de pecu. l. peculiū. §. ſȝ ſi nomina. ⁊. ī. de vbo. ſig. l. nomen filiarum. §. fina.

Effect⁹ poti⁹ q̄ꝫ vba dȝ attēdi.

c ¶ Abſtinuiſſȝ. quo ad hunc titulū: et quo ad oēe damnū vitandū. vt iſti. de fideicō. here. §. ſi vo. Acc.

Cum q̄. mandāre. ⁊ ſic cōtractus mandati interceſſit.

e ¶ Stipulat⁹ ē. et illđ habuit debitum. Accur.

f ¶ Non poſſit. commode.

g ¶ Bōe fidei. ⁊ ſtricti iurꝫ idē qđ dictū eſt in ꝯtu mādati. vt. ff. e. l. ſȝ ſi ex parte. i. rn̄.

Et filio. poteſt. vt. ff. e. l. ſȝ ſi ex pte. i. rn̄.

Titian⁹. negociatorib⁹ id eſt vēditorib⁹.

k ¶ Suſcipe debitū. nō vt emēti crederet. tunc enī ſine dubio dat inſtitoria. vt. ff. đ inſti. l. in eū. §. fi. ſȝ vt emētib⁹ ſubueniret et huiret eis fideiubēdo p eis.

l ¶ Dederat ſententiam. nō fuerūt

n ¶ Fideiuſſorē eſſe. et ideo nullo mō tenet dñs. vt ī. de fideiuſ. ſed ⁊ ſi ſeruus.

o ¶ Actionē. ex fideiuſſione.

p ¶ Sentētiā. ſ. prefecti.

¶ Ad ſenatuſcō. macedo. Licet ex quolibet ꝯtu facto cū eo q̄ in nr̄a poteſtate ē tenea mur quoquo mō vt. ff. tit. i. l. i. hoc tn̄ fallit in filiofa. in duob⁹ caſibus: vn⁹ eſt i voto. vt ī. de polli. l. ſi q̄s rē §. voto. et ali⁹ in mutuo: et de hoc tractat h̄ ti. vt nō teneat. ſ. cum effectu: nec ipſe nec pat. vt. ī. e. l. i. Ac.

Verba. natura / id eſt ꝯſuetudo. q̄ eſt altera natura. vt. ī. de li. et poſthu. l. ſi q̄s poſthumos. i. rn̄. ar. tn̄ ꝯ. ī. de aqua plu. ar. l. i. §. item varus.

r ¶ Ne quid. q. d. de ſuis malis hoc dixiſſe ſufficit quod ſubÿcit: vt per hec plura det intelligere. vt in aut. quib. mo. na. effi. le. §. ⁊ qui dā. col. vi. vel dic ne q̄d amplius. i. macedo hoc ſolū dicebat poſt mortē patris ſolues. nō autē exprimebat occides eū vt ꝑmiſſionem ſeruēs in reddenda pecunia. erat ergo incertū nomēt cuȝ pr̄e ꝑmouēte bonū erat: ⁊ econtra nō: et ſic incertū: vt ſubÿcit. ac.

a ¶ Amplius. i. expreſſius.
b ¶ Incertis nominibus conſtitutis.
c ¶ Placere. populo ſenatui viſum eſt. Azo.
d ¶ Petitioqꝫ. ſ. cum effectu. eſt tñ obligatio ciuil' et naturalis: ⁊ ſic actio: ſꝫ exceptione repellitᷣ: ſicut i vel le. ſenatuſcō. vt. j. eo. qꝛ naturalis. ⁊ l. ſeq. ⁊ j. ad vell. ſi mulier in iure.
e ¶ Peſſimo. no. mala exēpla a iure etiā hūano reprobari. vt hic. et ṡ. de indi. l. obſeruādū eſt. ⁊ j. de re iudi. l. diuus. i fi. ⁊ j. ad legē corne. de ſicca. l. iij. §. ſed ex ſenatuſcō. et. j. de penis. ſi qs ali quid. §. q abortionis. et. C. de pba. l. exemplo.

Exempla mala a iure reprobant.

f ¶ Morte. naturali vel ciuili. vt. j. eo. ſꝫ iulianus. §. ſed ⁊ pater.
g ¶ Si minꝰ ceſſat. ⁊ ſic rōne futuri iterim eſt in pēdēti. vt hic. et. j. de fal. ipuberē. §. i. et inſti. q. mo. ius pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtibus. ⁊ j. qñ act. de pe. eſt anna. l. pe. ſꝫ rōne pſentis nō: cuꝫ pr̄ ſit ſeruꝰ hoſtiū. vt inſti. de iur pſo. §. ſui. Ac.
h ¶ Denegāda eſt. ar. ꝯ. j. de libe. cau. ordiata. i pn. ⁊ inſti. de interdi. §. cōmodum.
i ¶ Sit reſtitutꝰ. vt qꝛ a pdone adoptatꝰ eſt. vt. ṡ. de minori. l. iij. §. ſi qs Accur.
k ¶ Si cōſul ſit. hoc de conſule: et de alijs. xi. dignitatibꝰ. item de epiſcopali hodie corrigitᷣ: quia cū oēs ſui iuris efficiant per hmōi dignitates ceſſat macedo, vt in aut. ꝯſti.

amplius[a] diceret incertis nominibꝰ[b] crederet placere[c]: ne cui q filiofa. mutuā pecuniam dediſſet etiā poſt mortē parētis eiꝰ cuiꝰ in poteſtate fuiſſet actio petitioqꝫ[d] daretur: vt ſcirent qui peſſimo[e] exēplo fenerarent nullius poſſe filijfa. bonum nomen expectata patris ſui morte[f] fieri.

¶ Si tpe mutui facti filiꝰ non erat i ptāte pris ſpabat tñ reuerti in ptāte ex cā que retro fingit locū hꝫ hec exceptio tā iterim q̄ poſtq̄ reuerſus eſt. ſecus ſi nō eſt ſpes reuertēti. iteꝫ ſi erat in pris poteſtate lꝫ ſperaret exire: ſi tñ ex cauſa q̄ non fingit retro ſimiliter habet locum lꝫ poſtea exijt. h. d. notanter. Pau. de ca.

¶ Si pēdeat an ſit in poteſtate filiꝰ: vtputa qñ patrē apud hoſtes hꝫ: in pendēti eſt an in ſenatuſcōſultū ſit cōmiſſum. nā ſi reciderit in poteſtate: ſenatuſcōſul. locus eſt/ſi minus ceſſat[g]. interim igitur denegāda eſt[h] actio. Certe ſi arrogatus mutuā pecuniam acceperit: deinde ſit reſtitutꝰ[i] vt emāciparetᷣ: ſenatuſconſultū locū habebit: fuit enim filiuſſa.

¶ Hic ponitᷣ regula q ex mutuo facto filiofa. etiā ſi ſit i dignitate ꝯſtitutus nō datᷣ actio cū effectu. ⁊ poſtea ponuntur ſexvl' ſeptē caſus vſqꝫ ad. l. ſꝫ iulianus. primus eſt qñ habebat caſtrēſe peculiuꝫ. ſcḋs qñ mutuans credidit illū eſſe patrēfa. iuſta rōne ductꝰ. tertius qñ mutuans erat minor. xxv. an. quartꝰ qñ erat etiā ipſe filiuſſa. ⁊ mutuauit pecuniā paternā. quintꝰ qñ fuit alit ꝯtcuꝫ cum filiofa. q̄ mutuādo. qꝛ ſenatuſcō. nō hꝫ locū niſi in mutuo. in alijs ꝯtractibus nō niſi eſſent facti in fraudeꝫ mutui.

que de digni. §. nunc autē. col. vi.
V Sed q. fugantᷣ. ⁊ pr̄ nullū ius ibi hēbat. vt. C. de caſtrē. pecu. mi. l. iij. ſic ꝯ in eo teſtatᷣ filiꝰ. vt inſti. q teſta. fa. po. §. i. Itē agūt etiā ꝯ p̄reꝫ ⁊ ꝯueniūtᷣ. vt. ṡ. de iudi. l. lis nulla. Itē macedo. ceſſat. vt h ⁊ pſumitᷣ q ſep i eā cāꝫ mutuū accepit. vt. C. e. l. fi. l fi. nō aūt ab iteſtato i eo habuit heredē oliꝫ. vt. j. de caſtrē. pecu. l. iij. hodie ſic. vt i aut. de hec. ab iteſta. §. ſi igitᷣ defūctꝰ. ⁊ hec oia i q̄ſi caſtrē. itelligo. vt. j. de col. bo. l. i. §. nec caſtrēſe. ⁊. C. de ioſ. teſt. l. fi.

ſert' eſt qñ ꝯtractꝰ fuit initiatus tpe q erat in patris poteſtate qꝛ tunc ſpe future numeratiōis p ſtipulatōeꝫ ꝓmiſit: ſꝫ nūeratio facta fuit poſtq̄ exiuit patriā poteſtateꝫ. ſeptimꝰ eſt qñ filiꝰ nō recepit mutuum ſꝫ p recipiēte fideiuſſit. Pau.

¶ In filiofamil. nichil dignitas facit quominꝰ ſenatuſcō. macedonianū locum habeat. nam etiā ſi conſul ſit[k]: vel cuiuſuis dignitatis: ſenatuſcon. locꝰ eſt: niſi forte caſtrenſe peculium habeat. tunc enim ſenatuſcon. ceſſabit. Idem.

V Sed q ad quātitatē caſtrenſis peculij: cū filijfamil. in caſtrenſi peculio vice patrūfamil. fungantur[l].

¶ Cōmunis opinio que excuſat. itē in pupillo⁊ minore pſumitᷣ ignorātia. h. d. B. Idē.

S I qs patrēfa. eſſe crediderit nō vana ſimplicitate deceptꝰ: nec iuris ignorātia: ſed qꝛ publice[m] paterfa. pleriſqꝫ videbatur: ſic agebat: ſic cōtrahebat: ſic muneribus fūgebatᷣ: ceſſabit[n] ſenatuſcō.[o] vnde Iul. lib. xij. in eo q vectigalia conducta habebat: ſcripſit eſſe ſepe conſtitutū ceſſare ſenatuſcōſul. Proinde ⁊ in eo qui ſcire non potuit[p] an filiuſfami. ſit ceſſare ſenatuſcō. ait: vtputa i pupillo vel minoreꝰ[q]. xxv. an. ſed in minore cauſa cognita ⁊ a p̄tore ſuccurrēdū. in pupillo autē etiā alia ratione debuit dicere ceſſare ſenatuſcō. q mutua pecunia nō ſit quā ſine tutoris auctoritate pupillus datᷣ: quēadmodū ipſe dicit[r]. Paulus.

S I filiuſfamil. crediderit[s]/ceſſare ſenatuſcon. cū mutua pecunia nō ſit q̄buis liberam peculij adminiſtrationem habuit. non enim pdereꝰ

S I qs. publice. no. q cōmunis error excuſat. vt. ṡ. de of. pſi. barbariꝰ. ⁊ j. de acq. he. l. cuꝫ q̄dā. §. q ſi ipe. ⁊ j. de edil. edi. q̄d ſit. §. apud cecilū. ⁊ j. de ſup. le. l. iij. i fi. ⁊ j. de eo q p tutore. ptotū. — Error cōis excuſat.
n ¶ Ceſſabit. ſi mutuū talis accepit. Accur.
o ¶ Senatuſconſultum. ſi publice prſa. videbatur: ⁊ accepit mutuū.
p ¶ Scire nō potuit. rōne etatꝫ: vt ſubijcit. ⁊ j. de iur. ⁊ fac. igno. l. fi. idē tñ ⁊ ſi defctō. vt. j. e. l. pe. ⁊ ſic no. q ⁊ etatꝫ magis q̄ ſenatuſcō. rō habetur. vt. ṡ. de mino. l. vex. §. fi. Accur.
q ¶ Vel minore. dātibꝰ mutuo. ac.
r ¶ Pupillꝰ dat. vt inſti. q. ali. li. §. nunc admonēdi. Accur.
ſ ¶ Ipe dic. i ſini caſu. vt. j. l. pri. vl' qd veriꝰ eſt plane legas: vt ibi.
S I filiuſfam. crediderit. alij filiofami.
v ¶ Perdere. vt

ſ.de pac.l.contra iuris.§.ſi filius.
a ¶ Uendicationē.vt.j.eo.ſi pr̄.§.i.et ꝯſumpta pecunia ꝯdictōēʒ ſine cā hʒ:ſed ⁊ ſi agat ex ꝯtu filij nō dʒ repelli q̄ſi ratū videat̄ habere. Accur.
b ¶ Emptiōis. quia emit a me.
c ¶ Pecunia.q̄ fuit deducta i cōfeſſione mutui.
d ¶ Ceſſat ſenatuſcō.origie iſpecta.vt.C.e.l.iij.et .j.e.l.iul.§.pide.⁊ l.ſi ꝗ.⁊huic dicto cōtinua.l.primā.
e ¶ Stipulatus ſim.qꝺ ꝯfitebatur ex cauſa mutui.
f ¶ Crediderī.i. numerauerim.
g ¶ Capite.per emācipationem.
h ¶ Uel al's.vt ꝑ dignitateʒ. Et ſic no.ꝙ morte prīs vel dignitate filio facto ſui iuris nō dr̄ capite minui. ſec⁹ ſi deportatiōe vel emācipatiōe q̄ fit ꝑ imaginariaʒ vēditiōeʒ.vt.ſ.de capi.dimi.l.iij. §.i.et ſic itelligit̄ qꝺ eſt iſti.de capi.dimi.i pn̄.⁊.ſ.de capi.dimi.l.i.q̄ ſunt ꝯ.q̄ nō q̄libet mutatio ſtat⁹ facit capite minui:ſʒ q̄ facto tali vt dixim⁹ interuenit.
i ¶ Quia mutua.ſic eſt ꝯ ſi filius ſtipulatur qꝺ poſtea emācipatus numerat. naʒ ſibi nō pn̄ q̄rit̄.vt .j.de ꝟ.ob.q̄dā cū filium.§.ſi.
Quia qꝺ. hec lex cōtinuat̄ ei qꝺ ē.l.ſ.pri. §.is aūt.vl'etiā.pri.
l ¶ Nō ad ꝟba. reſtrigit̄ ḡ appellatio generis circa ſpēm. ſic et al's ſ.ꝺ adop.l.ij. §.i. in prin.⁊.ſ.de re.cre.l.ij.§.i.⁊ no.in ſti.de iur.natu.§. ſed quotiens.

peculiū pr̄ ꝯcedit cum peculij adminiſtrationē ꝑmittit.et iō vēdicationē[a] nūmorꝝ patri ſupereſſe ait. ¶ Is aūt ſol⁹ ſenatuſcō.offendit q̄ mutuā pecuniā filiofa.dedit:nō qui al's ꝯtraxit:puta vēdidit/locauit/vel alio mō cōtraxit.nā pecunie datio ꝑniciosa parētib⁹ eorum viſa eſt:et ideo ſi in creditum abij filiofami.vel ex cauſa emptiōis[b]: vel ex alio ꝯtu in quo pecuniaʒ nō numeraui et ſtipulat⁹ ſim:lʒ ceperit eſſe mutua pecunia[c]: tn̄ quia pecunie numeratio nō ꝯcurrit/ceſſat ſenatuſcō.[d] qꝺ ita demum erit dicēdum ſi nō fraus ſenatuſcō.ſit cognita:vt qui credere nō potuit:magis et venderet vt ille precium haberet in mutui vicem.

¶ Tempus numeratiōis nō tempus ſtipulationis ſeu mutui inſpicitur. h.d. Bar.

¶ Si a filiofa.ſtipulat⁹ ſim[e] ⁊ prīfamil.facto crediderim[f]:ſiue capite[g] diminutus ſit ſiue morte prīs:vel al's[h] ſui iuris ſine capitis diminutione fuerit effect⁹:debet dici ceſſare ſenatuſcō.quia mutua[i] pecunia iā patriſa.data eſt. Sceuola.

Quia qꝺ[k] vulgo dicit̄ filiofa. credi nō licere:nō ad verba[l] ſed ad numerationē referendū[m] eſt. Paulus.

Ergo hic et inſolidum[n] dānabitur non in id qꝺ facere poteſt. Sceuola.

Contra[o] etiā recte dicetur:ſi a prefa. ſtipulat⁹ credas poſtea filiofami.facto ſenatuſcōſulti poteſtatē excedam:quia expleta eſt ſubſtantia obligationis[p].

¶ Filiuſfa. fideiubendo obligatur niſi factū fuerit in fraudem.idem eſt in conſtitutione duorum reorum. B. Ulpia.

Item ſi filiuſfami.fideiuſſerit:neratius lib.j.⁊ ij.rn̄ſorꝝ ceſſare ſenatuſcōſultum ait.⁊ celſus lib.iiij.

¶ Ille dr̄ re⁹ ꝑncipal' ad quē ꝑuenit tota pecunia lʒ obligauerit ſe vt fideiuſ.⁊ ecōuerſo. ille dicit̄ fideiuſſor ad quē nō ꝑuenit:ſʒ ſe obligauit ꝑ principali. Pau.de ca. Idem.

Sed iulian⁹ adijcit:ſi colorq̄ſit⁹ ſit:vt filiuſfa.q̄ mutuā pecuniam accepturus erat fideiuberet alio reo dato:fraudē ſenatuſconſulto factā nocere:et dandā exceptionē tā filiofa.q̄ʒ reo:q̄m ⁊ fideiuſſorib⁹ filij ſubueīt. ¶ Idē ait ſi duos reos accepo filiūfa.⁊ titiū cū ad filiūfami.eſſet peruētura pecunia. ideo autē reū titiuʒ acceperim:ne quaſi fideiuſſor[q] auxilio ſenatuſconſulti vtat̄: vtilē eſſe exceptōēʒ aduerſus fraudem[r] dādam.

¶ Fili⁹ pōt mutuū in cām patris accipe lʒ nō poſſit reo patris obligare. h.d. Bar.

¶ Sed ⁊ ſi filiuſfa.pr̄e ſuo relegato: vel longo tp̄e abſente dotem ꝑ filia[ſ] ꝑmiſerit:⁊ rem patris pignori dederit[t]: ſenatuſcō.ceſſabit[v]:prīs tamē res nō tenebitur[x].plane ſi prī heres extiterit filiuſfa.⁊ pignus perſequatur:exceptione doli ſummouebitur[y].

¶ In hoc ſenatuſcō. ꝟbū pecunie accipit̄ ſtricte niſi fraus interuenerit. Bar.

¶ Mutui dationē nō ſolū numerate pecunie:verꝫ oīm que mutuo dari pn̄t an accipe debeam⁹ videndū eſt:ſʒ verba videtur michi ad numeratā pecuniam referri. ait enim ſenatus mutuaʒ pecuniā[z] dediſſe. Sed ſi fraus ſit ſenatuſcon. adhibita:puta frumēto:vel vino:vl' oleo mutuo dato:vt his

m ¶ Referendum.credere vel credi. Accur.
Ergo.inſolidum.quia cum patrefamil.facto cōtraxit.vt.ſ.titu.i.l.iij.in ſi. Accur.
Contra.i.ecōtrario. Azo.
p ¶ Obligationis.i.ſtipulationis. vt.j.de noua. cū enim. Accur.
Sed iul.quaſi fideiuſſor. vt.j.e.ſʒ ſi pr̄.§.nō ſolū. ḡ ⁊ h ſubuenit̄ vtriqꝫ:cū reus loco fideiuſſoris ſit:⁊ fideiuſſor loco rei. vt.j.ad vell. q̄uis.§.ſi cū eſſeʒ.
r ¶ Aduerſus fraudeʒ.hoc facit ꝑ eo qꝺ dixim⁹.j. ad vell.l. vir vxori.in ſi.
ſ ¶ Pro filia.ſʒ prīs. vt.j.e.filiuſfa.vel ſua:cū ⁊ illud ſit ſui patris on⁹.vt.j.dein rem ver.⁊ ideo.§.ſi.
t ¶ Dederit.ꝑ pecunia quā accepit mutuo in eādem cauſam.
v ¶ Ceſſabit.ſi accipiat mutuaʒ i eam cauſam.
x ¶ Nō tenebit̄. ar.ꝯ.j.qui.ca.pig.ta.cō.l.ſi gratuitā.§.ſi.ſed diuerſus caſus eſt.
y ¶ Summouebitur. vt.ſ.de pig. ac.l.rem alienā.⁊ ſic no.ꝙ aliq̄d potuit defūct⁹ qꝺ heres nō pōt.vt h.et ſ.de ꝯdi.ide.ſi nō ſortem.§.ſi filius. Itē no.ꝙ doli exceptio eſt in perſonā ex parte proponentis.⁊ ſic eſt ar.ꝯ.j.ꝺ excep.doli.l.ij.§.i.
z ¶ Mutuā pecuniā.⁊ ſic no.pecuniā ſtricte h accipi.al's ꝑ his q̄ cōſiſtūt pōdere nūero vl' mēſura.vt.j.de leg.i.tal'.al's ꝑ q̄libet re.vt.C.de cōſti.pecu.l.ij.i ſi. Pecūie ꝟbū diuerſimode capit̄.

diſtractis fructibus vtereť pecunia:ſubueniēduꝫ eſt filioſa.
¶ Si filiꝰ in alteriꝰ erat poteſtate cū mutua dareť:nunc[a] in alterius eſt: mens ſenatuſcō. non ceſſat:dabitur itaqꝫ exceptio. Sꝫ ⁊ ſi pr̄i eiꝰ nō moꝛs:ſꝫ alia cauſa īciderit quominus ſit in ciuitate[b]:dicendū eſt ſenatuſconſulto locum eſſe.
¶ Hec exceptio eſt in rem et parte eiꝰ cui opponiť.h.d.B.
¶ Non ſolū ei q̄ mutuā pecuniā dediſſet:ſꝫ et ſucceſſoꝛibꝰ eiꝰ denegāda eſt actio.proinde ⁊ ſi aliꝰ mutuā dedit:alius ſtipulatꝰ eſt : dabiť aduerſus eū exceptio[c] lꝫ hic nō dederit: Sꝫ ⁊ ſi alteruť coꝝ ignoꝛauit in patris eē poteſtate : verius dicēdū eſt vtriqꝫ alteriꝰ ſcientiā nocere[d]. Idē eſt et in duobus[e] reis ſtipulandi[f].
¶ In duobꝰ reis debendi inſpicitur conditio eius ad quē pecunia peruenit.h.d.B.
¶ Item ſi duos filioſfa.accepero reos:ſꝫ alteꝝ putaui patrēfa.intererit ad quem[g] pecunia ꝑuenerit:vt ſi eū ſciui filiū famil.ad quē ꝑuenit pecunia exceptione ſummouear. ſi autē ad eū quē ignoꝛē:non ſummouear. Siue autē ſub vſuris mutua data ſit ſiue ſine vſurꝫ: ad ſenatuſconſultū ſpectat.
¶ Hec exceptio competit filioſa. ⁊ fideiuſſoꝛibꝰ eius non tamē ei qui inſtitoꝛē pꝛeponit tacite vel expꝛeſſe. B.
¶ Quāqꝫ aūt nō declaret ſenatꝰ cui exceptionē det: tamē ſciendū eſt ⁊ heredē filij ſi paterfa.deceſſerit[h]:⁊ patrē eiꝰ ſi filiuſfa.deceſſerit exceptione vti poſſe. ¶ Intēdū tn̄ ⁊ ſi ſenatuſcō.locꝰ ſit:tn̄ in aliū dať actō[i]:vtputa ſi filiuſfa.iſtitoꝛ[k] mutuā pecuniā accepit. ſcribit em̄ Iuľ lib.xij.ipſum q̄deꝫ inſtitoꝛē[l] exceptione ſenatuſconſul.vſurū ſi ꝯueniať: ſꝫ inſtitoꝛiā actionē aduerſus euꝫ qui pꝛepoſuit cōpetere.quāqꝫ inq̄t ſi ip̄e pater eū pꝛepoſuiſſet merci ſue: vel rē peculiarē exercere paſſus eſſet:ceſſaret ſenatuſcō.quoniā patris volūtate ꝯtractum videtur.nam ſi ſcit eum negociari etiam hoc permiſiſſe videtur[m]: ſi non nominatim ꝓhibuerit merces[n] accipere.
¶ Si pecunia in rem pr̄is vertať vel ꝓbabilem ſtudioꝝ cauſaꝫ:hec exceptio ceſſat. Bar.
¶ Pꝛoinde ſi acceperit pecuniā ⁊ in rē pr̄is vertit:ceſſat ſenatuſcō.patri em̄ nō ſibi accepit. Sed et ſi ab initio non ſic accepit : verū poſtea in rē patris vertit:ceſſare ſenatuſcon. Iuľ li.xij.dig.ſcribit.itelligēdūqꝫ[o] ab ītio ſic accepiſſe vt ī rē pr̄is verteret: nō tn̄ vertiſſe videbiť ſi mutuā pecuniā acceptā patri in pꝛopꝛiū[p] debitū ſoluit. et ideo ſi pr̄ ignoꝛauit[q]

s ¶ Nunc.cum conuenitur.Accur.
b ¶ In ciuitate.nō dicas ꝙ deſierit eſſe ciuis:quia ſic filius eſſet ſui iuris ⁊ ceſſaret macedonianū. vt iſti.qui.mo.ius pa.po.ſol.§.cum autem.erat ergo relegatus.
c ¶ Aduerſus euꝫ exceptio. hoc q̄n ille q̄ fuit ſtipulatꝰ vt ꝓcuratoꝛ fecit. ſecꝰ ſi iure delegatiōis: quia tūc nō obijcit exceptiōeꝫ ei cui eſt delegatus. vt .ſ. de noua.l.ſi q̄s delegauerit.⁊ l.doli.q̄ ſunt ꝯ̄ne: niſi ille cui ē delegatio facta lucratiuā cāꝫ haberet. vt .ſ. de excep.doli.l.iuľ. Itē nota īſpici originē. ſicet .ſ. e. ſi filiꝰ.§.is autem.Accur.
d ¶ Nocere.nota vniꝰ ſciaꝫ alteri nocere.arg.ꝯ̄.ſ.de iur.et fac.igno.l.iniq̄ſſimū.imo eꝫ ignoꝛātia alteriꝰ alteri deberet ꝓdeſſe. vt .ſ. q̄.ad li.ꝓcla.nō li.l.fi.⁊ ꝯ̄ libe.cau.l.liberis §.ſi dno.q̄ ſūt ar.ꝯ̄. Itē nota ħ hāc exceptiōeꝫ eē in rē et ꝑte eiꝰ cui opponiť. ſecꝰ in exceptiōe doli. vt .ſ. de doli excep.l.ij.§.⁊ q̄d ē illud. ⁊ §.plane.i fi.§.et dixi.ſ. de dolo.ſꝫ ſi ex dolo.in fi.
e ¶ In duobꝰ.q̄ idē mutuū a filio ſunt ſtipulati: qđ vel alter eoꝝ:vel aliq̄s tertiꝰ fecit.
f ¶ Stipulandi. foꝛte diſtincto eo ſm̄ Azo.ſint ſocij: an nō.vt .ſ. de ar.bi.l.ſi duo.Ac.
g ¶ Intererit ad quē.imo nō videť intereſſe:vtputa cū ab illo quē ſciui filiūfa.debeā repelli:ꝑuenerit ad eū pecunia vel non ꝑuenerit.ab alio vero quē credebā patrēfa.nō debeā repelli ꝑuenerit ad eū pecunia vel nō ꝑuenerit.vt .ſ. eo.l.penul. R̄n.intereſſe dr̄ iō q2 ſi ꝑuenerit ad eū pecunia quē ſciui filiūfami.repellar ⁊ ab eo ⁊ ab alio:q2 ꝓ̄ſumiť aliꝰ q̄ſi fideiuſſoꝛ acceptꝰ:cū ad eū nō ꝑuenerit pecunia:ſꝫ fraude obligauerim eum pn̄cipaľr ne hēat exceptōeꝫ. ar.ſ.ad velľ.l.vir vxoꝛi.§.vlti.⁊ .ſ. de in rem ver.ſi ꝓ patre.§.vlti.⁊ .ſ. e.l.§.idem ait ſi duos.⁊ ita ſimilitudo eſt in hoc ad ſupioꝛē caſum,ſi autē ꝑuenerit ad eū quē credidi eſſe patrēfa.ab eo nō repellar:q2 ⁊ pn̄cipaľr ſuo noīe videť obligatꝰ fuiſſe:nec ab illo quē ſciui filiūfa.q2 nō ex cā mutui: ſꝫ fideiuſſiōis teneri videť:q̄n lꝫ cū eo ꝯ̄here.vt .ſ. eo.quia.⁊ l.itē.⁊ .ſ. ti.i.licet.§.ſed ſi filiꝰ.Quid ſi ꝓ parte ꝑuenit ad vnūquēqꝫ. R̄n.idē in parte q̄ ad ptē diſtinguēdū eſt. vt ī ꝓdi.l.ſ. ad velľ.vir vxoꝛi.in fi. Itē no.hic ꝙ īgnoꝛātia ꝓdeſt . vt .ſ. e.ſi q̄s patrēfa. ⁊ .ſ. ad ſille.ſi q̄s ī graui. §.fi.et .ſ. de iuris.l.eū q̄.§.fi. ⁊ .ſ. de iur.fiſ.nō intelligiť.§.ſi q̄s palam.Accur.
h ¶ Si pr̄familias deceſſerit.i.ꝑ deceſſerit:vľ dic ſi ipſe filiꝰ deceſſerit pr̄fa.i.ſui iuris factꝰ. al's em̄ nō pōt hr̄e hr̄dē. vt inſti.q̄ teſta.fa.poſ.§.i.
i ¶ Dať actio. ſic eſt ⁊ q̄ncūqꝫ fideiuſſoꝛ itercеſſerit aīo donādi. vt .ſ. e.ſꝫ ſi pr̄. §.non ſolum.⁊ ſic not.ꝙ vbi pn̄cipale non tenet:tenet tn̄ acceſſoꝛiuꝫ.vt .C. de pre.mino.et ſi is. Sꝫ certe hic tenet pꝛincipale:lꝫ exceptionē habeat.vt .ſ. e.l.q2 naturaľ.
k ¶ Inſtitoꝛ.extranei.
l ¶ Inſtitoꝛē.i.filiū pꝛepoſitum.
m ¶ Etiā hoc ꝑmiſiſſe videť.vt ħ ⁊ .ſ. de iſtito.l.cuicūqꝫ.§.ſed ſi pecuniā. ⁊ §.idēqꝫ.⁊ l.ſed et ſi pupillus.§.ſꝫ ⁊ ſi quis noluit.ſꝫ ꝯ̄.C.de exerci.l.i.ſo.intelligiť illa ſm̄ ꝑdictas.
n ¶ Merces.quia per conſequens nec mutuum.
o ¶ Intelligendūqꝫ.pꝛeſumptione iuris et de iure.vt ar.ſ.de re.du.quedam.
p ¶ In ꝓpꝛiū.i.in id qđ debebat ipſe filiꝰ patri. ſecus ſi ꝑdiderit : q2 tūc videť verſa:ex q̄ eo aīo accepit. vt .ſ. de ſolu.l.i pupillo.i fi.
q ¶ Ignoꝛauit.idē ſi ſciuit.vt .ſ. ti.i.l.iij.§.cui.niſi i fraude fuerit:q2 tūc de dolo teneť.vt .ſ. de dolo.ſi ſeruꝰ. teneť etiā de peculio:ſꝫ cū pr̄ ſine exceptiōe pōt exigere a filio.q̄re hꝫ locū macedo. vt .ſ. e.l.§.ſi filius? R̄n.quia pater nō pactionē exigit a filio.

adhuc ſenatuſcō. locus erit: ¶ Qḋ dicit[a] in eo qui ſtudioꝝ cā abſens mutuā pecuniā acceperat/ ceſſare ſenatuſcō. ita locū habet: ſi ꝓbabilē[b] modū in mutua pecunia nō exceſſit: certe ad eā q̄titatē quā pater ſolebat[c] ſubminiſtrare.

¶ Hāc exceptionē ceſſare facit ī neceſſariā cāz acceptio. ⁊ pr̄is ſolutio ⁊ pignoris datio vſq; ad pignoꝝ q̄titatē. Bar.

¶ Si filiuſfa. accepit mutuā pecuniā vt eū[d] liberaret: qui ſi peteret[e] exceptiōe nō ſummo ueretur: ſenatuſcō. ceſſabit exceptio. Hoc amplius ceſſabit ſenatuſcō. ſi pr̄[f] ſoluere ceperit qḋ filiuſfa. mutuū ſumpſerit/ quaſi ratum habuerit[g]. Si paterfa[h]. fact⁹ partē ſoluerit debiti[i]: ceſſabit ſenatuſc[k]. nec ſolutū repetere pōt. Paul⁹.

Cum tamen a curatore[l] per ignorantiā ſolutū ſit: repeti poteſt[m]. Vlpia.

Sed ſi paterfa. factus rem pignori dederit: dicēdū erit ſenatuſcō. exceptionē ei denegandam[n] vſq; ad pignoris q̄titatem.

¶ Filius pōt ſoluere mutuā pecunīā ad hoc ſibi donatam ſecus in donata ſimplr. Bar.

¶ Si ab alio donatā ſibi pecuniā fili⁹ creditori ſoluit: an pr̄ vēdicare vl̄ repetere poſſit videndū: ⁊ ait iulia. ſiqḋē hac ɔditione donata ſit ei pecunia vt creditori ſoluat: videri a donatore pfectā ꝑtin⁹ ad creditorē ⁊ fieri nūmos[o] accipiētis Si ꝟo ſimplr ei donauit: alienationē eoꝝ filiū nō habuiſſe. ⁊ idō ſi ſoluerit: ɔdictiōez pr̄i ex omni euentu[p] competere.

¶ Hec exceptio cōpetit filijs vtriuſq; ſexus etiam pecunia extante.[q] h.d.B.

¶ Hoc ſenatuſcō. ⁊ ad filias q̄q; fami. ꝑtinet: nec ad rē ꝑtinet ſi affirmet ornamēta ex ea pecūia cōparaſſe. nā ⁊ ei q̄q; q̄ filiofa. credidit/ decreto ampliſſimi ordinis actio denegatur: nec itereſt ɔſumpti ſint nūmi an extēt⁹ ī peculio: multo igit magis ſeueritate ſenatuſcon. eius[r] cōtractus improbabit q̄ filiefa. mutuū dedit.

¶ Hec exceptio ɔpetit filijs ⁊ eoꝝ itercessorib⁹ niſi aio donādi itercesserit. Et qꝛ ē odio ſa ſolutū idebite ñ repetit. b.

¶ Nō ſolū filiofa. ⁊ pr̄i ei⁹ ſuccurrit: verū fideiuſſori[ſ] quoq;

a ¶ Qḋ dicit. ſ. regulariter vt hic. ⁊ C. eo. macedoniani et hoc ſui fauore ne fame pereat. nō odio cū ſit ꝓbabilis abſentia. vt hic. ⁊ ff. ex qui. cau. maio. necnon. Accur.
b ¶ Si ꝓbabilē. nō vltra vt hic. ⁊ ff. de in rem ver. l. iij. §. proinde. ⁊ ff. de exerci. l. fi. §. queritur. ⁊ ff. de pigno. ac. ſi ſeruos. ⁊ ff. de religio. at ſi q̄s. §. hec actio. qḋ ḡ ſi vltra Rñ. nō vitiari vtile ꝑ inutile. vnde vſq; ad moduz ꝓbabilē repeteret. vt ar. C. de dona. l. ſi q̄s argētū. §. ſ; in his omnibus.
c ¶ Solebat. qḋ ergo ſi nil ſbminiſtrabat cum ſit diues vel nō vſq; ad ꝓbabilē modum Rñ. iſpicio qḋ dz cōſueſcere. vt arg. ff. de iudi. ſi lōgi⁹. §. i. in fi. ⁊ ſ; hoc dic ſolebat. i. ſolere debebat. Item cū vtiliter fecerim cogit hr̄e ratū. vt ff. de nego. geſt. l. pōponi⁹. Itez qḋ ſi eſt ɔ̄ volūtatem patris in ſcholis Rñ. ſꝑ tenet: niſi ſpāliter ꝓhibeat. vt. C. d̄ neg. geſ. l. fi. vel dic vſq; ad q̄titatem quā domi expēſur⁹ erat pr̄ indiſtincte tenet. vt. ff. de in rem ver. l. iij. §. ꝓinde in reſiduo ſi ignorē eū eē ɔ̄ volūtatē pr̄is: qḋ ſꝑ preſumit me ignorare. vt. ff. de ꝓbatio. l. verius. ſilr tenet ſi ſciam: tūc ſi ſtudeat tenet pr̄ quaſi vtiliter: cū ſit leticia pr̄is ſciētia filij. vt in aut. cōſti. q̄ de dig. §. gn̄aliter. ſi vero nō habeā actionē. vt in dicta. l. C. de neg. geſ. l. fi. ⁊ ff. de neg. geſt. itē ſi cū. in fi. ipe tñ filius cōuenit. Itē quid ſi eſt minor. xxv. annis filiuſfa. Rñ. pater tenet: ſ; ⁊ ipe niſi reſtituat. vt. ff. de mino. l. non oia. Quid ſi pr̄ miſerat ei pecuniā ⁊ ego ignorē. Rñ. ago. vt. ff. ꝓ ſuo. l. fi. ⁊ ff. de iſti. l. ſ; ⁊ ſi pupil. §. ꝓſcribere. in fi.

Filij ſciētia leticia pr̄is

d ¶ Vt eum. i. ſe ab eo.
e ¶ Peteret. ſ. ꝑ actionē. alr̄ ɔ̄. ff. e. l. §. interdū. in fi.
f ¶ Pater. ſcilicet filij.
g ¶ Quaſi ratū habuerit. hoc cāu etiā ratihabitio mādato cōparat. vt. C. e. l. fi. i. reſpon.
h ¶ Si paterfa. factus. ſ. q̄ filiuſfa. erat.
i ¶ Debiti. ante contracti.
k ¶ Ceſſabit ſenatuſcōſul. in reſiduo quaſi approbauerit. vt hic. ⁊ in aut. de heredi. ⁊ falci. §. non aūt. ⁊ ff. de iudi. fideicō. in fi. ⁊ C. de cōditio. indebi. l. indebitū. in fine. ⁊ C. de re iudi. l. ad ſolutionē. Itē niſi i reſiduo ceſſaret: qḋ ꝓdeſſet q̄ pr̄fa. ſoluiſſet: qꝛ idē eſſet ⁊ ſi filiuſfa. ſoluiſſet: ⁊ ꝑterea īfra dicit aduerſando: ſ; ſi ⁊c. Itē duo dicit ſolutū nō repeti: ⁊ ceſſare ſenatuſconſul. q̄ clauſula ad ptē nō ſolutaz referēda eſt: vt ar. ff. de lega. i. ſi q̄s. B. tñ dicit q̄ tm̄ in eo qḋ ſoluit.
l Cum tamē a curatore. id eſt curator adulti qui quōdā filiuſfami. accepit mutuū: ſoluit de pecunia mioris noīe adulti ignorans eū tutū macedonia. repetita creditore petita reſtitutione. vt. ff. de condic. indebi. l. interdum. vel dic ſi de ſuo repetet a minore: vt ſtatim dicet in pri. glo.
m ¶ Repetere pōt. i. curator pōt repetere ɔuētus a filiofa. a minore quōdam ſi ſua pecunia fuit ſoluta.
n Sed ſi paterfa. denegandā. ſ; que eſt rō diuerſitat; īter hūc caſum ⁊ ſuperiorez. Rñ. qꝛ pignus nō dat ꝓ debito liberando in ſolutuz creditori: ſ; pecunia ſic. Item ⁊ pignus ꝓ eo qḋ debeo: ⁊ ſi nichil debeo. Accur.
o ¶ Fieri nummos. imo niſi ſolueret reddere teneretur danti. vt. ff. de iure do. ꝓfecticia. §. ſi quis. Itē facit. ff. manda. l. ſi mandauero. §. ſi mandauerim.
p ¶ Ex omni euētu. ſiue extat: ſiue nō: dūmō mala fide acceperit: ſic erit furtiua ɔdictio. vt h. ſi aūt bona fide nō tenet. vt. ff. ſi cer. peta. ſi fili⁹. q̄ eſt ɔtra. Alij dicūt h̄ indiſtincte dari ɔdictionē ſine cā. ibi aūt denegari in caſu cōdictionē certi: hoc nō valet: qꝛ vbi remouet ꝯcen⁹ vt ɔdictio certi: ⁊ ſpēs remouet vt ɔdictio incerti vel ſine cauſa.
q ¶ An extent. nec ex eo q̄ extant in rē pr̄is dicunt vſi. vt. ff. de in rē ver. nā ſi. ſ; an in q̄tū locupletior fact⁹ eſt pr̄ tenet vel filius. Ioh. ſic arg. forte ꝓ eo. ff. de pecu. l. depoſui. ⁊ l. in bone fidei. ergo ɔ̄ ꝓpter agentis odiū: vt in fine hui⁹ legis. ⁊ C. eo. ſi filius. cu; res deſierit eē ſua: quod de peculio dici non poteſt.
r ¶ Eius. creditoris.
ſ ¶ Fideiuſſori. etiam filio inuito. vt. ff. de exceptio. l. ex-

ceptiones que §. rei. ꝛ. l. omnes. Accur.
a ¶ Habent. i. haberent vbi tenentur.
b ¶ Niſi forte. abundat forte. vt. ſ. de arbi. l. ſi duo. Itez excipe alios caſus in quibus non habet regreſſum. vt. ĩ. man. l. ſi remunerandi. §. ſi paſſus. Accur.

de ↄdi. inde. q̃ exceptionẽ. Item q̃d ſi dixit ſe emãcipatũ. Rñ. nõ hꝫ exceptionẽ. Scdo no. ꝙ exceptio peremptoria opponitur poſt ſniam: qđ eſt ſpẽale in macedo. ꝛ vellei. vt hic: ꝛ i milite. vt. C. d iur. ꝛ fac. igno. l. i. ꝛ in falſo pcuratore. l. iꝫ. C. d pcu. ꝛ i donatore. vt. ĩ. de re iudi. ne ſenni⁹. §. vlti. Itẽ in q̃libet tentiã exceptione ꝑ quã dico nulluꝫ fuiſſe iudiciũ: vel ratiõe iudicis: vel ptis: vel rei ꝛ eq̃ q̃rit: vel q2 ſit iudicatũ fal ſis inſtrũtis vel alia cã. ꝛ facit. ĩ. de pi= gno. l. ſi fund⁹. §. ſi pluris. at regula= riter hoc fieri nõ pt. vt. C. ſen. reſci. nõ poſ. l. pẽptorias.

Exce= ptiões quedã poſt ſẽ tentiã oppo= nunt.

c ¶ Non habe= bit. immo videtur ꝙ ſic ad inſtar ei⁹ q̃ ꝓ muliere fide= iubẽte fideiubet. vt. ĩ. ad vell. l. ſi mu lier. §. ſi ab ea. q̃ ẽ ↄ. ſolu. illud iõ q2 fauores ſunt ꝓro gãdi. h autẽ odiũ coartãdũ. vt in fi. hui⁹. l. ꝛ. ĩ. de libe. ꝛ poſthu. cũ q̃dã. et. l. ĩj. et de teſta. tu. l. ſi q̃s ita. §. ſi q̃s filio. vel dic vt ibi diximus.
d ¶ Cõprobat⁹. ſi ſpõte fuerit dat⁹: alĩs non. vt. ſ. qđ me. cau. ſi cum. §. ſi q̃s per vim.
e ¶ Et rñ. lꝫ fide iuſſori ſuccurrat: tamen ꝛc.
f ¶ Nõ repetẽt. ſ. a creditore: ſed an a filio. q̃dam ſic ꝑ actõeʒ mãdati. vt ĩ pñ. hui⁹. §. Ego ↄcũ omiſerunt ex= ceptionẽ ꝑempto riaʒ ſcientes. vt. ĩ. man. ſi fideiuſſor. in prin. ꝛ qđ. ſ. di= cit hñt mãdati re greſſum ꝛc. i. ha= berẽt ſi diceremus eos cum effectu te neri: neutrũ tñ ve= rum eſt.
g ¶ Alioq̃n. op= poſitio.
h ¶ Ipſe fili⁹. ſ. tur⁹ eſt ꝑ exceptio nẽ. ꝛ hec eſt rñ. ꝓdi cte oppoſitionis.

ꝛ mãdatori ei⁹: qui ꝛ ipſi man dati habẽt[a] regreſſum: niſi for te[b] donandi aĩo interceſſerint tũc eñ cũ nullũ regreſſuꝫ ha= beãt/ ſenatuſcõ. locũ nõ habe bit[c]. ¶ Sꝫ ꝛ ſi nõ donãdi aĩo pr̃is tñ volũtate ĩterceſſerint: totus ↄtract⁹ a pr̃e videbitur cõ probat⁹[d]. ꝛ tamen[e] q̃ ꝓ filiofa. ſine volũtate pr̃is ei⁹ interceſ ſerũt: ſoluẽdo non repetent[f]. hoc eñ ꝛ diuus adrianus cõ ſtituit. et põt dici nõ repetitu= ros: alioquin[g] perpetua exce= ptione tuti ſunt. Sed ꝛ ipſe fi lius[h] tamẽ nõ repetit: q2 hi de muꝫ ſolutũ nõ repetũt qui ob penã creditoꝝ actione liberã tur[i] non q̃ñ nõ exonerare eos lex voluit. Quãq̃ꝫ autẽ ſoluẽ= do non repetunt:

¶ Hec exceptio põt opponi etiã poſt ſniaꝫ. h. d. B. Pau.

Quia naturalis[k] obliga= tio manet. Vlpianus.

Tamen ſi nõ oppoſita[l] exceptione condẽnati ſunt: vtẽtur[m] ſenatuſcõſul. ex ceptione. et ita Julianus ſcri pſit in ipſo filiofami. exemplo mulieris intercedẽtis. Pau.

Si tamẽ ſciente pr̃e cre ditũ ſit filio: dicẽdũ eſt ceſſare[n] ſenatuſcõſul. Sed et ſi iuſſerit pr̃ filio credi: deinde ignorante creditore mutaue= rit volũtatẽ: locus ſenatuſcõ. nõ erit[o]: quoniã initium[p] ↄtra= ctus ſpectandũ eſt. Gaius.

Si qđ alij mutuũ dedi= mus/ a filiofa. nouandi cã ſtipulemur: nõ eẽ ĩpedimẽ= to[q] ſenatuſcõ. iulian⁹ ſcribit.

¶ Dictũ in filio extẽditur ad nepotem. Bar. Paulus.

Filiũ habeo ꝛ ex eo ne potẽ: nepoti meo credi tũ eſt iuſſu patris eius: queſi= tum eſt an ↄtra ſenatuſcõ. fie= ret. dixi/ etiã ſi verbis ſenatuſ= cõſul. filij ↄtinerentur[r]: tamẽ ꝛ in ꝑſona nepotis idem ſerua= ri debere. iuſſum autẽ hui⁹ pa tris nõ efficere/ quominus cõ= tra ſenatuſconſul. creditũ eſſe= maret: cũ ipſe in ea[ſ] cã eſſet vt pecuniã mutuã inuito pr̃e ſuo accipere nõ poſſit. Marcia.

Nihil intereſt q̃s filio= fa. crediderit vtrũ pri= uat⁹ an ciuitas. nã in ciuitate[t] q̃ꝫ ſenatuſcõ. locũ hr̃e diui ſe= uer⁹ ꝛ Antonin⁹ reſcripſerũt.

¶ Rõne ↄuẽtiõis q̃ eplam re cipit videtur approbare qđ in epla ↄtinetur. Bar. Paul⁹.

Si filiusfa. patre abſen= te quaſi ex mãdato ei⁹ pecuniam acceperit cauiſſet: ꝛ ad pr̃em lr̃as emiſit vt eã pe cuniã in ꝓuincia ſolueret: de= bet pater ſi factũ ſui filij ĩpro= bat ↄtinuo ↄteſtationẽ iterpo nere ↄtrarie[v] volũtatis. Idẽ.

m ¶ Vtent. cõtra executorẽ. Accur.
Si tamẽ. ceſ= ſare. niſi ꝓ= hibuerit. vt. ĩ. e. ſi fili⁹. ꝛ. ſ. e. ſꝫ iulia nus. §. q̃ꝗ̃ꝫ inq̃t. ꝛ ſic no. ſolaꝫ ſciam ꝓiudicare niſi ↄ= dicat. vt. ĩ. d euic. l. q̃dã. ꝛ dices iã. ĩ. l. ſi filius.
o ¶ Nõ erit. par citer ignorãti reuo= catuꝫ. vt h. ꝛ. ſ. de iſti. ſꝫ et ſi pu. §. ꝑ ſcribere. ꝛ. ĩ. de ſo lu. l. vero. §. ſꝫ et ſi q̃s. arg. cõtra. ĩ. de manu. vin. l. ſi pr̃.
p ¶ Initiũ. nota initiũ ſpectandũ. vt. ĩ. depoſi. l. i. §. idẽ etiã põponi⁹. ꝛ. ĩ. mã. ſi procura tor. i. rñ. Accur.
Si qđ alij. nõ eẽ ĩpedimẽ= to. vt. ſ. e. ſi fili⁹. §. is aũt. ꝛ. l. itẽ ſi fi= lius. i. rñ. Accur.
Filiũ. ↄtine= rẽtur. ſ. tñ.

i ¶ Liberant. ideo q2 ꝛc. no. hãc regulã. vt. ſ. de cõdi. inde. q̃ exceptionẽ. Item not. hic odia reſtringi: fauores ampliari. vt. ĩ. de libe. ꝛ poſthu. l. cum quidam. Accur.
Quia naturalis. hec nõ eſt ſufficiens rõ. nã ꝛ in mu liere naturalis obligatio durat et repetit. vt. ĩ. ad vell. l. ſi mulier in iure. ſed hec eſt odioſa exceptio. vt. ſ. l. proxi. circa fi. Accur.
Filiusfa. ma= cedo. re nũciare nõ põt. Tamẽ ſi nõ oppoſita. duo no. Pͥmo an poſſit filiusfa mil. huic exceptiõi renũciare. Rñ. nõ: q2 nõ ſui cau ſa ſꝫ i odiũ creditoris eſt ĩducta: niſi pr̃fa. fact⁹ eã remit= teret. vt. C. e. l. zenodor⁹. ſꝫ in muliere certũ eſt ꝙ remit= tit. nã ex ſuo fauore eſt ĩducta. vt. ĩ. ad vell. l. ſi. §. pe. ꝛ. ſ.

r ¶ In ea. no. qđ q̃s facere nõ põt nec aliũs ↄcedere po= teſt vt faciãt. vt h. ꝛ. ĩ. de reg. iur. cũ q̃s. et. ſ. de neg. geſt. q̃ aliena. §. q̃ꝗ̃ꝫ. ꝛ. ĩ. de acq̃. here. ſi fili⁹. arg. ↄ. ĩ. de manu. vin. l. apud offiliũ. i. rñ. ꝛ. ſ. de vſufruc. qđ noſtrum.
Nihil. nã ĩ ciuitate. q̃dã notãt h ꝙ ciuitas min⁹ ſit ꝓuilegiata q̃ꝫ minor: cui ſenat⁹ nõ obſtat. vt. ſ. d mi= no. l. verꝫ. §. fi. ꝛ q2 loco priuati maioris eſt. vt. ĩ. de v. ſig. l. eũ qui. nec põt tamẽ dici eã reſtituẽdã. ar. ſ. ex quibus cau. ma. l. ſed ꝛ ſi per ꝓtorẽ. §. fi. et. C. de iure reipubli. l. rem publicam. ꝛ. C. de ſacroſan. eccle. l. fi.
Si filiusfa. ↄtrarie volũtatis. no. q̃ nõ improbat ꝓ= bat. vt ꝛ. ĩ. fur. aduer. nau. cau. ſta. l. vna. l. fi. et. ſ. e.

Probatur q̃ nõ ĩprobat

ſi tñ.ꝛ.ĩ.qñ ap.ſit.l.fi.ꝛ.ſ.de exerci.l.i.§.magr̃z.ꝛ de inſti.
ſʒ et ſi pu.§.ij.ꝛ.C.ð pa.po.l.i.ꝛ.C.quõ ꝛ qñ iu.l.ab eo.
ꝛ.C.ſi ma.fa.l.fi.ꝛ.C.de dona.l.donatio ſiue.§.his ðʒ.
SI filiuſfa.ꝑ ſorore.ſiue ꝑ ſorore: ſiue pro ſua filia idẽ eſt cũ vtrũqʒ ſit p̃ris on⁹.vt h.ꝛ.ĩ.de in rẽ ꝟſo.l.ꝛ iõ.§.fi.ꝛ.l.cũ ni-chil.ꝛ.ſ.e.ſed iul.§.fi.ꝛ.§.ſi fili⁹.et §.proinde ſi acceperit.et.ĩ.de iure do.profecticia.§.ſi filius.

b ❡ Ipſi enim.ſ.patri.vt.C.ſolu.ma.l.dos.

c ❡ Reditorem.accedat.vt.ĩ.de fideiuſſo.l.ꝙ ꝫ.ſec⁹ hodie:q꜡ et filiuſfami.heredẽ hʒ.vt i auẽ.de here.ab iteſta.§.i.vł etiã ꝑ filijs obligatis poſſit fideiubere ꝙs.al's nõ quãdo ꝯtra macedo.cõpetit.

d ❡ Cõpetit.alterius cõtract⁹ nomine non mutui.vt.C.e.l.pe.vel ẽt ei⁹.nam ei cõpetebat ꝯ p̃rem actio de peculio:lʒ ieffi-caciter ſicut ſi ſolniſſet.vt.ſ.e.ſʒ iulian⁹.§.hoc ãpli⁹.

e ❡ Recte accipit.ſ.infra annũ.vt.ĩ.de fideiuſ.heres.§.ſuo.ꝛ etiaʒ poſt annum: cum curſu ãni nõ liberet: ꝛ lex dicat annua exceptio.vt.ĩ.qñ actio de pecu.eſt anna.l.ꝗſitũ.

f ❡ Iulian⁹.ꝙ ſciret.vt.ſ.eo.l.iij.in ꝓn.ꝛ.l.ſi tñ.in fi.ꝛ.ĩ.mã.ſi vero nõ re.§.ſi quis mã.ſic ꝛ i velleia.vt.ĩ.ad velł.l.immo.ꝛ qð ſubijcit ſcire po.ꝛc.nunqͩd inq̇rere dꝫ' Rñ.ſic.vt.ſ.ð exerci.l.fi.et.ĩ.de reg.iur.l.ꝙ cũ alio.qñ ꝙ hẽbit locũ macedo.cũ ſemp iter rogãdo ſcire poſſit.Rñ.in minore.vt.ſ.e.l.ſi ꝗs patrẽ.in fi.Itẽ põt inquirere:ꝛ tñ nõ poſſet certum reddi.Accur.

g SI is.ꝑ ignorãtiã facti.putãs ſe debere ex alio contractu:vel putãs p̃rem ſuum nõ deceſſiſſe.vt.ĩ.ad velł.ꝗꝗ.ſec⁹ ſi i iure:vt q꜡ nõ crediderit morte p̃ris aliquẽ fieri ſui iuris.vt.C.eo.zenodorus.in fi.ꝗ eſt ꝯtra.

h ❡ In factũ.ꝯtra videbat̃ ꝗſi ratũ habuerit.vt.ſ.eo.ſʒ iulian⁹.§.fi.ſʒ ibi ſoluit.h tñ ꝓmiſit fact⁹.ſ.p̃fa.et hic errãdo in facto.ibi ſciendo.Itẽ etiã ſi ſoluit dũmodo ex alia cauſa ſe crederet debere:non puto eum cõprobare:vt arg.ſ.de iuriſdi.om.iudi.l.ſi conuenerit.Accur.

SI filiuſfa.in id accepit mutuã pecuniã vt eam ꝑ ſorore[a] ſua in dotẽ daret:pater eius de in rem verſo actione tenebitur.ipſi enim[b] mortua in matrimonio puella repetitio dotis datur.

❡ Mortuo filiofa.ꝗ mutuum accepit dũ erat in poteſtate ꝑ illa obligatiõe nõ põt accipi fideiuſſor.h.d.Bar. Venule.

CReditorem filijfa.mortuo eo fideiuſſorẽ accipere nõ poſſe Iulia.ſcripſit:q꜡ nulla obligatio:aut ciuilis:aut naturalis ſupſit cui fideiuſſor accedat[c].plane a patre eius actionis noĩe ꝗ de peculio aduerſus eũ cõpetit[d] fideiuſſorẽ recte accipit[e]. Põp.

IUlian⁹ ſcribit exceptionẽ ſenatuſcõſulti macedoniani nulli obſtare niſi ei ꝗ ſciret[f]:aut ſcire potuiſſet filiũ famil.eſſe eum cui credebat.

❡ Si accipiẽs pecuniam mutuo dũ erat in poteſtate/fact⁹ p̃fa.illã pecuniã ꝑ errorez de nouo ꝓmittit:ſi cõueniat̃ põt excipere.h.d.Bal. Idem.

SI is cui dũ in poteſtate p̃ris eſſet mutua pecunia data fuerat p̃fa.fact⁹ ꝑ ignorãtiã[g] facti nouatione facta eã pecuniã ꝓmiſit:ſi petatur ex ea ſtipulatiõe/in factũ[h] excipiendum erit.

❡ De peculio. Continuationẽ accipe.ĩ.e.l.i.in prin.Et no.ꝙ peculiũ dicit̃ multis modis. Prio oẽ p̃rimoniũ etiaʒ liberi hoĩs.vt.ĩ.ad trebel.l.cogi.in ꝓn.Scðo id qð cã p̃ſidij ꝑ guerra reponit̃.vt.ĩ.de lega.iij.ſi titius.§.i.Tertio caſtrẽſe vel quaſi aduẽticiũ vel profecticiũ.vt.C.de inof.teſta.l.fi.Quarto res parafernales mulieris.vt.ĩ.de iure do.ſi ego.§.dotis autẽ cauſa.Quinto ꝗcꝗd ſeruus naturalit̃ et iuſte tenet.vt.ĩ.de acq̇.poſ.l.qð ſeruus.ĩ fi.Sexto id qð dominus ſeparauit a ſuis rõnib⁹ ꝛ ſuo ꝯceſſit.ꝛ ſic hoc titulo accipit̃.vt.ĩ.eo.peculiuʒ eſt.in ꝓn.et.l.ðpoſiti.§.fi.Septio vt in lõbarda.de eo ꝗ pecuniaʒ i alieno ꝑdio iuenit.Octauo pro ſalario.vt C.ð coartalib⁹.l.ordinariorum. Peculiũ multis modis dr̃.

❡ Explicit liber.xiiii.

❡ Incipit liber.xv.

❡ De peculio.

Titu.j.

❡ Iſtð ꝑncipiũ vſqʒ ad.§.p̃tãtis.diuidit̃ i q̃ttuor ptes.prio eñ ponit̃ ꝯtinuatio.ſcðo quotuplr̃ agat̃ ex hoc edicto.tertio ponunt̃ ꝟba edicti.q̃rto illa icipit exponere.ſcða ibi/eſt aũt.tertia ibi/ꝟba aũt.quarta ibi/de eo loquit̃.ꝛ.h.d.Sicut ſe hʒ p̃rimoniũ ad liberuz ita ſe hʒ peculiũ ad ſuũ vel filiũ:vt p̃r vł dñs de peculio teneatur.h.d.ſm Bul.Bar. Ulp.

ORdinariuz pretor arbitrat⁹ eſt prius eos contract⁹ exponere eoꝝ ꝗ aliene poteſtati ſubiecti ſunt ꝗ iſolidũ[i] tribuũt actionẽ:ſic deide ad hoc ꝑuenire vbi de peculio[k] datur actio. ❡ Eſt autẽ triplex[l] hoc edictũ:aut ei de peculio:aut ð in rẽ ꝟſo[m]:aut ꝙ iuſſu hic orit̃ actio. ❡ Verba aũt edicti talia ſũt:qð cũ eo ꝗ in aliena poteſtate ẽ negociuz geſtũ erit[n]. De eo loquit̃:nõ de ea / ſed tñ et ob eã ꝗ eſt feminini[o] ſexus

i ORdinariorum.ꝗ inſolidum.vt exercitoriã ꝛ inſtitoriam.

k ❡ De peculio.ſed nonne ex hoc edicto agit̃ quod iuſſu ꝛ iſolidũ:vt ſtati ſubijcit i.pri.§.ſi dicas ſic.idẽ ĩuenies in inſtitoria et exercitoria.Sed tñ.ſuperiores ex negociatione:hec ex contractu.immo ille inſolidũ:hec nõ:ſed quatenus eſt verſum:vel iuſſum:vel quatenus in peculio.

l ❡ Eſt autẽ triplex.i.tripliciter poteſt agi cõtra dñm.ꝛ ſic ſonant verba edicti.ĩ.pri.§.verba autem ꝛc.

m ❡ Aut de in rem verſo.ꝛ hoc ideo:quia qui agit de peculio videtur agere ꝛ de in rẽ verſo ſm quoſdã.vt ar.ĩ.de in rem verſo.l.filius.in fi.Nos contra:ſed hic fit mẽtio de inferiorib⁹ titulis.q.d.ſub hoc ti.tripliciter actio proponitur.ſic.ſ.ſi cer.pe.l.i.

n ❡ Geſtum erit.ſupple actionẽ in dñm vel patrem dabo de peculio vel de in rem verſo vel qð iuſſu.

o ❡ Feminini.vt.ſ.de conſtitu.pecu.l.i.